POLSKA
AKADEMIA
NAUK

INSTYTUT
JĘZYKA
POLSKIEGO

NOWE SŁOWNICTWO POLSKIE

MATERIAŁY Z PRASY LAT 2001–2005

Część III: K–M

NOWE SŁOWNICTWO POLSKIE
MATERIAŁY Z PRASY LAT 2001–2005

Część III: K–M

PRACE
INSTYTUTU JĘZYKA POLSKIEGO

141

POLSKA AKADEMIA NAUK • INSTYTUT JĘZYKA POLSKIEGO

NOWE SŁOWNICTWO POLSKIE
MATERIAŁY Z PRASY LAT 2001–2005
Część III: K–M

pod redakcją

TERESY SMÓŁKOWEJ

opracował zespół

KRYSTYNA HOLLY
BEATA NOWAKOWSKA
TERESA SMÓŁKOWA
ANNA ŻÓŁTAK

KRAKÓW 2013

PRACOWNIA „OBSERWATORIUM JĘZYKOWE”
INSTYTUT JĘZYKA POLSKIEGO PAN
03-450 Warszawa, ul. Ratuszowa 11

Okładkę projektował

Edward Kostka

Redakcja i korekta

Danuta Ambrożewicz

© Copyright by Instytut Języka Polskiego PAN, 2013
Printed in Poland

Przedruk tekstu możliwy jest wyłącznie za zgodą Instytutu Języka Polskiego PAN.
Cytowanie oraz wykorzystywanie danych zawartych w artykułach hasłowych
dozwolone jest pod warunkiem podania źródła.

PL ISSN 0208-4074
ISBN 978-83-89425-81-2

Wydawnictwo LEXIS Spółka z o.o.
lexis@ijp-pan.krakow.pl

PRZEDMOWA

Czwarta seria „Nowego słownictwa polskiego. Materiały z prasy lat 2001–2005" ukaże się w kilku częściach. Jest ona kontynuacją wcześniejszych opracowań pod takim samym tytułem obejmujących materiał z lat 1972–1981 (skrót NS1), 1985–1992 (skrót NS2) oraz 1993–2000 (skrót NS3).

Dokładne dane na temat sposobu opracowania artykułów hasłowych podajemy w trzeciej serii (NS3) w części I: A–H. W czwartej serii (NS4) wprowadzamy nowy znak – **Δ** na wyróżnienie zestawień. Pozostałe zasady redakcyjne nie ulegają zmianie.

Przy doborze materiału kierujemy się wyłącznie leksykograficznym kryterium nowości. Oznacza to, że zamieszczamy jedynie wyrazy nienotowane w „Słowniku języka polskiego" pod red. W. Doroszewskiego (skrót WD) i w „Słowniku języka polskiego" pod red. M. Szymczaka (skrót MS).

Niektóre z wyrazów umieszczonych w naszym zbiorze można znaleźć w kilku słownikach wydanych w ostatnich dwóch dekadach, a mianowicie w „Innym słowniku języka polskiego" pod red. M. Bańki z 2000 roku (skrót MB), w „Praktycznym słowniku współczesnej polszczyzny" pod red. H. Zgółkowej z lat 1994–2005 (skrót HZ), w „Uniwersalnym słowniku języka polskiego" pod red. S. Dubisza z roku 2003 (skrót SD), w „Słowniku 100 tysięcy potrzebnych słów" pod red. Jerzego Bralczyka z roku 2005 (skrót JB) oraz w „Słowniku współczesnego języka polskiego" pod red. B. Dunaja z roku 2007 (skrót BD), także w Suplemencie do MS pod red. M. Bańki z 1992 roku (skrót MSB). Żaden z wymienionych wyżej słowników nie obejmuje jednak tylko nowego – co najmniej w sensie leksykograficznym – słownictwa polskiego należącego do różnych odmian leksyki. Występowanie danego wyrazu w tych słownikach odnotowujemy, umieszczając w kwadratowych nawiasach na końcu artykułu hasłowego lub – w wypadku wyrazów wieloznacznych – pod odpowiednim znaczeniem skróty BD, MB, HZ, SD, JB, MSB, będące inicjałami imion i nazwisk redaktorów naukowych tychże słowników, np. **becikowe** [JB], **antyalergiczny 1.** 'zwalczający alergię, stosowany w leczeniu uczuleń' [HZ, SD, JB], **2.** 'taki, który nie powoduje alergii'.

Alfabetyczny układ haseł nie znaczy, że nasz zbiór wyrazów jest słownikiem. Świadczy o tym drugi człon tytułu określający charakter tego opracowania, a mianowicie „Materiały z prasy lat...". Są to bowiem wyłącznie informacje, które mogą być wyzyskane w granicach możliwości, jakie daje nasz materiał (bardzo dokładnie określamy je w „Przedmowie" na początku każdej kolejnej serii naszej publikacji).

Uznając, że zgromadzone przez nas słownictwo należy w znacznej większości do najnowszej warstwy leksykalnej (tj. powstałej w ostatnich dwóch, trzech dziesięcioleciach), tym samym przyznajemy, iż jakaś jego część nie należy do tej warstwy. Umieszczony w naszym opracowaniu zbiór wyrazów został jedynie wyekscerpowany z prasy wychodzącej w latach 1972–1981, 1985–1992, 1993–2000 oraz 2001–2005, a nie utworzony w tym okresie. Daty podanej przy źródle nie traktujemy więc jako daty powstania wyrazu. Przeciwnie, wręcz przestrzegamy przed taką interpretacją tych danych.

Każda seria naszej publikacji obejmuje tylko część nowszej warstwy leksykalnej. Wynika to z faktu, że ekscerpujemy – ze zrozumiałych względów – ograniczoną liczbę tytułów, oraz z tego, że nie preparujemy cytatów. Umieszczamy bowiem tylko te hasła, które mają poświadczenia w kartotece. Ograniczoną wartość mają dla nas także same spisy wyrazów niezależnie od ich charakteru (np. słowniki ortograficzne, wykazy umieszczane na elektronicznych nośnikach informacji itp.), ponieważ głównym celem naszej pracy jest nie tylko sama rejestracja nowego słownictwa, ale także obserwacja zachodzących w wyrazach zmian ich znaczeń i zakresów.

Teresa Smółkowa

Objaśnienia skrótów i symboli

blm – bez liczby mnogiej
cyt. – cytat
indyw. – indywidualizm
iron. – ironicznie
lm – liczba mnoga
lp – liczba pojedyncza
ndm – nieodmienny
okazj. – okazjonalny
p. – porównaj
(p.) – patrz
pogard. – pogardliwie
pot. – potoczny
przym. – przymiotnik
przysł. – przysłówek
rzecz. – rzeczownik
specj. – specjalistyczny
środ. – środowiskowy
wulg. – wulgarnie
zdrob. – zdrobnienie
zn. – znaczenie
żart. – żartobliwie

* – neosemantyzm
** – zmiana zakresu
◊ – frazeologizmy
Δ – zestawienia

Cytowane czasopisma

Angora – Angora
Bravo – Bravo
Claudia – Claudia
CzasWar – Czas Warszawski
DGP – Dziennik Gazeta Prawna
Dziennik – Dziennik
DzieńD – Dzień Dobry
Elle – Elle
Focus – Focus
Forum – Forum
Gala – Gala
GW – Gazeta Wyborcza
GWWysOb – Gazeta Wyborcza Wysokie Obcasy
Look – Look
Metro – Metro
Metropol – Metropol
Newsweek – Newsweek
PCWorld – PC World
Polit – Polityka
Przekr – Przekrój
Rzeczp – Rzeczpospolita
RzeczpMag – Rzeczpospolita Magazyn
Sukces – Sukces
TeleTydz – Tele Tydzień
TS – Twój Styl
Viva – Viva!
Wprost – Wprost
Zwier – Zwierciadło
ŻW – Życie Warszawy
ŻWMag – Życie Warszawy Magazyn

Skróty słowników

BD – Słownik współczesnego języka polskiego, red. B. Dunaj, Warszawa 2007.
HZ – Praktyczny słownik współczesnej polszczyzny, red. H. Zgółkowa, t. I–L, Poznań 1994–2005.
JB – Słownik 100 000 potrzebnych słów, red. J. Bralczyk, Warszawa 2005.
MB – Inny słownik języka polskiego, red. M. Bańko, Warszawa 2000.
MS – Słownik języka polskiego, red. M. Szymczak, t. I–III, wyd. VII, Warszawa 1978.
MSB – Słownik języka polskiego, red. M. Szymczak, Suplement, red. M. Bańko, M. Krajewska, E. Sobol, Warszawa 1992.
SD – Uniwersalny słownik języka polskiego, red. S. Dubisz, t. I–IV, Warszawa 2003.
WD – Słownik języka polskiego, red. W. Doroszewski, t. I–XI, Warszawa 1958–1969.

Skróty serii „Nowego słownictwa polskiego…”

NS1 – Nowe słownictwo polskie. Materiały z prasy lat 1972–1981, red. D. Tekiel, cz. I: A–O, cz. II: P–Ż, Wrocław 1988–1989.
NS2 – Nowe słownictwo polskie. Materiały z prasy lat 1985–1992, red. T. Smółkowa, cz. I: A–O, cz. II: P–Ż, Kraków 1998–1999.
NS3 – Nowe słownictwo polskie. Materiały z prasy lat 1993–2000, red. T. Smółkowa, cz. I: A–H, cz. II: I–O, Kraków 2004; cz. III: P–Ś, Kraków 2005, cz. IV: T–Ż, Suplement do cz. I–III, Kraków 2006.
NS4 – Nowe słownictwo polskie. Materiały z prasy lat 2001–2005, red. T. Smółkowa, cz. I: A–D, cz. II: E–J, Kraków 2010.

K

kabaretiana ‘utwory kabaretowe’: Drugi tekst, wiele mówiący o stanie ducha autora w dniach poprzedzających wojnę to skecz „Rozmowa z Ziemi obiecanej”, komplementowany szczodrze przez Boya. Jestem prawdopodobnie jedynym zbieraczem kabaretianów, który do niego dotarł. Polit 15/2001.

kablarz* ‘firma lub osoba będące dostawcą telewizji kablowej’: Tak, ale w tej sprawie Czarzasty grał z rządem. Gdyby kablarze wyszli z tej koalicji, byłaby ona słabsza. Czarzasty po prostu nie przewidział, że tak różni, dotąd zaciekle konkurujący ze sobą nadawcy prywatni połączą swe siły w walce z rządem przeciwko nowelizacji ustawy o RTV, a na tej nowelizacji mu zależało. GW 95/2003.

NS2 **kablarz** ‘donosiciel’, **telewizja kablowa**, NS3 **kablarz*** ‘odbiorca telewizji kablowej’, **kablówka***, **kabel*** ‘telewizja emitująca programy telewizyjne za pomocą kabla’

kabuki ‘tradycyjny teatr japoński wywodzący się z XVII wieku, odznaczający się wyjątkową ekspresją, bogatą scenografią i wyszukaną charakteryzacją aktorów’: Karolina Brelczyk potwierdza, że Japonia w ostatnim czasie stała się szalenie modna. Coraz więcej osób chce obejrzeć przedstawienie kabuki. ŻWMag 265/2004. [HZ, SD, JB]

kacotwórczy *okazj.* ‘powodujący kaca’: Im alkohol czystszy tym kac mniejszy. Lepiej pić wódkę, gin i białe wino aniżeli whisky lub brandy. W alkoholach cięższych prócz kacotwórczego etanolu występują rozmaite inne substancje zanieczyszczające, które tylko kaca pogłębiają. Polit 38/2002.

kacowicz *okazj.* ‘kacownik (p.)’: Kacowicz – wyobcowany ze świata, zostawiony sam sobie, jest jednakowoż przedmiotem żywego zainteresowania koncernów farmaceutycznych, które usiłują mu wmówić, że zamiast żurku lepiej połknąć tabletki. Polit 38/2002.

NS1 **kacownik** ‘osoba cierpiąca na kaca; ten, kto ma kaca’

kacykowo *środ.*: Okoliczni mieszkańcy nazywają je komuchowo, kacykowo – osiedla, w których mieszka władza. Kiedy zapytać polityków, dlaczego mieszkają obok siebie, odpowiadają, że to zwykły przypadek. Ale za niejedną z tych przeprowadzek kryją się niezwykłe zbiegi okoliczności. Polit 19/2002.

kaczorkowaty *okazj.* ‘zbliżony pod względem poglądów do Lecha i Jarosława Kaczyńskich’: Wola współzakłada Porozumienie Centrum, a niedługo potem, na je-

sieni 1990 r., jej finansową przybudówkę spółkę Telegraf. Ma to być zaplecze biznesowe i medialne – jak mówią – kaczorkowatej opcji. Polit 22/2005.

kaczyzm ‘pejoratywne określenie poglądów, działań, postaw braci Kaczyńskich utożsamianych między innymi z nacjonalizmem, konserwatyzmem obyczajowym, autorytaryzmem’: „Nadciąga kaczyzm, to zaraza gorsza od faszyzmu!” – wrzeszczą przerażeni zwolennicy Tuska. „Tusk to przefarbowany czerwony, otoczony bandą złodziejaszków!” – lamentują sympatycy Kaczyńskiego. Wprost 42/2005.

kaczyzować ‘działać zgodnie z kaczyzmem (p.)’: Mnie ten styl walki wyborczej odrzuca. Im bardziej prawica „kaczyzuje”, a lewica „senyszyzuje”, tym bardziej ja chowam się w siebie i otaczam szczelnie skorupką. Metropol 130/2005.

kadzidełko ‘patyczek zrobiony z kadzidła wydzielający przy spalaniu wonny zapach’: Palą się kadzidełka. Przed ołtarzem maty, na których klękają wyznawcy. Młody mężczyzna składa ręce i pochyla się do ziemi. TS 6/2005. [HZ, MB, SD, JB, BD]

kaiju ‘nurt w kinematografii japońskiej, charakteryzujący się nagromadzeniem efektów specjalnych, w którym ważną rolę odgrywają monstrualne potwory’: Międzynarodowy sukces „Godzilli” zdecydował o narodzinach nurtu kaiju, będącego odpowiednikiem amerykańskich monster movies. Wprost 1/2005.

kajciarz *środ.* ‘osoba uprawiająca kiteboarding (p.)’: Kajciarze latem opanują tradycyjne Chałupy, a sztuki kajta można się nauczyć w Sun Rother czy Bard School w Helu, Rewa Surf Centrum w Rewie i Sopot Surf Centrum w Sopocie. Newsweek 27/2005.

kajt p. **kite**

kaktusarium ‘kaktusiarnia (p.)’: Wnętrze utrzymane jest w kolorze grafitowym, a jego nieco futurystyczny wystrój wykonano z metalu. Jest też na co popatrzeć – nową kwiaciarnię wyróżnia dekoracyjne kaktusarium na antresoli. GW 238/2002.

kaktusiarnia ‘wydzielone miejsce, ogród, szklarnia, w którym hodowane są kaktusy’: W skromniejszych niż Wersal rezydencjach magnackich konstrukcje wypełnione szkłem stanowiły początkowo po prostu ochronę dla sprowadzanych z krajów egzotycznych roślin. Powstawały więc palmiarnie, kaktusiarnie, paprociarnie, a także storczykarnie czy nenufarnie. Wprost 12/2004.

kalendarzówka* ‘ustalony termin jakichś prac, działań itp.; harmonogram’: Niedawno dostałam ofertę z filmu, miałam zagrać za dwa miesiące, tymczasem okazało się, że zmieniła się „kalendarzówka” i miałam być na planie za kilka dni. Polit 4/2001.

NS2 **kalendarzówka** ‘impreza turystyczna organizowana regularnie, w stałych terminach’

kalesoniarz *środ.* ‘ironicznie o kolarzu lub rowerzyście ubranym w obcisłe spodenki z lycry’: Crossowców nazywa się też prześmiewczo „golinogami”, gdyż nawet mężczyźni golą sobie nogi [...] Nazwa „golinogi” jest jedną z delikatniejszych, popularne jest określenie „pedał w lycrze”, „kalesoniarz” i inne, sugerujące ich postępujące zniewieścienie. Polit 27/2003.

kaligrafia* *środ.* ‘odręczne pismo na podrobionym dokumencie’: Podrobiony dokument [paszport] kosztuje 1–1,5 tys. zł. Karta stałego pobytu w Polsce, legalna, załatwiona w urzędzie, kosztuje 2,5 tys. dol. Dla polskich klientów numerem jeden jest parka, czyli dowód osobisty i prawo jazdy. Oba dokumenty są potrzebne do wyłudzania kredytów konsumpcyjnych. Z tzw. kaligrafią i prawdziwymi danymi parka kosztuje od 1 tys. zł. Numer dwa na krajowym rynku to dyplom licencjacki lub wyższej uczelni. Polit 8/2005.

WD, MS **kaligrafia** ‘sztuka pięknego i wyraźnego pisania; pismo kaligraficzne, czytelne, staranne’

kamera Δ kamera cyfrowa ‘urządzenie rejestrujące obraz oraz dźwięk i zapisujące sygnał audiowizualny w postaci cyfrowej’: Nowoczesne kino domowe DVD pozwala kopiować nagrania i montować własne filmy, na przykład z sekwencji nagranych kamerą cyfrową. Wprost 5/2005.

Δ kamera noktowizyjna ‘kamera rejestrująca obrazy w ciemności lub we mgle’: Obraz z kamer noktowizyjnych na hełmach żołnierzy oglądali na żywo generałowie i oficjele resortów obrony w Waszyngtonie, Londynie i Warszawie. Przekr 12/2004.

kamerling: [Martines Sozmalo] po śmierci Jana Pawła II jest formalnie osobą numer jeden w Stolicy Apostolskiej, gdyż pełni funkcję kamerlinga – zarządcy Watykanu podczas sede vacante, czyli bezkrólewia. Wprost 15/2005. [HZ, JB]

kamień ◊ kamień probierczy* ‘miernik, sprawdzian czegoś’: Wynik tych wyborów będzie kamieniem probierczym prawdziwej siły nowego raisa [prezydenta]. Polit 8/2005.

WD, MS **kamień probierczy** techn. ‘twarda, jednolita skałka o barwie czarnej (zwykle łupek krzemionkowy) służąca do określania zawartości metalu szlachetnego w stopach’

kampania Δ kampania outdoorowa ‘działania reklamowe w otwartej przestrzeni, wykorzystujące plakaty, billboardy itp.’: Menedżer projektu planuje wprawdzie przytomnie, że nie będzie to kampania outdoorowa, co jest trafne, bo w Bieszczadach lepiej niż outdoory udają się indory. GW 46/2002.

kanapowiec** *pot.* ‘osoba spędzająca dużo czasu w pozycji siedzącej lub leżącej, unikająca wysiłku fizycznego’: Grubasy w ciągu doby przesiadują na kanapie 164 minuty dłużej niż szczupli. W tym czasie ruchliwi spalają 350 kcal. Nie w siłowni, lecz krzątając się po domu. Ceną za wygodnictwo jest nadwaga, nawet 15 kilogramów. Dlaczego tak trudno nakłonić kanapowca do ruchu? Być może to sprawa genów. Grubasy nie ruszają się nawet po skutecznej kuracji odchudzającej, a aktywni nie zalegają na kanapie, nawet gdy utyją. TS 4/2005.

NS3 **kanapowiec** ‘pies, który zażywa mało ruchu, przeważnie przebywa w mieszkaniu’

kanciak *środ.* ‘samochód marki fiat 125’: Słowo „warsztat” poszerzyło swe znaczenie. Nie kojarzy się już tylko z blaszanym garażem pełnym naoliwionych łożysk, zdezelowanych fiatów kanciaków i wyrwanych z „Playboya” biuściastych niewiast. TS 12/2002.

kanclerzyca ‘z niechęcią o kobiecie będącej kanclerzem’: Angela Merkel – nowy kanclerz (szefowa CDU nie lubi feministycznego pojęcia „kanclerzyca”) – mówi

o „koalicji nowych możliwości”, o tym, że teraz ludzie odzyskają zaufanie do polityki. Polit 47/2005.

kanibalizowanie *okazj.* ‘przejmowanie widzów podstawowego kanału telewizyjnego przez kanał będący jego filią’: Prace nad ramówką wciąż trwają. – W tej chwili trudno nam udzielić dokładniejszych informacji – mówi Czaja. – Z pewnością jednak start TVN7 nie wpłynie na zmianę formatu samego TVN. Najgorszą rzeczą, jaka mogłaby się nam przytrafić, byłoby kanibalizowanie widowni TVN. DzieńD 8/2002.

kapciowatość ‘stan apatii, zniechęcenia, zobojętnienia’: Kiedy Tadeusz kończył pracę doktorską „Zastosowanie funkcji Greene’a do opisów transportu w układzie membranowym”, dostał propozycję z banku. Już na starcie miało być trzy razy więcej pieniędzy niż dotychczas, a potem kolejny awans. Koszty własne: monotonia, kapciowatość i zero dreszczyku naukowego odkrycia. Ale za to spokój rachunków co miesiąc. Polit 10/2001.

NS3 **kapciowaty** ‘niemający własnego zdania, ulegający presji otoczenia, zwłaszcza żony’

kapha ‘w ajurwedzie: jeden z trzech rodzajów energii charakteryzujących człowieka’: Kapha to budulec: kości, mięśnie, ścięgna, tkanka tłuszczowa, błony komórkowe, aż do najdrobniejszych cząsteczek. TS 8/2005.

kapitalizacja Δ kapitalizacja sukcesu ‘ogół profitów, korzyści uzyskanych dzięki osiągnięciu sukcesu w jakiejś dziedzinie’: Zdaniem trenera Sarafantonisa, kapitalizacja sukcesu odbywa się na wielu poziomach: finansowym, politycznym, społecznym. Na poziomie finansowym już zdyskontowano mistrzostwo Europy. Wokół zawodników kręcą się wielkie pieniądze. Posypały się propozycje reklamy, otworzyli kieszenie sponsorzy, kluby otrzymały propozycje transferów zawodników. Przed rozpoczęciem EURO 2004 Panathinaikos sprzedał prawego obrońcę do Porto za 3 mln euro. Polit 30/2004.

kapitalizm Δ kapitalizm garażowy *okazj.* ‘działalność gospodarcza prowadzona na niewielką skalę, domowym sposobem’: Od czasu Doliny Krzemowej wiemy, że w gospodarce XXI wieku jest miejsce zarówno na przedsięwzięcia na wielką skalę, jak i na „kapitalizm garażowy”. Brakuje może romantyzmu wynalazców z epoki Edisona, lecz źródłem ekonomicznego sukcesu pozostaje innowacyjność wsparta konsekwencją. Wprost 2/2003.

Δ kapitalizm kolesiów ‘działalność gospodarcza, której podstawą są znajomości, nieformalne grupy wpływowych osób powiązanych wspólnymi interesami’: Na Tajwanie od samego początku dużo większą rolę odgrywały małe i średnie przedsiębiorstwa. Taki model jest mniej narażony na niezdrową – dla gospodarki i polityki – koncentrację władzy. Dużo mniejsze znaczenie miał też preferencyjny i politycznie sterowany kredyt, którego nasilenie prowadzi do swego rodzaju „kapitalizmu kolesiów”. Wprost 5/2001.

NS3 ◊ **republika kolesiów** ‘ironicznie o grupie osób wzajemnie popierających się, wykorzystujących władzę do załatwiania prywatnych interesów’; **kolesiostwo**

Δ kapitalizm korporacyjny ‘działalność ekonomiczna przedsiębiorstwa lub grupy przedsiębiorstw nastawiona na maksymalny zysk, osiągany kosztem pracowników

korporacji': Urodzony w 1973 r., zdeklarowany miłośnik Nowej Huty (stąd artystyczny pseudonim „Shuty"), pisarz i performer, z wykształcenia ekonomista po krakowskiej Akademii Ekonomicznej. Pracując w banku, jako przedstawiciel handlowy, logistyk i magazynier, kapitalizm korporacyjny poznał od podszewki. I postanowił z nim walczyć. Polit 1/2005.

Δ kapitalizm socjalistyczny 'system ekonomiczno-społeczny łączący zasady gospodarki rynkowej z socjalną opieką państwa nad obywatelami': W Japonii bezrobocie jest największe od czasów II wojny światowej, mimo to Japończycy pracują o jedną trzecią mniej efektywnie niż Amerykanie. Z kolei zła sytuacja na rynku surowców powoduje napięcia w krajach wydobywających ropę, zrzeszonych w OECD, wśród producentów bawełny oraz aluminium. Tylko złoto i srebro po raz kolejny udowadniają, że są dobrą inwestycją na lata niepokoju. Niewielka to jednak pociecha. Czy po szczycie gospodarczym w Nowym Jorku świat stanie się lepszy, bezpieczniejszy i bogatszy? Jeśli nie wygramy z kapitalizmem socjalistycznym, na pewno nie! Wprost 5/2002.

kapitał Δ kapitał ryzyka: W ciągu zaledwie dwóch lat w Stanach Zjednoczonych podwojono tzw. venture capital – kapitał ryzyka, czyli fundusze przeznaczone na finansowanie nowych technologii. Wprost 11/2001.

NS3 **venture capital**

kapsaicyna: W doświadczeniach na szczurach zaobserwowano, że efekt łagodzącej ból stymulacji pochwy zanika, jeśli podaje im się od wczesnej młodości kapsaicynę. Kapsaicyna jest tym składnikiem papryki i pieprzu chili, który nadaje im paląco ostry smak. Ponieważ w Meksyku „palące" potrawy są składnikiem narodowej kultury kulinarnej, to być może Meksykanki muszą za to płacić silniejszymi bólami porodowymi. Forum 36/2002.

kaptur Δ kaptur ucieczkowy *środ.* 'szczelne nakrycie głowy używane podczas ewakuacji z miejsca pożaru lub z miejsca skażonego chemicznie z wbudowaną maską chroniącą drogi oddechowe': Po wybuchu bomb w Hiszpanii także w Polsce zaczęto mówić o możliwości terrorystycznego ataku. Jarosław Rozbicki, właściciel firmy TBG Ratownictwo, zaczął więc wysyłać do ludzi pracujących w warszawskich wieżowcach maile z niecodzienną ofertą handlową. Proponował im zakup zestawu ratunkowego na wypadek, gdyby to ich biurowiec stał się celem terrorysty. W ofercie były też pojedyncze akcesoria – maska przeciwgazowa za 500 zł lub znacznie wygodniejszy w użyciu tzw. kaptur ucieczkowy (270 zł). [...] Kaptury ucieczkowe i aparaty tlenowe są na wyposażeniu wielu biurowców w USA. Dlaczego w Polsce miałoby być inaczej? Polit 18/2004.

karabin Δ karabin gładkolufowy 'broń mająca nienagwintowaną, gładką lufę': Zaczęli strzelać gumowymi nabojami (tzw. niepenetrującymi) z karabinów gładkolufowych. To standardowe działanie, zgodne z przepisami o stosowaniu przymusu bezpośredniego. Polit 21/2004.

karambola: Owoc-gwiazdka, czyli karambola. Rośnie głównie w dalekiej Malezji i w Indiach, ale można ją kupić w każdym supermarkecie. Żółta woskowana skór-

ka kryje słodko-kwaśny, lekko przezroczysty, soczysty miąższ. Karambolę można jeść samą, dusić z mięsem, smażyć z niej konfitury, ale największą karierę zrobiła jako dekoracja drinków i sałatek. Po opłukaniu owoc (bez obierania) kroi się na plasterki. Wglądają one jak złociste gwiazdki. Claudia 2/2005. [HZ także: drzewo, JB także: tropikalne drzewo]

karatega: To były karategi, ubrania do karate, które podarował wujek. TS 8/2004. [JB]

NS1 **karate**, **karateka**, **karacista**, NS3 **karateczka**

karboksyterapia: Tkankę tłuszczową można też rozbijać ultradźwiękami (do ud lub brzucha przykłada się sondę podobną do używanej przy USG). Bardzo dobre efekty daje – stosowana we Francji od przeszło sześćdziesięciu lat – karboksyterapia, czyli wstrzykiwanie za pomocą specjalnej aparatury dwutlenku węgla do tkanki podskórnej. Taki zabieg poprawia krążenie. GWWysOb 17/2001.

karbownica** 'urządzenie do modelowania włosów w postaci drobnych fal': Pasma od spodu kręci karbownica. Ten zabieg ma odkleić włosy od skóry i unieść tak, by wydawały się gęstsze. TS 4/2003.

WD **karbownica** daw. a) 'kij, na którym nacina się znaki służące do liczenia' b) 'zapisująca, notująca na karbownicy; dozorczyni folwarczna' c) 'żelazko do karbowania, marszczenia bielizny' d) 'przyrząd do karbowania, rurkowania blachy'

kardiotester: Bieżący pomiar najczęściej przeprowadzany jest za pomocą kardiotestera – urządzenia, które mocuje się na klatce piersiowej za pomocą elastycznego paska. Dzięki temu bezprzewodowo przekazywane są informacje (z dokładnością EKG) o tętnie ćwiczącego do odbiornika znajdującego się w panelu sterującym pracą trenażera. DzieńD 2 (71)/2002.

kariera ◊ kariera od pucybuta do milionera 'szybkie dojście bogactwa': Jako celebrities reklamodawcy chętnie wykorzystują sportowców, którzy są uosobieniem kariery od pucybuta do milionera. David Beckham, zarabiający na reklamach 20 mln dolarów rocznie, w młodości utrzymywał się ze zbierania butelek. Wprost 5/2004.

kark* *środ.* 'mężczyzna o atletycznej budowie, prymitywny, agresywny, często naruszający normy prawne, społeczne, wyróżniający się ogoloną głową i grubym karkiem': Karki jarały blanty (marihuanę) z ochroniarzami szkolnymi. Pili prawie wszyscy. Polit 25/2005.

WD, MS **kark** 'tylna część szyi granicząca z grzbietem'

karmicznie przym. od karmiczny (p.): A dzieci? Cóż, buddyzm i hinduizm wierzą w prawo karmy i reinkarnację. Rodzice, którzy stracili w katastrofie potomstwo, musieli czymś na to zasłużyć w tym lub poprzednich wcieleniach. Dzieci tak samo. Buddystka Braunek nie stawia sprawy tak obcesowo: – Skoro tak wiele osób ginie w jednym miejscu, oznacza to, iż w jakiś sposób są one karmicznie powiązane. Podobnie dzieci, ale nie na zasadzie winy, tylko przyczynowo-skutkowej. „Karmiczne" powiązanie oznacza w doktrynie buddyzmu, że nasze czyny i myśli nigdy nie przepadają bez śladu, lecz pociągają za sobą skutki, prowadząc nas z wcielenia we wcielenie. Wyrwanie się z tego łańcucha wcieleń jest celem, do którego dąży wyznawca religii zrodzonych w Indiach. Polit 4/2005.

karmiczny ‘w indyjskich religiach i indyjskiej filozofii: decydujący o charakterze wcielenia w łańcuchu reinkarnacji’: A znany i w Polsce mistrz buddyjski lama Ole Nydhal powiedział BBC: „Mogło być tak, że w rejonie tsunami znalazło się mnóstwo ludzi, którym pisane było krótkie życie z powodów karmicznych. Kiedy obudzą się z szoku śmierci – wierzymy, że trwa to około trzech dni – trafią do Buddy, który mieści się w naszym umyśle”. Polit 4/2005.

karnawalizować się ‘stawać się zabawowym, rozrywkowym; pozbawiać się poważnego charakteru’: Orkiestra ma swoje korzenie w kulturze ludycznej. A ponieważ nasza kultura wciąż się karnawalizuje, doskonale trafia na swój czas. Sam Jurek Owsiak to połączenie błazna ze świętym Franciszkiem – komentuje dr Wojciech Pawlik, socjolog z Uniwersytetu Warszawskiego. Wprost 1/2005.

karnawał* ‘czas nadziei, optymizmu, radości wywołany jakimś pomyślnym wydarzeniem’: Potem oczywiście spokoju nie było, za to edycja festiwalu przypadająca na karnawał Solidarności zaowocowała nagłym wybuchem patriotyzmu, odważnej satyry i skupionej balladowej refleksji nad ojczyzną i społeczeństwem. Hitem numer jeden stała się pieśń Jana Pietrzaka „Żeby Polska”. Polit 22/2003.

WD, MS **karnawał** ‘okres od Bożego Narodzenia (lub od Trzech Króli) do Środy Popielcowej, w którym często urządzane są bale i zabawy’

karnityna: Karnityna – przez niektórych określana mianem „spalacza tłuszczu” to aminokwas, który działa jak pompa transportująca kwasy tłuszczowe do mitochondriów (komórkowych „magazynów” energii), w których są następnie utleniane. Dzięki niej nie tylko szybciej spalamy tłuszcz, ale też mamy więcej energii, a organizm jest w stanie wytrzymać dużo większy wysiłek fizyczny. GW 39/2002.

karoshi *specj.*: Tokio. Miesiąc przed wypadkiem. Martyna kręci odcinek swojego programu o ludziach, którzy cierpią na karoshi, czyli zapracowują się na śmierć. Widzą u siebie objawy choroby, boją się końca, ale nie potrafią przestać. TS 2/2005. [JB]

karpiowe w użyciu rzecz. *środ.*: Chodzi o tzw. karpiowe, czyli dodatkowe pieniądze z okazji Bożego Narodzenia. W stolicy dostawała je większość nauczycieli, ale też dozorcy, sekretarki, sprzątaczki, kucharki. Rok temu w Śródmieściu ponad cztery tysiące osób odebrało po 1200–1500 zł brutto. W tym roku dzielnicy nie stać na premie. Metro 233/2003.

karta Δ karta affinity ‘karta płatnicza wydawana przez bank w porozumieniu z określoną instytucją lub organizacją w celu wspierania jej działalności’: Karta określa przynależność do grupy. Na Zachodzie karty affinity wydają wspólnie z bankami samorządy zawodowe – lekarzy, pielęgniarek, architektów, prawników. Pieniądze zebrane w ten sposób przeznaczone są na pomoc dla emerytowanych kolegów po fachu i stypendia dla zdolnej młodzieży. Własne karty mają też fani klubów sportowych, np. Chelsea Londyn, którzy płacąc nimi wspierają budowę klubowego stadionu. Polit 8/2004.

Δ płatnicza karta affinity ‘karta affinity (p.): Bank pomimo że wspiera dobroczynność, wciąż pozostaje instytucją twardo stapającą po ziemi. W Polsce tylko Inteligo proponuje płatniczą kartę affinity, której utrzymanie jest darmowe. Pozostałe ban-

ki wydają jako dobroczynne jedynie karty kredytowe, bo jak wiadomo, przynoszą one największy zysk. Polit 8/2004.

Δ karta memory: Jeden z holenderskich banków obliczył, że straty spowodowane wydawaniem nowych kart zapominalskim właścicielom PIN-ów to 1 mln euro. Żeby je ograniczyć, wprowadzili karty memory (pamięć), które przysyłają razem z kodem. Na karcie jest słowo, które pozwoli klientowi przypomnieć sobie kod PIN. W Polsce nikt jeszcze o tym nie pomyślał. GW 251/2001.

Δ karta mikroczipowa 'plastikowa karta z umieszczonym na niej mikroczipem (p.), na której zapisane są zakodowane dane o osobie będącej jej właścicielem': Zapewni nam go [e-podpis] firma świadcząca usługi certyfikacyjne, bowiem podpis jest rodzajem certyfikatu tożsamości. Będzie on ukryty w pamięci karty mikroczipowej (wielkości karty kredytowej) zawierającej nasze dane osobowe oraz dodatkowe informacje, np. o zastosowaniu podpisu – czy występujemy jako osoba prywatna, szef firmy, pełnomocnik itd. Polit 7/2001.

NS3 **mikroczip** 'miniaturowy układ scalony używany w wielu urządzeniach o skomplikowanej elektronice, także wykorzystywany do identyfikacji zwierząt i ludzi'

Δ karta mikroprocesorowa 'plastikowa karta z umieszczonym na niej mikroprocesorem, na której zapisane są zakodowane dane o osobie będącej jej właścicielem': Biometryczny wzorzec wraz z algorytmem weryfikującym tożsamość można zapisać na karcie mikroprocesorowej umieszczonej w paszporcie, prawie jazdy lub innym dokumencie. Polit 6/2004.

Δ karta obciążeniowa: Ukonstytuowanie się nazwy kart z członem „charge" na dobre ustaliło podział kart płatniczych na dwa zasadnicze rodzaje: karty debetowe i karty obciążeniowe, czyli właśnie charge. Różnica polega na sposobie rozliczania transakcji: karty debetowe dają możliwość dokonywania zakupów i innych płatności tylko do wysokości stanu konta (zazwyczaj powiększonego o indywidualnie ustalany limit debetowy lub kredytowy), natomiast karty obciążeniowe – możliwość robienia zakupów „na kredyt". Ich wartość jest sumowana i po określonym czasie (najczęściej raz w miesiącu) klient musi uregulować rachunek w banku – jeśli dług nie zostanie spłacony na czas, bank nalicza karne odsetki. Karty srebrne, złote i platynowe są zazwyczaj kartami obciążeniowymi. Sukces 10/2002.

NS3 **Δ karta charge**

Δ karta podatkowa 'rodzaj opodatkowania osób fizycznych oraz spółek cywilnych, polegający na dokonywaniu comiesięcznej płatności podatku, ustalonego przez urząd skarbowy, bez składania deklaracji podatkowej': Ważne zmiany mają też dotyczyć karty podatkowej. Ministerstwo Finansów proponuje zamrożenie stawek karty w 2003 r. na poziomie tegorocznym, czyli inaczej mówiąc, niepodwyższanie podatku w roku przyszłym. Kartą miałyby być objęte niektóre wolne zawody (m.in. lekarz i dentysta) teraz wyłączone z tej formy opodatkowania. GW 75/2002.

Δ karta pre-paid, **karta prepaid** 'karta płatnicza zasilona w momencie zakupu określoną kwotą, niepowiązana z żadnym rachunkiem bankowym; także karta telefoniczna z określoną liczbą impulsów': Polski Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów interesował się już raz sprawą kart pre-paid. Chodziło o „zdrapki" sieci Heyah,

której operatorem jest Polska Telekomunikacja Cyfrowa (operator także sieci Era). GW 138/2004. Jedną z nowoczesnych kart płatniczych jest wprowadzona niedawno na rynek przez ING Bank Śląski karta Maestro. Jest to karta typu tzw. prepaid, czyli w dosłownym tłumaczeniu przedpłacająca. Działa na podobnej zasadzie jak ta do telefonów komórkowych. Najpierw wydawca ładuje więc kartę do określonej wysokości. Następnie zaś klient, korzystając z tego kredytu, może robić zakupy właśnie do określonej wysokości. Może wypłacać pieniądze z bankomatu lub płacić w sklepach. Transakcje są autoryzowane na bieżąco na podstawie kodu PIN, a nie podpisu użytkownika. DzieńD 2/2002.

Δ karta prepaidowa 'karta pre-paid (p.)': Ci, którzy wyjeżdżają za granicę albo często dzwonią poza Polskę, mogą skorzystać ze specjalnych kart prepaidowych. Pozwolą one na tanie połączenia z telefonów stacjonarnych. Metropol 122/2005.

Δ karta przedpłacająca 'karta pre-paid (p.)': cyt. p. wyżej.

Δ karta rabatowa 'karta, która upoważnia do robienia zakupów z rabatem w określonej sieci sklepów': Mimo to wiele znanych firm zabiega o względy studentów. Od początku roku akademickiego w uczelnianych budynkach otwierane są stoiska banków, księgarni, biur podróży. Na korytarzach hostessy rozdają ulotki, karty rabatowe, zaproszenia. Polit 41/2003.

Δ karta sim, Δ karta SIM 'plastikowa karta elektroniczna z wbudowaną pamięcią i mikroprocesorem pełniąca funkcję klucza dostępu do sieci komórkowej, identyfikująca abonenta i przechowująca pewną ilość danych, np. numery telefonów': – Chce, abyś swojej narzeczonej wywietrzył głupstwa z głowy. No, chodź – ponagla. I mówi coś jeszcze, ale jakby nie mówiła, tylko zębami przeżuwała słowa. Słowa Tatusia: „Zjedz kartę sim telefonu. To bardzo ważne". TS 11/2004. Aby się włączyć do nowego systemu, klienci kupują wyłącznie kartę SIM (sam aparat muszą nabyć osobno) i korzystają tylko z najpopularniejszych usług: rozmów i SMS-ów (bez dostępu do Internetu, przesyłania zdjęć itp.). Wprost 12/2004.

Δ karta zbliżeniowa *środ.* 'plastikowa karta z wbudowanym mikroprocesorem, na której są zapisane dane odczytywane po zbliżeniu do czytnika': Automaty do ładowania kart zbliżeniowych wciąż nie działają. Wczoraj nie udało się ich uruchomić. Okazało się, że nie można na razie włączyć maszyn z powodu... fatalnych warunków pogodowych w kraju. GW 293/2001.

Δ zielona karta*: W zeszłym roku ponad 5 tys. Polaków wygrało na loterii wizowej tzw. zieloną kartę – dokument pozwalający cudzoziemcom na legalny pobyt w USA i legalną pracę. Większość posiadaczy tego dokumentu po kilku, czasem kilkunastu latach ubiega się o obywatelstwo Stanów Zjednoczonych i pozostaje tam już na stałe. GW 251/2001.

NS3 **Δ zielona karta** 'obowiązkowe ubezpieczenie kierowców od odpowiedzialności cywilnej ważne za granicą; także ubezpieczenie samochodu'

kartelizacja* *okazj.* 'monopolizowanie jakiejś sfery życia': Tak się zastanawiamy nad tym PIS-EM. Dlaczego im stoi? Na pewien trop naprowadził nas spór o ordynację do Parlamentu Europejskiego. SLD i PO tak ją chcą zmajstrować, żeby większość puli zgarnęły silniejsze partie. Wzburzyło to średniaków, a szczególnie

Ludwika Dorna, który zarzucił naszym hegemonom, że dążą do kartelizacji sceny politycznej. Wprost 5/2004.

WD, MS **kartelizacja** ‘zrzeszanie się przedsiębiorstw przemysłowych w kartelach; tworzenie karteli’

kartoflaność *okazj.* ‘smak i konsystencja charakterystyczne dla ugotowanego ziemniaka’: Ja uwielbiam ziemniaki krojone na cieniutkie plasterki, prawie płatki, wyciągane z pieca w postaci pachnących suchych frytek – ale nie całkiem wyprażone, lecz tak, żeby zachowały miękkość, kartoflaność. Wprost 1/2002.

kartolinia *środ.* ‘numer telefonu, pod którym można zgłosić fakt zgubienia lub kradzieży karty bankomatowej’: Wiele banków ma już swoje całodobowe bezpłatne infolinie. W PKO BP działa tzw. kartolinia 0. 800 124 365, w Pekao SA kartę można zastrzec dzwoniąc pod numer 0. 800 120 016. Rzeczp 279/2001.

kartowicz* *środ.* ‘podatnik opłacający podatek w formie karty podatkowej (p.)’: Kartą miałyby być objęte niektóre wolne zawody (m.in. lekarz i dentysta) teraz wyłączone z tej formy opodatkowania. I jeszcze jedno – na lata 2003–05 miałaby być przedłużona możliwość zatrudnienia przez kartowiczów dodatkowych pracowników bez utraty prawa opodatkowania działalności kartą. GW 75/2002.

WD **kartowicz** ‘wykwalifikowany sportowiec, posiadacz karty sportowej’

karuzela* ‘częste zmiany personalne dokonywane w kręgu ciągle tych samych osób’: Karuzela z polskimi telewizyjnymi celebami kręci się żwawo, ale wozi wciąż te same przyblakłe zwykle gwiazdki. Dziennik 225/2005. [MB 2., SD 2., JB 2. ‘szybkie zmienianie się sytuacji, uczuć, poglądów itp., BD 3.]

◊ **karuzela kadrowa**: Akcje Telegrafu kupują państwowe przedsiębiorstwa. Milion dolarów wykłada Bank Przemysłowo-Handlowy, Budimex – pół miliona. Telegraf: przykład jak czerwony obóz zabezpiecza się na przyszłość. A nowy obóz – bierze. W ciągu pół roku niewielki kapitał wyjściowy, 250 mln st. zł, wzrósł do 21 mld. Zaciemniała się struktura własności, trwała karuzela kadrowa w zarządzie i radzie nadzorczej. Polit 22/2005.

◊ **karuzela ministrów**: Polskie elity polityczne kompromitują się na naszych oczach – afera Rywina, rozgrywki między premierem a prezydentem, karuzela ministrów. Przekr 15/2003.

◊ **karuzela nazwisk**: Może zatem brytyjski aktor serialowy Jason Durr? Albo Szkot Iain Glenn? Albo Anglik James Purefoy? O rozważanie przydatności do roli Bonda podejrzewany jest nawet poczciwy Colin Firth. Karuzela nazwisk wciąż się kręci, a fani opowieści o agencie wymyślonym przez Iana Fleminga otrząsają się ze zgrozy, gdy wyciągane są kandydatury takie jak Rupert Everest, uważany za naczelnego geja Hollywoodu. GW 284/2002.

WD, MS **karuzela** 1. ‘obracające się na pionowej osi koło z zawieszonymi na obwodzie siedzeniami; stanowi popularną rozrywkę w wesołych miasteczkach, na zabawach’ 2. tech. ‘urządzenie do holowania modeli aerodynamicznych na płaskim torze kołowym [...]’; NS2 ◊ **karuzela stanowisk**, NS3 ◊ **karuzela personalna**, ◊ **karuzela prezesów**

karwing ‘technika jazdy na nartach, polegająca na szerokim ich prowadzeniu, odpowiednim odciążaniu i dociążaniu podczas skrętu, a przede wszystkim na jeździe na krawędziach nart’: Osłabiło to nieco entuzjazm zwolenników karwingu a kon-

struktorów zmusiło do poszukiwań jak najskuteczniejszych systemów antywibracyjnych. Polit 5/2003. [JB]

karwingi tylko w lm. ‘narty carwingowe (p.), carwingi (p.)’: Kiedy w 1991 roku pokazano pierwsze narty karwingowe, nie wzbudziły entuzjazmu i nie wróżono im wielkiej kariery. Dziesięć lat później okazało się, że całkowicie wyparły z tras i sklepów narty tradycyjne. Powód był prosty, karwingi same skręcają, dzięki wcięciu w talii wchodzą w skręt i pewnie się w nim trzymają. TS 1/2002. [BD]

karwingowy Δ narty karwingowe ‘narty carwingowe (p.), carwingi (p.)’: W 1991 r. firmy Elan, Kneissel, Snowrider wypuściły na rynek krótkie narty karwingowe (ang. to carve – rzeźbić, kroić, cyzelować, ciąć), mocno wcięte w talii, o poszerzonych dziobach i piętach. Polit 5/2003.

NS3 **Δ narty carvingowe**, **carwingi** ‘specjalnie wyprofilowane narty, mające wcięcie w środku i poszerzenie w dziobie i w pięcie, co ułatwia wykonywanie skrętów’

kasiora *środ.* ‘kasa (p.)’: A potem i tak wszystko przelicza się na piwo, bo to jedyna wartościowa waluta nie tylko dla Kiepskich, ale wszystkich tych, którym brakuje kasiory i którzy przeżywają frustracje nieodnalezienia się w trudnej rzeczywistości. Polit 29/2003.

NS3 **kasa*** ‘pieniądze’

kasjer* ‘z dezaprobatą o osobie zarządzającej majątkiem państwa, dużego przedsiębiorstwa, partii itp., czerpiącej osobiste korzyści z tytułu swojej działalności’: Ponieważ zmiana polityczna zaczęła się w Polsce od gospodarczej zapaści, tempo i zakres reform dyktowała kasa, a cała modernizacja odbywała się pod dyktando kasjerów. Jej pierwszym – i jak się miało okazać praktycznie jedynym – wielkim architektem był Leszek Balcerowicz. Balcerowicz znał zachodnią gospodarkę i wiedział, co trzeba w Polsce zrobić, żeby ruinę gospodarki planowej ożywił wolny rynek, a poza tym miał kompetentny zespół wybitnych doradców i program transformacji przygotowywany od dawna. Polit 32/2003.

WD, MS **kasjer** ‘zarządzający kasą, urzędnik, pracownik przyjmujący i wydający pieniądze, papiery wartościowe, przechowujący pieniądze w instytucji; sprzedający bilety na imprezy, przejazdy itp.

kaska *środ.* ‘kasa (p.)’: Jakaś komisja kwalifikacyjna złożona z niezależnych i rozsądnie myślących ludzi, oceniłaby kompetencję i motywację pana posła. Drobne prześwietlenie kariery politycznej; a nuż przytulił był jakąś większą kaskę jako dyrektor Zakładów Przetwórstwa Deszczówki w Sianowie i jest od paru lat ścigany z urzędu, więc potrzebny mu na gwałt immunitet. Metropol 74/2004.

NS3 **kasa*** ‘pieniądze’

kastingować *środ.* ‘przeprowadzać kasting (p.)’: No, że panie piszą: dlaczego do cholery ten program prowadzi Urbański, a nie ja? Ja jestem wyższa i mam na pewno większy biust. – Do mnie takie listy nie dotarły, ale gdyby docierały, to chętnie bym kastingował te panie. Od cholery jest kobiet w newsach – takiej niby męskiej branży. GWWysOb 40/2004.

NS3 **kasting** ‘spotkanie zorganizowane w celu wybrania aktora, modelki, prezentera itp. do roli w filmie, wystąpienia w pokazie, poprowadzenia audycji itp.; rodzaj konkursu’

kastingowicz ‘osoba wybierana w kastingu (p.)’: Inni tymczasem rozchodzą się po toaletach, trwa przebieranka w stroje gimnastyczne, bo za chwilę pani Madeline poprosi kastingowiczów do sali obok, gdzie po zmierzeniu wzrostu rozpocznie się próba układu choreograficznego. Polit 6/2004.

kaszmeran ‘związek chemiczny używany do produkcji perfum, charakteryzujący się intensywnym piżmowym aromatem’: Deep Red Hugo Boss [zapach wody toaletowej]. Początkowo wibruje energią z owoców gruszki, klementynki i pomarańczy, z czasem staje się miękki i ciepły dzięki lilii imbirowej, drzewu cedru i kaszmeranu i wanilii. TS 10/2001.

kasztan* *środ.*: Kasztan – słowo zdobywające coraz więcej zwolenników. Jego uniwersalność polega na tym, że może wchodzić w związki wyrazowe z innymi słowami. Weźmy lekceważące określenie „lipa” na coś niedobrego, pogardliwe „czereśnia” albo wyrażenie „wysoki jak brzoza, a głupi jak koza”. Są kasztany-filmy, płyty-kasztany, kasztany telewizyjne i kasztany życiowe. Każdy oznacza coś wyjątkowo złego w swojej klasie. GW Mag 28/2003.

WD, MS **kasztan** 1. ‘drzewo lub krzew z rodziny bukowatych, o liściach podłużnych, skórzastych, połyskujących, ostro piłkowanych, owocach jadalnych (po upieczeniu lub ugotowaniu); rośnie dziko w obszarze śródziemnomorskim’ 2. ‘owoc tego drzewa’ 3. pot. ‘kasztanowiec’ 4. ‘owoc kasztanowca’

katadolon *specj.* ‘lek przeciwbólowy stosowany przy występowaniu bólów układu mięśniowo-szkieletowego różnego pochodzenia’: Chory na vCJD Jonathan Simme z Belfastu został uratowany dzięki polisiarczanowi pentozanu stosowanemu dotychczas do leczenia infekcji układu moczowego. Jego stan jest stabilny, choć w styczniu 2003 r., kilka miesięcy przed rozpoczęciem kuracji, lekarze dawali choremu kilka godzin życia. Lek nie gwarantuje jednak złagodzenia objawów choroby, lecz jedynie sprawia, że zostaje zatrzymana degradacja mózgu. Podobne efekty można osiągnąć dzięki stosowaniu przeciwbólowego katadolonu, leku testowanego przez prof. Markusa Otto z Uniwersytetu w Getyndze. Wprost 34/2004.

katalogowiec *okazj.* ‘mężczyzna poszukujący partnerki w katalogach biur matrymonialnych’: Zdesperowane i zagrożone inwazją emancypacji single męskie sięgają po narzeczone z katalogu. Dawniej były to Tajki i Filipinki, dziś coraz częściej Ukrainki, Rosjanki, Polki: uległe i kobiece – jak głosi fama. Niemiecka Bridget Jones bez mrugnięcia okiem spisze katalogowców na straty jako jednostki, które zrejterowały z pola bitwy o równouprawnienie płci, i niezrażona przeciwnościami losu zajmie się poszukiwaniem przyjaciół od weekendowych wypadów, pilnowania kota podczas urlopu czy wspólnego wizytowania singlowych knajp. Polit 38/2002.

katarantka *okazj.* ‘osoba cierpiąca na kataraktę’: Katarantka – od katarakty ocznej. Znakiem zaćmy, na którą cierpi bohaterka, jest en bloc sceneria wzniesiona przez Magdalenę Gajewską na kameralnej scenie warszawskiego Polskiego. Ściany pochylają się, jakby miały przygnieść niedowidzącą, w głębi majaczy rozmazany prostokąt okna: jedyne światło dla chorych oczu, a może i ostatnia perspektywa, jaka pozostała samotnicy. Polit 8/2001.

katofeminizm *środ.* ‘bycie feministką i katoliczką jednocześnie’: Kościół, jak bardzo by się nie opierał, też kiedyś się zmieni. Zmieni się, bo pojawiają się ludzie, którzy nie kwestionując istoty, nie potrafią się pogodzić z praktyką. Na przykład takie feministki i katoliczki naraz. Bardzo karkołomne, przynajmniej w Polsce, połączenie. Jakby na zamówienie także w lipcu dotarł do mnie kolejny numer feministycznego pisma „Zadra”. A w nim cały blok rozmaitych teksów poświęconych katofeminizmowi oraz pytaniu: jak być w Polsce feministką i katoliczką? GWWysOb 35/2002.

katol *środ.* ‘z niechęcią o katoliku’: Gościnie [forma żeńska od gość] są wożone na platformie, tańczą, przykuwają uwagę i zapodają przekaz o maksymalnym uproszczeniu. Na przykład „odwal się katole”. Potem zwykle bywają upominane przez odłam urażonych feministek-katoliczek. Polit 9/2005.

katolicyzm Δ katolicyzm ludowy ‘katolicyzm przejawiający się w prostych symbolach, kulcie obrazów, tradycyjnych obyczajach (jasełkach, poświęceniu pól, choince itp.)’: Lider PiS uważa, że idzie śladami prymasa Wyszyńskiego. Prymas postawił na katolicyzm ludowy, by powstrzymać komunizm. GW 288/2005.

katowiczanka *pot.* ‘gierkówka (p.)’: Aby zobaczyć parę czarnych łabędzi, wystarczy pomiędzy Częstochową a Radomskiem zboczyć 6 kilometrów z „katowiczanki” (szkoda, że nie ma w tym miejscu żadnej tablicy informacyjnej) i odwiedzić pałac w Nieznanicach. W niewielkim 3,5-hektarowym parku pływają po stawie także kaczki mandarynki, widoczne, gdy pije się kawę na tarasie ocienionym starymi drzewami. Sukces 4/2002.

NS2 **gierkówka** ‘trasa szybkiego ruchu wybudowana w czasach, gdy pierwszym sekretarzem PZPR był E. Gierek’

kawiorowiec ‘przedstawiciel partii lewicowej sprzeniewierzający się jej zasadom, założeniom ideologicznym ze względu na zamiłowanie do luksusu’: Rząd postkomucha Millera i innych „kawiorowców” jest jedyną szansą na wejście do UE. [...] Bo ten rząd tego postkomucha Millera i innych pogardliwie zwanych „kawiorowcami” jest jedyną teraz gwarancją demokracji w naszym kraju, minimum jego rozwoju. Bo on to jednak przeczołga nas do Unii Europejskiej. GW 137/2002.

kawiorowy ‘o lewicowej partii, ugrupowaniu, członku lewicowej partii, ugrupowania: sprzeniewierzający się ideałom komunistycznym’: Janusz Rolicki od lat paru nie cierpi Leszka Millera, bo ten zarżnął mu ukochaną lewicową SdRP, tworząc w zamian bezduszne kawiorowe SLD. GW 137/2002.

Δ kawiorowa socjaldemokracja ‘partia, ugrupowanie socjaldemokratyczne sprzeniewierzające się lewicowym ideałom’: W wieszczonym przez Rolickiego „zmierzchu kawiorowej socjaldemokracji” jest jak u wróżki. Drobiazgi zgadzają się, ale całość kupy już się nie trzyma. GW 137/2002.

Δ kawiorowy socjalista ‘przedstawiciel partii lewicowej sprzeniewierzający się ideałom lewicowym’: Demokraci stali się partią zamożnych lewicowców, libertynów w sprawach obyczajowych, inaczej mówiąc, typowych mrożkowych „postępowców”,

których na przykład w Anglii nazywa się ironicznie kawiorowymi socjalistami. Wprost 48/2004.

NS3 **lewica kawiorowa**

kawosz ‘smakosz kawy, osoba lubiąca kawę’: To porównywalna cena z kawą sprzedawaną na wagę w specjalnych sklepach dla kawoszy. Firma nie przyniosła zysku w 2003 r. Na razie „etyczna kawa” sprzedaje się słabo, bo w Polsce niewiele osób o niej wie. GW 100/2004. [SD, JB]

kebab 1.** ‘potrawa kuchni orientalnej z pieczonego na pionowym rożnie specjalnie spreparowanego mięsa (baranina, kurczak), z którego skrawa się małe kawałki, podawana najczęściej w specjalnym, cienkim placku lub bułce z surówką i różnymi sosami’: Kilkuset uczestników naszego sondażu lubi też pikantny, wyrazisty smak kebabu – tylko co piąty głosujący woli kebab z łagodnym sosem jogurtowym. GW 195/2003. [JB]

2. ‘niewielki bar, w którym podawane są kebaby’: Jak otworzyć kebab – czy się opłaca? – W dużym mieście na pewno się da, nie jestem pewien, czy w mieście 7 tys. też, ale myślę że tak, a jeśli nie ma jeszcze żadnego to zyski mogą być naprawdę duże! Forum 21/2005.

WD, MSB **kebab** ‘pieczeń z jagnięcia, z cebulą, pieprzem, jajami i ryżem’

kebabiarnia ‘kebab (p. zn. 2.)’: Bardzo pochlebne recenzje zbiera kebabiarnia przy Francuskiej – ponoć numer jeden w W-wie? GW 205/2004.

kebabownia ‘kebab (p. zn. 2.)’: Niezła kebabownia jest również na rogu Grzybowskiej i Marszałkowskiej. GW 284/2002.

kebabowy ‘dotyczący kebabu (p. zn. 2.)’: Ogłosiliśmy pierwszy sondaż poświęcony warszawskim kebabom. Jak dotąd prowadzą smakosze, którzy preferują cienki placek (pitę), pozwalający pełniej delektować się kebabową zawartością – mięsem surówką i sosami. GW 195/2003.

keg *środ.* ‘beczka ze stali nierdzewnej, służąca do przechowywania pod ciśnieniem piwa lub innych płynów’: W założonym w 1907 r. browarze warzy się piwo wyłącznie w kilkudziesięciolitrowych kegach, głównie dla dwóch miejscowych pubów. Wprost 30/2003.

ken-jitsu ‘klasyczna, japońska sztuka walki mieczem’: Klient jest miłośnikiem kultury japońskiej i Małkowski uczy go ken-do, walki bambusowym mieczem, dyscypliny sportu, w którą ewaluowało ken-jitsu. Polit 34/2005.

key account: Key account specjalista ds. kluczowych klientów – zajmuje się sprzedażą usług oferowanych przez firmę. Kontaktuje się z klientami, negocjuje warunki kontraktów, tworzy raporty. Bierze też udział w planowaniu i realizacji działań PR firmy. Metropol 105/2005.

kichacz *okazj.*: Amerykańscy laryngolodzy rozróżniają dwa typy ludzi cierpiących na nieżyty nosa. To kichacze i blokerzy. Kichacze reagują napadami kichania i mokrym nosem nie tylko na wtargnięcie bakterii i alergenów, ale też na zmiany temperatury. TS 4/2003.

kiciarz* *środ.* ‘mitoman, fantasta, osoba ubarwiająca rzeczywistość’: W nowym szaleństwie znalazł to, co Corey Adcook, jeden z najznakomitszych kiciarzy, nazwał „niesamowitym poczuciem wolności”. W tym roku Łukasz nie czekał na wiosnę: przed Wielkanocą wyjechał z przyjaciółmi na południe Francji, w swoje sekretne miejsce, nieopodal znanego Almanarre. Tam znalazł ciszę, szeroką, niemal pustą plażę, czystą wodę. Sukces 6/2002.

WD **kiciarz** gw. miejska ‘ten, co przebywa lub przebywał w więzieniu’; NS1 **kiciarz** ‘kiepski murarz’

kick ‘kickboxing (p.)’: Po dwóch dniach przeprosił, cóż, ona się odsłoniła przez sekundę, a ja to wykorzystałam, taki jest kick, trzeba być czujnym. TS 3/2005.

NS2 **kickboxing, kick-boksing, kick-boxing** ‘walka na pięści połączona z zadawaniem ciosów nogami’; **kick-bokser,** NS3 **kickboksing, kickbokserski, kickboxerka**

kickboard ‘rodzaj hulajnogi na trzech kółkach z teleskopowym drążkiem sterowniczym’: Producenci rowerów górskich zacierają ręce – tego typu pomysły przywracają modę na rower, co z kolei pozwala na wprowadzenie udoskonaleń i podbijanie ceny. Najdroższy model kosztuje tyle, ile samochód średniej klasy. Rowery wyposaża się w systemy nawigacyjne, hamulce tarczowe, amortyzowane siodełka z oparciem – to odpowiedź producentów sprzętu rowerowego na konkurencyjną deskorolkę, rolki czy kickboard. Wprost 47/2001.

kiczman ‘kiczarz (p.)’: Według polskiej normy Poeta Konstanty był kabotynem, kiczmanem, pijakiem, bluźniercą i kolaborantem (wiersz o Stalinie). TS 12/2003.

NS3 **kiczarz** ‘autor kiczu’

kidding: Francuzi mają nowy szał. Nazywa się kidding, co oznacza wszystko dla dziecka. Niebieskie śpioszki dla chłopca, różowe dla dziewczynki, parę koszulek i kaftaników, taka wyprawka to już dawne czasy. Gdy na świat przychodzi Francuz 2004, czeka na niego zestaw modnych ciuchów, specjalistyczny sprzęt, zabawki i kosmetyki. TS 6/2004.

kiełbasa ◊ kiełbasa polityczna ‘kiełbasa wyborcza (p.)’: Europrezydenci wymagają od nas tylko jednego: byśmy przygotowali ramiona. Bowiem „jeśli ludzie poczują, że kraje członkowskie UE dają im i ich dzieciom nowe możliwości pracy i dobrobytu, przyjmą idee europejskie z otwartymi ramionami”. Teraz wiemy, z czego robi się europejską kiełbasę polityczną – z dzieci, dobrobytu i ramion. Wprost 29/2005.

NS3 ◊ **kiełbasa wyborcza** ‘przedwyborcze obietnice bez pokrycia dotyczące polepszenia warunków różnych sfer życia; działania mające na celu pozyskanie jak największego poparcia wyborców’

kiełkownica ‘naczynie do hodowli kiełków nasion’: W wielu sklepach ze zdrową żywnością sprzedawane są specjalne kiełkownice składające się z trzech plastikowych szalek, specjalnego zbiornika na wodę i pokrywki. W takim naczyniu można jednocześnie hodować trzy rodzaje kiełków. GW 45/2002.

kierować ◊ kierować z tylnego fotela ‘kierować z tylnego siedzenia (p.)’: G-8 nie prywatyzowano, bo w Ministerstwie Skarbu ciągle pojawiał się Wiesław Kaczmarek, który z tylnego fotela nadal kierował resortem. Wprost 5/2004.

NS3 ◊ **kierować z tylnego siedzenia** ‘wpływać na ważne decyzje polityczne rządu, nie mając ku temu stosownych uprawnień, w sposób niejawny, nieformalnie’

kieszonkowy** *okazj.* ‘żartobliwie o osobie: niskiego wzrostu, niepozorny’: Za swój największy sukces lider SLD uznał to, że w czasach biedy i oszczędzania jego rząd jest najmniejszy. No, tu przesadził. Premier rzeczywiście jakiś kieszonkowy, ale Pol czy Kalinowski to przecież chłopy na schwał! Wprost 5/2002.

WD, MS **kieszonkowy** ‘mogący zmieścić się w kieszeni; mały, podręczny’

kilkunastopiętrowiec ‘budynek mający kilkanaście pięter’: Reklama zajmowała połowę ściany starej, zniszczonej kamienicy czynszowej, która sterczała jak obłupany ze szkliwa, poczerniały ząb, na skraju blokowiska kilkunastopiętrowców, tych wykwitów nowoczesnej architektury z wielkiej płyty czasów późnego Gierka. DzieńD 4/2002.

killer* ‘przyczyna uniemożliwiająca odniesienie sukcesu w jakiejś dziedzinie, powodująca złą koniunkturę na coś’: Na łamach TS przedstawiamy jako luksusowe kosmetyki z Instytutu Chemii Przemysłowej, z tajemniczym składnikiem TFX, czyli wyciągiem z grasic cielęcych, brr... Może właśnie zbytnia dosłowność okazała się killerem dla marki? TS 12/2005.

NS3 **killer** ‘płatny morderca’

killnąć *środ.* ‘zabić, zniszczyć’: Ależ tu nie ma żadnego romantyzmu. To jest kompletna niedorzeczność. Mało tego – to nie jest żadna niespodzianka, bo przecież od początku wiemy, że jej się udało i na końcu tego Billa [sieć sklepów] killnęła. Wprost 19/2005.

killologia: Cóż może bardziej zadowolić ambicję uczonego niż stworzenie własnej, oryginalnej dyscypliny badawczej, która na zawsze pozostanie związana z jego imieniem? Sztuki tej dokonał emerytowany pułkownik armii amerykańskiej David Grossman, były profesor psychologii w Akademii Wojskowej w West Point, który jest twórcą killologii, czyli studiów zabijania (to kill – zabijać). Polit 52–53/2004.

kilometrówka *środ.* ‘kwota wypłacana z tytułu używania samochodu prywatnego do celów służbowych’: Wicemarszałek Sejmu Tomasz Nałęcz miał nie tak dawno temu wartburga. Czy na spotkanie ze swoim odpowiednikiem z Niemiec miałby nim pojechać, inkasując z Kancelarii Sejmu kilometrówkę? Nawet oszczędna wielka Brytania nie zabrała służbowych aut ministrom. Wprost 36/2005. [HZ]

kimchi ‘tradycyjna potrawa koreańska z fermentowanych lub kiszonych warzyw, głównie kapusty oraz papryczek chili i czosnku’: W lokalu wyglądającym jak przedział pociągu, z boksami i zasłonkami, którymi można się oddzielić od reszty biesiadników, przy suto zastawionym stole siedzą miejscowi notable. O ich statusie świadczą znaczki Kim Ir Sena w klapie. Zamawiamy wołowinę i wątróbki, które będzie się piec na ruszcie, pierogi, owoce morza, kimchi, czyli kapustę pekińską, ryż, do tego zachodnie piwo. W zależności od menu trzeba wydać od 10 do 20 USD na osobę. Wprost 2/2003.

kinderczekoladka ‘czekoladowy batonik z nadzieniem mlecznym, przeznaczony dla dzieci’: Dzieciaka znam od kołyski, dostawał ode mnie kinderczekoladki. TS 6/2005.

kinezjolog: Zakalec to też forma ekspresji. Joanna Zwoleńska, pedagog i kinezjolog (specjalista leczenia ruchem), która wymyśliła ciastoterapię, zachęca do odłożenia kuchennych robotów. TS 12/2004.

kino Δ kino drive-in: W kinie drive-in, gdzie uczestniczy się w seansie nie opuszczając samochodów, podgląda pary pieszczące się w wozach. Polit 49/2001.

Δ **kino gejowskie** ‘filmy, w których są obecne wątki homoseksualne’: Na przemycanie wątków homoseksualnych reżyserzy po raz pierwszy zdobyli się w latach 70., głównie w USA i Wielkiej Brytanii. Obok kina mainstreamowego rodziło się kino gejowskie, rozwijała krytyka podkreślająca kulturowe, a nie biologiczne aspekty płciowości. Jak przyznaje Robert Kulpa, filmoznawca i redaktor pisma „Panoptikum”, filmy na pozór płciowo neutralne są de facto heteroseksualne. Kino genderowe stara się postrzegać je przez pryzmat uwarunkowań społecznych i kulturowych. Metro 87/2005.
Δ **kino genderowe** ‘filmy traktujące o zdeterminowanych kulturowo rolach społecznych mężczyzn i kobiet’: cyt. p. wyżej.
Δ **kino mainstreamowe** ‘filmy wysokobudżetowe, adresowane do szerokiej publiczności, produkowane przez znane wytwórnie filmowe’: cyt. p. wyżej.
Δ **kino offowe** ‘filmy niekomercyjne, niskobudżetowe, krótko- lub średniometrażowe będące przekazem własnej, artystycznej wizji świata ich twórców’: Znamienne, że tak dojrzałe scenariusze przyszły z kręgu kina europejskiego i ambitnego środowiska festiwalu w Sundance, gdzie promuje się kino offowe. Polit 51–52/2002.
◊ **kino sandałowe**: Powrót kina sandałowego, czyli wystawnych superprodukcji, rozgrywających się w czasach antycznych, przewidywano po wielkim sukcesie „Gladiatora” Ridleya Scotta. Nic takiego wtedy nie nastąpiło. Rzeczywisty powrót jest zasługą trylogii fantasy Petera Jacksona „Władca pierścieni”. Nie ma tam wprawdzie bezpośredniego nawiązania do antyku, ale są zmagania wielkich armii – typowe dla sandałowych superprodukcji. Jackson narzucił też swoją trylogią rozmiary widowiska. Wprost 19/2004.

kite, kajt *środ.* **1.** ‘flysurfing (p.)’: Niewiele gwiazd „kituje” z dwóch powodów. Po pierwsze jest to sport jeszcze bardzo młody. Po drugie: kite jest sportem dość niebezpiecznym. Typową kontuzją są tu skomplikowane złamania nóg. Surfer, który wielokrotnie, gwałtownie odrywa się od powierzchni wody, nie zawsze jest w stanie na czas przyjąć odpowiednią pozycję przy lądowaniu. Viva 16/2004. Kajciarze latem opanują tradycyjne Chałupy, a sztuki kajta można się nauczyć w Sun Rother czy Bard School w Helu, Rewa Surf Centrum w Rewie i Sopot Surf Centrum w Sopocie. Newsweek 27/2005.
2. ‘rodzaj latawca do flysurfingu (p.), kiteboardingu (p.), kitesurfingu (p.)’: Kite, początkowo niebezpieczny, szczególnie dla samouków, po kilku godzinach treningu staje się urządzeniem przyjaznym. Kite – latawiec, ma budowę tunelową lub komory napełnianej powietrzem, powierzchnię od 4 (dla początkujących) do 20 metrów kwadratowych. Sterowany dwiema lub czterema linkami. Sukces 6/2002. Dzieci na tym nie cierpią, bo dzielą wszystkie moje pasje: konie, narty kajty, rolki. TS 11/2010.
NS3 **flysurfing** ‘dyscyplina sportu polegająca na ślizganiu się po wodzie i wykonywaniu skoków na desce surfingowej ze spadochronem’

kiteboarding ‘flysurfing (p.)’: Hitem ostatnich lat jest kiteboarding, czyli pływanie na desce z latawcem. Niesamowitego poczucia lekkości, jakie daje, nie da się porównać z żadnym innym sportem. Newsweek 27/2005.

kitesurfing, kite surfing, kite-surfing ‘flysurfing (p.)’: Trzy lata temu w Polsce pojawiła się nowa dyscyplina dla odważnych: kitesurfing – połączenie deski z la-

tawcem (poruszany siłą wiatru latawiec ciągnie stojącą na desce osobę, która za pomocą linek może latawcem sterować). Za 7-dniowy kurs kitesurfingu w Chałupach zapłacimy 790 zł. Polit 14/2002 [JB] Zdarzało się, że pasjonaci kite surfingu bez własnej woli lądowali już na brzegu. Viva 16/2004. Surviwal, balony, skoki spadochronowe, paintball, jazda konna, rowery, dalekie wyprawy, trekkingi, nurkowanie, szybowce, kite-surfing (pływanie na desce z rodzajem paralotni), żeglowanie, kajaki... to tylko niektóre z pomysłów na pełne wrażeń wakacje. GW 65/2001.

kitesurfer 'osoba uprawiająca flysurfing (p.)': Poszukiwacze wielkich fal spotykają się u wybrzeży Australii, RPA i na Hawajach, znakomite warunki windsurferom i kitesurferom oferują wybrzeża Wysp Kanaryjskich, Hiszpanii, południowej Francji, duńskiej Jutlandii oraz Zatoki Puckiej. Sukces 6/2002.

kitesurfingowy 'dotyczący kitesurfingu (p.)': Amerykanka śmieje się, że jedynymi gwiazdami na zawodach kitesurfingowych są na razie gwiazdki na amerykańskiej fladze, która zwykle powiewa na plaży. Viva 16/2004. [JB]

kitować* *środ.* 'uprawiać flysurfing (p.)': Niewiele gwiazd „kituje" z dwóch powodów. Po pierwsze jest to sport jeszcze bardzo młody. Po drugie: kite jest sportem dość niebezpiecznym. Typową kontuzją są tu skomplikowane złamania nóg. Surfer, który wielokrotnie, gwałtownie odrywa się od powierzchni wody, nie zawsze jest w stanie na czas przyjąć odpowiednią pozycję przy lądowaniu. Viva 16/2004.

WD, MS **kitować** 'zalepiać, uszczelniać kitem, tj. twardniejącą na powietrzu masą o konsystencji ciasta, wyrabianą najczęściej z kredy i pokostu, służącą do umocowywania szyb w ramach, wypełniania nierówności powierzchni oraz łączenia różnych materiałów, np. drewna, metali'

kitowy* *środ.* 'dotyczący kitesurfingu (p.)': Na dziewięciu kampingach Półwyspu Helskiego znajdują się wypożyczalnie sprzętu, szkoły windsurfingowe i kitowe. Sukces 6/2002.

WD **kitowy** przym. od **kit**

klaber 'bywalec klubów, amator klabingu (p.)': Bywalcy klubów mówią na siebie z angielska klaberzy. Klaber uprawia klabing, czyli – słownikowo – regularne bywanie w klubach, włóczenie się wieczorami po knajpach i spotykanie znajomych. Polit 48/2002.

klaberstwo 'spędzanie wolnego czasu w klubach': Szybkość, nowość i klaberstwo to podstawowe wartości nowej Warszawy. TS 8/2004.

klabing, klubbing 1. 'klaberstwo (p.)': Bywalcy klubów mówią na siebie z angielska klaberzy. Klaber uprawia klabing, czyli – słownikowo – regularne bywanie w klubach, włóczenie się wieczorami po knajpach i spotykanie znajomych. Polit 48/2002. Zamiast charmante soiree, podczas którego wyprostowany oficer z zadbanym wąsem smali cholewy do różowej hrabianki, a to wszystko po francusku i na szezlągach rokoko, mamy dziś klubbing, czyli lokale z potwornie głośną łupaniną odtwarzaną z groźnie wyglądających maszyn, za którymi stoją stripowani (czyli w transie) gospodarze wieczoru. TS 4/2002.

klubbing 2. 'rodzaj muzyki, zwłaszcza elektronicznej, przy której bawią się bywalcy klubów': Muzyka do bani, nie czuję jej, przecież to w ogóle nie kategoria Techno,

nie wiem – może klubbing, ale w to wątpię. Nie rozumiem, dlaczego stale cofamy się w tworzeniu muzyki Techno i sięgamy do jakiś prostackich programów. Polit 32/2005.

NS3 **clubbing**

◊ **kultura klabingu**: Single i japiszony po pierwszym zachłyśnięciu się kulturą klabingu, czyli skakania ze znajomymi od jednego nocnego klubu z niemiłosiernie głośną muzyką samplowaną przez didżejów do drugiego klubu w możliwie jak najbardziej skąpych strojach, powoli przerzucają się na homing. TS 8/2004.

klakierstwo 'przyklaskiwanie, przytakiwanie, schlebianie komuś': Polak, który w Polsce chce być uznany za Europejczyka całą gębą, musi być bezkrytycznym wyznawcą zespołu właściwych poglądów na rolę Polski w Europie. Jego europejskim obowiązkiem jest klakierstwo wobec wszystkich pomysłów najrówniejszych wśród równych państw UE, to znaczy Niemiec i Francji, okazywanie uczucia zażenowania, gdy jakiś wykolejeniec bełkoce coś o interesach Polski, domaganie się od Polaków wzniesienia się ponad przyziemne racje i szybowania w przestworzach idealizmu. Wprost 5/2004.

klan Δ klan doniecki 'nazwa grupy finansowo-politycznej, zajmującej jedno z czołowych miejsc w ukraińskiej polityce i ekonomii (przełomu XX i XXI wieku)': Achmetow jest szefem tzw. klanu donieckiego. Wywodzą się z niego szef Funduszu Państwowego Majątku, premier i dwaj wicepremierzy. „Doniecki" premier Wiktor Janukowicz jest kandydatem obozu rządzącego na prezydenta. Wprost 40/2004.

klanomania *okazj.* 'przesadne interesowanie się losami bohaterów serialu „Klan"': Nic tak nie ożywia serialu jak zgon. Grudniowy odcinek serialu „Na dobre i na złe", w którym z życiem pożegnała się żona doktora Brunona, obejrzała rekordowa liczba Polaków – ponad 8 mln widzów. W zaświaty odszedł też jeden z głównych bohaterów serialu „Samo Życie", śmierć zebrała żniwo w „Plebanii". Kogo jeszcze usuną scenarzyści? To pasjonujące pytanie pozwoli nam na nowo popaść w klanomanię. GW 3/2003.

klanówka: Na studniówkowych imprezach dziewczyny zdejmują swoim narzeczonym krawaty i zakładają sobie na plecy, naśladując serialową Patrycję Cwał. Podobnie stało się z dewizką noszoną w „Klanie" przez Agnieszkę Kotulankę. – Przyniosłam łańcuszek od zegarka mojego dziadka i włożyłam go na szyję pani Kotulance – wspomina kostiumograf telenoweli Maria Wakulińska. Od tego czasu jubilerzy nie mogą nadążyć z produkcją podobnego łańcuszka, który nazywa się „klanówką". Wprost 15/2003.

klapsowanie *okazj.* 'wymierzanie komuś klapsa': Nie łudźmy się, że nasze dziecko klapsowanie i ścierkowanie przez plecy odbiera jak muśnięcie motyla, a szkodliwość klapsów to wymysły naukowców. Małe, głupiutkie dziecko jest na te ich mądrości właśnie za małe i za głupie. Polit 3/2005.

klasa Δ klasa low-end 'klasa sprzętu niższej jakości i tańszego w porównaniu ze sprzętem klasy high-end (p.)': Aktywność umożliwiły nowe techniki produkcyjne,

które pozwoliły wytwarzać w Chinach zarówno produkty zaawansowane technologicznie (klasy high-end), bardzo wysokiej jakości, jak i produkty niezaawansowane (klasy low-end) na przykład chipy komputerowe i zabawki plastikowe – przyzwoitej jakości. Wprost 29/2005.

NS3 **high-end** 'o urządzeniu elektronicznym: najwyższej klasy, odtwarzający dźwięki prawie bez zniekształceń'

Δ klasa najwyższa: Klasa najwyższa. Dochody i liczebność nieznane. To właściciele i szefowie największych przedsiębiorstw, którzy nie noszą przy sobie pieniędzy. Może to kilka tysięcy rodzin? Polit 21/2004.

Δ klasa wyższa: Klasa wyższa. Dochód 30 tys. zł netto i więcej. To kadra menadżerska i właściciele przedsiębiorstw mniej znani niż ci z pierwszych stron gazet. To ci, którzy według ludowego twórcy kiedyś mieli Mercedesa, whisky i artystki. Polit 21/2004.

klaster* *środ.* 'grupa komputerów połączonych w sieci w celu zwiększenia mocy obliczeniowej': Szybkość można poprawić w różny sposób. Bardzo popularną metodą jest tworzenie tzw. klastrów superkomputerowych, czyli budowanie superkomputera z wielu mniejszych maszyn. Na przykład jeden z najszybszych systemów komputerowych wymienionych na liście Top 500 składa się z 1100 najnowszych Macintoshy G5. Jedyny polski system na tej liście znajduje się w Uniwersytecie Gdańskim i jest klastrem zbudowanym ze zwykłych pecetów. Polit 2/2004. [HZ 2., SD 1.b), JB 3.].

MS **klaster** muz. 'wielodźwięk zbudowany z dźwięków znajdujących się blisko siebie w skali muzycznej, zagranych równocześnie lub rozłożonych w czasie, nawarstwiających się; stosowany we współczesnej muzyce instrumentalnej'

klatka ◊ klatka antyprzedsiębiorczości *środ.* 'skupisko ludzi nieaktywnych, niezaradnych, niemających przed sobą perspektyw zawodowych': Osiedla popegeerowskie nazywane są dziś przez socjologów klatkami antyprzedsiębiorczości. Zasiłki, niewiele niższe od płac, przyznane po upadku PGR zabiły w ludziach resztki aktywności. A kiedy zasiłki się skończyły, było już za późno. Polit 19/2004.

klaustrofobiczny 'o fabule: rozgrywający się wyłącznie w ponurych, zamkniętych pomieszczeniach': Fabuła, zredukowana do groteskowego dochodzenia prowadzonego na terenie odciętego od świata pałacyku, została potraktowana pretekstowo. Panie muszą ustalić między sobą, kto zabił gospodarza domu. Historia – niczym z klaustrofobicznych kryminałów Agaty Christie – układa się komicznie, czasami groźnie, zawsze jednak zmierza w kierunku popisowego numeru, czyli do odśpiewania znanego francuskiego przeboju, w którym zostaje odsłonięta prawdziwa osobowość bohaterek. Polit 41/2002.

klawisze* *tylko w lm, środ.* 'instrumenty klawiszowe': Odeszliście od tradycyjnego hip-hopu. Na koncertach nie ma didżeja, jest trąbka, gitara, klawisze, perkusja, przeszkadzajki. Metro 490/2004. [HZ 3., SD, JB]

NS2 **klawiszowiec**

klementynka 'odmiana mandarynki': Deep Red Hugo Boss [zapach wody toaletowej]. Początkowo wibruje energią z owoców gruszki, klementynki i pomarańczy,

z czasem staje się miękki i ciepły dzięki lilii imbirowej, drzewu cedru i kaszmeranu i wanilii. TS 10/2001. [HZ, SD, JB]

kleptokratyczny przym. od kleptokracja (p.): Oczywiście, nie mam zamiaru spojrzeć oczyma afrykańskich kacyków w ich nowych rolach: prezydentów, premierów, dyktatorów i ich (zazwyczaj spokrewnionego) urzędniczego ganglandu obsiadającego państwową kasę i wywożącego jak największą jej część za granicę. A następnie – po „zmianie warty" – dołączających do skradzionych pieniędzy w Londynie, Genewie czy gdzie indziej. Zostawmy całą tę kleptokratyczną ferajnę (czyli rzeczywistych beneficjentów pomocy gospodarczej!) i zajmijmy się tymi, w których imieniu afrykańska kleptokracja zawłaszcza dla siebie sporą część tej pomocy (a resztę marnuje w zbędnych lub zbyt kosztownych projektach). Wprost 42/2005.

NS2 **kleptokracja** 'władza złodziei'

kleptomania Δ kleptomania pokarmowa *środ.*: Podjadanie w supermarketach doczekało się już fachowej nazwy: „kleptomania pokarmowa". Dlaczego zamożni czują przymus zjadania kradzionych batoników? Zbuntowany licealista Tomek zamienił się w pnącego się po szczeblach kariery pracownika koncernu. Młodzieńcze ideały wymienił na dobrą pensję. Jego sposobem na odkupienie konformizmu w pracy i odzyskanie szacunku dla siebie jest bunt wobec reguły społecznej: nie kradnij. TS 12/2005.

klimakteryczka *okazj.* 'kobieta po okresie przekwitania': Kobiety po menopauzie często mówią, że mają poczucie, jakby stały się niewidzialne. Kobieta – szef w średnim wieku, mając do czynienia z pracownikami, którzy ignorują jej polecenia, ponieważ uważają ją za klimakteryczkę, jest zmuszona wypracować niejeden sposób na zdobywanie posłuchu. Polit 13/2005.

klimatyczny* 'nastrojowy': Razem z zespołem zaczęliśmy bywać w Hipnozie na obiadach, później przychodziłem na wieczorne koncerty. Wnętrze przypomina duży loft. To sala z drewnianą podłogą, wygodnymi kanapami i fotelami, z tapetami na ścianach i ciepłym klimatycznym światłem. TS 11/2005. [JB]

WD, MS **klimatyczny** 'dotyczący klimatu, związany z klimatem'

klimazon *środ.*: Zabieg headlines, który oferują salony fryzjerskie, nie skręca pasm, a jedynie lekko je unosi i nadaje tzw. efekt fali. W umyte, wilgotne włosy wciera się specjalny fluid do stylizacji i nakręca się na wałki. Potem przez 10–15 minut trzyma się głowę pod klimazonem, czyli urządzeniem, które ogrzewa pasma. Po zdjęciu wałków nakłada się preparat utrwalający. Zabieg jest delikatny i nie niszczy włosów. Kosztuje ok. 120 zł. Claudia 1/2005.

klin Δ klin podatkowy *środ.* 'różnica między wydatkami pracodawcy na pensję (obejmująca wszelkie obciążenia podatkowe: np. ZUS, podatek dochodowy, składki na ubezpieczenia), a faktycznie otrzymywanym przez pracownika wynagrodzeniem': W naszej sytuacji dobry budżet powinien spełniać cztery kryteria. Po pierwsze, powinien być prowzrostowy, a w tym celu musi redukować tzw. klin podatkowy, czyli obciążenia podwyższające koszty pracy. Z realizacji tego zadania ekipie Marka Belki należy wystawić „nadzwyczajnie dobry stopień" (w skrócie: ndst.), bo-

wiem leczony metodą klina klin podatkowy nie maleje, a przeciwnie – w najszybciej rozwijającej się części gospodarki, czyli small businessie, istotnie rośnie. Wprost 40/2004.

klisza* ‘pojęcie, idea itp. powielane w sposób schematyczny; stereotyp’: To może nie seksizm, ale nieuleczalna dla kobiet klisza – mit o Penelopie, która czeka na swojego dzielnego Odyseusza. Metropol 219/2005. [MB 2., SD 2., JB 4.]

WD, MS **klisza** 1. ‘sztywna płytka, najczęściej szklana pokryta substancją światłoczułą, na której otrzymuje się negatyw zdjęć fotograficznych lub zdjęcia rentgenologiczne; płyta fotograficzna; potocznie także błona fotograficzna’ 2. *druk.* ‘płyta metalowa z wygrawerowanym lub wytrawionym rysunkiem, służąca do reprodukcji’

kliterodektomia *specj.*: Kobieta bez tego zabiegu traktowana jest jak nieczysta i niegodna wyjścia za mąż. Stopień okaleczenia jest różny w zależności od miejscowego zwyczaju. Kliterodektomia, czyli amputacja łechtaczki, należy do łagodniejszych. Najbardziej drastyczne jest wycięcie warg sromowych mniejszych i większych i zszycie brzegów pochwy. TS 6/2003.

klon* ‘utwór, program, film itp. powielający pierwowzór’: Prawda o filmie jest taka, że to nowy film. A wy byście chcieli zobaczyć klon starych „Gwiezdnych Wojen”. To jest nowy film! Mnie się podobał. GW 159/2002.

WD, MS II **klon** *biol.* ‘potomstwo jednego osobnika zwierzęcego albo roślinnego identyczne pod względem właściwości dziedzicznych, powstałe przez rozmnażanie wegetatywne, tzn. przez podział lub pączkowanie, przez rozłogi, bulwy, cebulki albo sztucznie – przez sadzonkowanie, oczkowanie (u roślin)’; NS1 **kloning**, **klonowanie**, NS2 **wyklonować**, NS3 **klon 1.** ‘żywy organizm – ludzki, zwierzęcy – identyczny z organizmem, z którego komórek został sztucznie wyhodowany’ **2.** ‘tańszy odpowiednik markowego komputera typu PC’, **klonować, sklonowanie**

klub* ‘nocny lokal odwiedzany w celach towarzyskich zwłaszcza przez młodych ludzi’: Moda przyszła do Polski na początku lat 90. z Berlina i Londynu razem z muzyką techno. Dziś serwisy internetowe o klabingu wymieniają ponad 70 klubów w samej Warszawie. Nie licząc tych określanych jako no lejbel (bez nazwy), o których wiedzą wtajemniczeni. Jeśli coś wiąże dzisiejsze miejskie kluby z angielskimi klubami dżentelmenów, to właśnie wtajemniczenie, poczucie bywania w godnym siebie otoczeniu. Polit 48/2002.

WD, MS **klub** 1. ‘organizacja, stowarzyszenie skupiające ludzi określonego środowiska, zawodu itp. w celu organizowania wspólnych rozrywek, gier sportowych, dyskusji światopoglądowych, kształcenia zawodowego itp.; lokal, siedziba takiej organizacji’, MS 2. ‘forma organizacji politycznej, grupującej zwykle najaktywniejszych polityków, powstała w Anglii w XVII w., szczególnie rozpowszechniona we Francji w okresie rewolucji 1789–1799, zastąpiona z czasem przez partię polityczną’

klubbing p. **klabing**

kluboksięgarnia: „Tak właśnie wyobrażałem sobie raj na ziemi. Kawiarnia w księgarni czy może raczej księgarnia w kawiarni. Tysiące książek na regałach [...] na kilka godzin, zatapiasz się w lekturze, sącząc aromatyczną kawę” – rozmarza się internauta Bruno, wspominając wizytę w warszawskiej „kluboksięgarni” Czuły Barbarzyńca. I to nie on jeden ma takie wyobrażenie o raju. Newsweek 1/2004.

kluborestauracja ‘restauracja, w której wieczorami organizowane są dyskoteki, grana jest muzyka na żywo’: Książka Beaty Blaibel i Ewy Moisan „Smak” należy do

nurtu książek wydawanych w krajach anglosaskich przez modne restauracje i knajpy jak londyńskie River Cafe. Autorki „Smaku" prowadzą warszawską kluborestaurację „Między Nami". TS 9/2004.

klubowicz* 'klaber (p.)': Clubbing to już nie tylko muzyka. Londyn stał się centrum projektowania i produkcji ubrań dla klubowiczów – luźnych spodni, szerokich bluz, kurtek i swetrów z wymyślnymi dodatkami. Wprost 12/2004.
WD **klubowicz** przestarz. *żart.* 'członek klubu'

klubowiczka 1. 'kobieta mająca kartę stałego klienta, należąca do klubu stałego klienta': W tej części kolekcji nie zabrakło także sportowych kurtek z kapturami, dzierganych kołnierzy i sztucznych futer. Całości dopełniają bluzy, których kaptury wykończone są w stylu vintage, a materiał na ramionach wygląda, jakby był spalony słońcem. W tym stylu są też dwustronne koszule z nadrukami i patkami na ramionach. Na klubowiczki czeka nowa, dopasowana bluza z dodatkami ze sztucznego futra. GW 195/2003.
2. 'bywalczyni klubów* (p.)': Kuba często chodzi na imprezy, bo pracuje jako didżej. Ja zupełnie nie jestem typem klubowiczki. Nie jestem dziewczyną, która jest na każdym „występie". Męczy mnie dym z papierosów, męczy mnie towarzystwo. TS 10/2003.

kłamca Δ kłamca lustracyjny 'osoba pełniąca funkcje publiczne lub kandydująca do pełnienia takich funkcji, która zataiła fakt współpracy z organami bezpieczeństwa (w latach 1944–1990)': Ustawę należałoby po prostu uchylić i pozostawić rzecz całą w gestii Instytutu Pamięci Narodowej. Pokrzywdzeni mogą uzyskać dostęp do akt, mogą ze swoimi aktami zrobić co chcą, także ujawnić je publicznie. Lepsze to niż zupełnie przypadkowe łapanie niektórych kłamców lustracyjnych. Polit 8/2002.

knajping *środ.*: Gdy Warszawa uprawia clubbing, w Krakowie króluje knajping, swojski i stary jak to miasto, czyli łażenie od knajpy do knajpy. Kiedyś godzinami siedziało się w jednej, dziś zmienia się je kilka razy na dobę. TS 2/2003.

koalicja Δ koalicja medialna 'porozumienie zawarte przez media w celu wykreowania określonego wizerunku danego polityka': Nie jestem zwolenniczką zawiązywania koalicji medialnej przeciwko Lepperowi i Samoobronie. Bardziej ich wykreował SLD niż media. GW 280/2001.

kocenie* *środ.* 'zmuszanie osób mających w jakimś środowisku, np. w wojsku, szkole, krótki staż, do określonych zachowań, znęcanie się nad nimi przez starszych stażem': W Zespole Szkół Rolniczych we Wroniu czterech uczniów znęcało się nad młodszymi kolegami organizując im tzw. tunel (przejście pod krzesłami), bijąc ich pasami, zaś w podstawówce na gdańskim osiedlu Morena w ramach tzw. kocenia 9 chłopców dotkliwie pobiło skórzanymi pasami trzech nowych uczniów. Polit 3/2001.
WD, MS **kocenie się** rzecz. od kocić się 'o samicy niektórych zwierząt [...] wydawać potomstwo, rodzić'; NS2 **kot*** 'osoba mająca w jakimś środowisku, np. w wojsku, szkole, krótki staż, zmuszana do określonych zachowań, wykorzystywana przez starszych stażem', NS3 **kociarstwo**

kociołap *środ.*: Konkubinat nie powinien jednak ubierać się w szatki wicemałżeństwa. Konkubenci, czy – jak kto woli – kociołapy, [...] wchodziliby w role, od których świadomie – lub nawet nieświadomie – uciekają. Polit 24/2003.

kociołapczyć *środ.* ‘żyć w konkubinacie’: Młody człowiek studiować może to co chce, ożenić się lub kociołapczyć z kim chce, podróżować gdzie chce i, jeśli tylko jest kreatywny, przebojowy, tolerancyjny, językowy, umie robić kasę. A jak nie umie – spokojnie zalega w rodzinie. O co mają walczyć młodzi ludzie ze starymi tolerantami, z którymi mają tak wiele wspólnych upodobań. Polit 4/2003.

kociołapny Δ kociołapny związek ‘kociołapstwo (p.)’: Proboszcz Jan nie mógł mi chyba przez pięć lat z okładem wybaczyć, że żyję w kociołapnym związku. TS 12/2002.

kociołapstwo *środ.* ‘konkubinat’: Nie przesadzajmy: to my powinniśmy sprzedawać licencję na telewizyjny hit: cienkość ścian w blokach, usterki budowlane, przewodzące dźwięki nieosłonięte rury, umożliwiały już dawno obserwowanie i rejestrację – konfliktów, kociołapstwa, małżeńskiego szczęścia, poglądów na świat i zaświaty, chrapania, kłopotów z prostotą i prostatą. Polit 10/2001.

kodek ‘urządzenie służące do odtwarzania różnego rodzaju plików multimedialnych’: Inne kodeki nie są w stanie przebić popularności MP3, choć wszystkie są nowsze, a większość zapewnia lepsze brzmienie. Polit 47/2005.

kodowany Δ kodowana stacja telewizyjna ‘stacja telewizyjna, której programy są zakodowane i dostępne przy użyciu dekodera (p.)’: Warto wspomnieć, że kontrakt wtedy podpisany uznano za skandaliczny, bo dawał pierwszeństwo ukazania się filmu na DVD przed emisją w płatnej, kodowanej stacji telewizyjnej Canal Plus. Polit 30/2004. [MB kodowany program telewizyjny – przykład użycia, SD kodować stację telewizyjną – przykład użycia, BD kodować program telewizyjny – przykład użycia].

koenzym Δ koenzym Q10: Koenzym Q10. Organizm ludzki sam go produkuje. Koenzym dostarcza komórkom energię i chroni przed szkodliwym działaniem wolnych rodników. Uczestniczy w regeneracji uszkodzonych komórek. Gdy jego stężenie obniża się, skóra jest osłabiona i pojawiają się na niej zmarszczki. Polit 34/2002.

kofret *środ.* ‘zestaw promocyjny jednorodnych kosmetyków, np. zapachowych, pielęgnacyjnych, określonej marki’: Kiedy zbliżają się walentynki, w perfumeriach pojawia się mnóstwo pięknie zapakowanych kofretów dla dwojga, flakonów w kształcie serduszek, specjalnych ofert cenowych. TS 2/2005.

kohabitować* ‘mieszkać z kimś, pozostawać z kimś w wolnym związku, żyć w konkubinacie’: Kobiety po zawarciu małżeństwa, jeśli im nie odpowiada, łatwiej z niego rezygnują od tych, które nie kohabitowały – i częściej decydują się na urodzenie pozamałżeńskiego dziecka. Polit 24/2003. [HZ 1. kohabitacja, koabitacja, JB2. kohabitować *daw.* ‘współżycie, współdziałanie lub współzamieszkiwanie].
NS3 **kohabitować** ‘współpracować’

koktajlówka: Rysio robi przegląd kredensu Maliny i wybiera z niego kieliszki, jakie muszą być w domowym barze: koktajlówki, czyli kieliszki z czaszą w kształcie rozłożystego stożka, niskie szklaneczki do whisky i długie wysokie rurki do tak zwanych long drinków, czyli koktajli, które sączy się długo i powoli. TS 2/2002.

kolaboracjonizm ‘postawa kolaboranta’: Na ile daleka jest wciąż od tego Rosja, świadczy wypowiedź prezydenta Putina, który odpowiadając na wezwanie Bał-

tów do uznania faktu okupacji, stwierdził: „Sądzę, że celem jest zwrócenie na siebie uwagi, usprawiedliwienie nagannej, dyskryminacyjnej polityki rządów wobec znacznej części własnej, rosyjskojęzycznej ludności, przykrycie wstydu byłego kolaboracjonizmu”. Wprost 19/2005. [HZ, JB]

kolagenaza *specj.* ‘enzym umożliwiający trawienie włókien kolagenowych, przyspieszający proces gojenia się ran’: Następują zmiany struktury we włóknach kolagenowych i sprężystych. W wyniku spadku aktywności fibroblastów procesy syntezy w skórze stają się wolniejsze, a istniejące już włókna ulegają rozkładowi pod wpływem dwóch enzymów: kolagenazy i elastazy. Skóra traci jędrność i elastyczność. TS 9/2002.

kolarstwo Δ kolarstwo grawitacyjne *środ.*: Kolarstwo grawitacyjne dzieli się na: downhill: zjazd rowerem z prędkością nawet 80 km/godz. z góry po trudnych leśnych trasach, „pierwszoligowa adrenalina”, free ride: downhill bez pomiaru czasu, jazda dowolna, trial: przejazd w warunkach naturalnych albo w hali po torze przeszkód, np. ze szpulami od kabli, four-cross: 4 zawodników zjeżdża z lekko nachylonego toru z przeszkodami. Polit 27/2003.

kolarzówki tylko w lm. *środ.* ‘obcisłe spodenki do kolan z lycrą noszone przez kolarzy’: Ostatnio odpaczkowuję nową bieliznę, a tu wewnątrz gaci naklejka: „Sprawdzone przez 78673”. Jakiś agent bawełniany maczał ręce w moich kolarzówkach. TS 12/2004.

NS2 **kolarzówka** ‘rower wyścigowy’

kolażowanie ‘mieszanie różnych stylów, gatunków itp.’: Muzycznie płyta jest dość spokojna, choć jest też miejsce na improwizacje, potem kolażowanie stylistyk, typowych przecież dla ECM – mówi „Wprost” Stańko. Wprost 27/2005.

kolczykowanie** ‘zakładanie kolczyków na różne części ciała’: I chyba w każdym pępku jest coś niedorobionego, jakiś czegoś zaledwie zawiązek. Kolczykowanie pępków to jakaś wielka okrutna nieprzyzwoitość, jakby w kolczyki zakuwać niemowlę. TS 10/2001. [HZ 2.]

WD, MS **kolczykowanie** zootechn. ‘znaczenie zwierząt domowych dla ich rejestracji lub identyfikacji za pomocą znakowanego metalowego kolczyka umieszczanego w przekłutym uchu zwierzęcia’

kolesiowatość ‘łagodniejsza forma kolesiostwa (p.)’: Zjawisko mobbingu występuje też w administracji państwowej i dotyka osób, które znajdują się na pośrednim szczeblu kierowniczym. Stara się ich pozbyć szef/polityk albo dyrektor generalny, teoretycznie niepolityczny, ale jeśli rzeczywiście nie jest z układu politycznego, to zwykle jest z innego układu (kolesiowatość też może być apolityczna i pozapartyjna). GW 64/2002.

NS3 **kolesiostwo** ‘zjawisko wzajemnego popierania się osób powiązanych z sobą przynależnością do określonej grupy, np. partyjnej, biznesowej w celu osiągania korzyści, głównie materialnych; kumoterstwo’

kolet* *specj.* ‘spłaszczony szpic w dolnej części oszlifowanego brylantu’: Miejsce poniżej korony, tam gdzie kamień ma największy obwód, to rondysta. Jeszcze niżej znajduje się podstawa, a na samym końcu szpic, czyli kolet. Sukces 2/2002.

WD a), MS **kolet** hist. ‘skórzana lub sukienna kurtka, używana w wojsku polskim w XVII–XIX w.: także krótka kurtka skórzana do konnej jazdy’, WD b) ‘rodzaj wywijanego kołnierza w dawnych strojach’

kolokacja* *środ.* ‘wynajmowanie, czasowe użytkowanie czyjejś własności’: Kolokacja to wynajmowanie mieszkania razem z przyjaciółmi. TS 1/2004.
WD, MS **kolokacja** hist. 1. ‘wieś szlachecka podzielona na części należące do różnych właścicieli’ 2. ‘kolejność spłacania wierzycieli przy upadłości majątku dłużnika’

kolokator* ‘współlokator’: W pierwszy czwartek miesiąca w dużych miastach Francji odbywają się spotkania szukających kolokatora. „Le jeudi de la colocation” to imprezy z dobrą muzyką w modnych lokalach, które stały się już metodą na znalezienie mieszkania, ale także bratniej duszy. TS 1/2004.
WD **kolokator** ‘osoba mająca wierzytelność na części czyjejś nieruchomości’

kolonoskop: Pacjentowi (przebranemu w jednorazowe majtki z dziurką) przez odbyt wprowadza się kolonoskop – długie, cienkie i giętkie urządzenie, zakończone kamerą i tzw. pętlą diatermiczną. Dzięki kamerze operator namierza polip wewnątrz jelita grubego, zakłada na niego pętlę, ta rozgrzewa się i ucina przedrakową zmianę. Polit 15/2005. [HZ, JB]

kolonoskopowy: Jeśli u zdrowej osoby zostaną wykryte wadliwe geny MSH2 i MLH1 predystynujące do raka jelita grubego, badanie kolonoskopowe (czyli wziernikowanie jelita) powinno być wykonywane co dwa lata (zamiast co pięć, zalecanych u wszystkich powyżej 50 lat). Polit 42/2002. [JB]
NS3 **kolonoskopia**

kolorant ‘barwnik dodawany do kosmetyków, płynów itp.’: Zamiast gasić pragnienie colą czy fantą z chemicznymi kolorantami, konserwantami i gigantyczną porcją kalorii, lepiej pić ciemne piwo. Alkoholu jest w nim 0,5 proc., za to ma potas, fosfor, magnez, wapń i witaminy B1, B2, kwas pantotenowy i biotynę. TS 11/2004. Dodatek kolorantu w płynie działa jak makijaż, dlatego od razu po zabiegu skóra jest brązowa. A kiedy kolorant się zmyje, zostanie efekt samoopalacza. TS 5/2005.

kolorowa ◊ kolorowa rewolucja ‘pokojowe ruchy społeczno-polityczne skierowane przeciw totalitarnym rządom, ustrojom itp., których wyróżnikiem, znakiem rozpoznawczym są różne kolorowe symbole’: Cały ten incydent świadczy, że Łukaszenko boi się „kolorowej rewolucji” i uważa, że w tak wielkim państwie jak Białoruś można ją wzniecić z zagranicy, z ambasady, jak na Haiti, lub przy pomocy piątej kolumny na Polesiu. Polit 17/2005.

kolorówka* *środ.* ‘kosmetyki używane do makijażu’: Potem zaczęła się słynna szkoła makijażu, którą prowadził (w garniturze i pod krawatem!) profesor Sergiusz Osmański. Legenda polskiej kolorówki, człowiek, który od Astora przez Diora aż do Sephora, przepraszam Sephory, uczył, jak wydobywać naturalne piękno ukryte w każdej kobiecie. TS 12/2005.
WD **kolorówka** 1. *pot.* ‘to, co jest kolorowe, np. film kolorowy’ 2. *tech.* ‘maszyna powlekająca papier mieszaniną kolorową lub bezbarwną; powlekarka’

koloryzacja* ‘nadawanie włosom odpowiedniego koloru; farbowanie’: Zmieniły się proporcje usług wykonywanych w salonach. Koloryzacja wyparła trwałą ondulację (teraz 50–80 proc. usług to strzyżenie z koloryzacją). Polit 1/2003. [JB 1.]
WD, MS **koloryzacja** WD 1., MS 2. ‘przesadzanie, przejaskrawianie w opowiadaniach, koloryzowanie; blaga’, WD 2., MS 1. przestarz. ‘kolory, zestaw kolorów; kolorystyka; koloryt’

kołnierz Δ kołnierz przeciwśniegowy ‘specjalna wszywka z ortalionu w nogawce spodni lub u dołu kurtki, zabezpieczająca przed dostawaniem się śniegu’: Teraz jeździ się w znacznie szerszych, pełnych kieszeni spodniach ze specjalnych materiałów: na zewnątrz nylon, wewnętrzna membrana z vaportexu, a do tego wewnętrzne wszywki, czyli tzw. kołnierze przeciwśniegowe, wentylacja nogawek. Polit 48/2004.

koło ◊ koło zamachowe ‘czynniki wpływające na rozwój czegoś, postęp w czymś’: Z dynamicznie rozwijającej się mody cieszą się niezależni dystrybutorzy filmowi, którzy stanowią koło zamachowe tego biznesu. Sprzedając licencje do gazet, zyskali nieoczekiwanie nowe pole eksploatacji. Polit 30/2004.

WD, MS **koło zamachowe a. rozpędowe** ‘koło lub tarcza o dużej bezwładności, służące za akumulator energii kinetycznej, stosowane w maszynach, w których dopływ i pobór energii ulegają chwilowym zmianom’

kołodkizm ‘oceniane negatywnie poglądy ministra finansów Grzegorza Kołodki’: „Ten program to dno” – celnie sumuje ostatnie pomysły Kołodki ekspert Centrum im. Adama Smitha Robert Gwiazdowski. Najkrótszą drogą do uwolnienia się od epidemii kołodkizmu byłaby oczywiście szokowa terapia prawdą. Pytanie, kto znajdzie w sobie dość odwagi, by twardo przypominać, że ani państwo (dysponujące wyłącznie pieniędzmi podatników), ani banki (dysponujące wyłącznie pieniędzmi właścicieli i depozytariuszy) nie są od pomagania przedsiębiorstwom, że przedsiębiorstwa muszą być przedsiębiorcze, czyli radzić sobie same, a jak sobie nie radzą, muszą upadać, a tracący pracę – szukać innego zajęcia. Wprost 31/2002.

komarobójczy ‘stosowany do zwalczania komarów’: Zdarzało się podobno, że pacjentów i personel niepokoiło zadymienie w szpitalu. To rozpylane środki komarobójcze sprawiały takie wrażenie. GW 297/2002.

kombajn* 1. ‘maszyna, urządzenie spełniające kilka funkcji’: Coraz częściej gabinety kosmetyczne przypominają nowoczesny park maszynowy czy wręcz naukowe laboratoria. Największe wrażenie robią chyba tzw. kombajny, czyli wielofunkcyjne aparaty, które łączą zalety kilku urządzeń, np. ultradźwięków, lasera, masażu podciśnieniowego czy krioterapii. TS 10/2004. [MB ‘także inna wieloczynnościowa maszyna’]

2. ‘plecak’: Ciekawym rozwiązaniem są tzw. kombajny – małe plecaki, które można łączyć z dużymi, dopinając je dodatkowym zamkiem. Lecąc samolotem, duży wkładamy do luku, mały z podręcznymi drobiazgami bierzemy do środka. GW 81/2003.

WD, MS **kombajn** ‘maszyna, która wykonuje kilka różnych czynności używana zwłaszcza w rolnictwie’

komedia Δ komedia romantyczna ‘gatunek filmu o tematyce miłosnej będący połączeniem komedii i melodramatu’: Honorowego Oscara, odcisku dłoni na chodniku sławy i pomnika Hollywood wart będzie ten, kto wreszcie odrąbie na dobre odrastające bez końca łby hydry o nazwie „komedia romantyczna”. Czasy, gdy kręciło się błyskotliwe komedie „Kiedy Harry spotkał Sally” czy „Bezsenność w Seattle” są daleką przeszłością. Dziś wylewają się z ekranu „Dziewczyny z Jersey”, „Pokojówka z Manhattanu”, „Dziewczyny z Alabamy”, no i „Sposoby na teściowe”. Wprost 29/2005.

komedogenny *specj.*: Trzeba samej sprowadzać i oceniać, jak skóra reaguje na dany preparat. Na pewno nie może to być krem tłusty lub krem o gęstej konsy-

stencji, który nie tylko obciąży skórę, ale będzie też miał działanie komedogenne (blokujące pory). Look 12/2003.

komercha *środ.* ‘działalność nastawiona jedynie na osiągnięcie zysku; także: produkty takiej działalności’: W czasach kapitalistycznej komerchy mamy co najmniej trzy ciekawe pojedynki nakręcane przez media. Pierwszy to pojedynek dwóch zasłużonych babć polskiego aktorstwa, czyli pierwsza rakieta kabotyństwa Krystyna Janda kontra złośliwy wulkan dobroci Joanna „Koniec Komuny” Szczepkowska. [...] Drugi pojedynek to bezpardonowa walka dwóch silikonowych blondynek show-biznesu, czyli Mandaryna kontra Doda Elektroda. Wprost 27/2005. Natknęłam się na takich, którzy chcieli mi wydać płytę z popularną muzyką, wiesz, takimi piosenkami w stylu „Kocham ciebie, a ty mnie”. Mówili: może to i komercha, ale świetnie się sprzedaje. Tylko że ja nie po to szkoliłam głos. TS 6/2004.

NS3 **komercja**

komercyjniak ‘osoba nastawiona wyłącznie na osiągnięcie zysku; także: komercyjny produkt’: Jedynie Radiostacja jakoś starała się równać w górę, ale oczywiście jakiś komercyjniak ją kupił i się skończyło w miarę prężne i dobre radio i jest totalna kicha z reklamami w tle. GW165/2005. To był bardzo emocjonalny koncert, żaden komercyjniak. Wprost 18/2002.

komiksiarz *środ.* ‘osoba rysująca komiksy’: Samo określenie „rysownik komiksów” wywodzi się z czasów, w których głównym narzędziem pracy komiksiarza był ołówek. McKean i Bolton najchętniej jednak posługują się farbami akrylowymi oraz komputerowymi narzędziami do obróbki obrazu. GW 125/2004. [SD, JB]

komin* *środ.*: W czasie recesji zawsze najpierw lecą „kominy”, czyli ludzie zarabiający dużo więcej niż inni. TS 2/2003.

WD, MS **komin** 1. ‘konstrukcja z pionowym kanałem do odprowadzania spalin z paleniska do atmosfery oraz do wytwarzania naturalnego ciągu powietrza [...]’ 2. reg. ‘piec kuchenny do gotowania’ 3. geol. ‘wąskie wcięcie w stromym stoku górskim [...]’; NS1 **komin** ‘najwyższa płaca, zarobki, koszty’, NS2 **kominiarz** ‘pracownik osiągający najwyższe dochody’, NS3 **Δ kominowe zarobki**

kominowy Δ ustawa kominowa ‘ustawa ograniczająca zarobki menedżerów w spółkach skarbu państwa’: Naraża się pan wielu ludziom, proponując odejście od tzw. ustawy kominowej, ograniczającej wysokość zarobków szefów spółek z udziałem Skarbu Państwa. Biedny Polak uważa, że i tak zarabiają zbyt wiele. Sukces 9/2002.

kominówka* *pot.* **1.** ‘ustawa kominowa (p.)’: Ustawa o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi, tzw. kominówka budzi wątpliwości. Kontrowersje dotyczą art. 14. Ustęp pierwszy tego artykułu stanowi, że nieprzestrzeganie ustawy przez spółkę powoduje z mocy prawa rozwiązanie jej rady nadzorczej. Zgodnie z ustępem drugim, nie można powołać osób, które pełniły funkcje w tak rozwiązanej radzie, na następną kadencję jako przedstawicieli Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego. Wprost 17/2005.

2. ‘wyjątkowo wysokie dochody, zarobki’: Za kilka miesięcy zmieni się ekipa rządząca i nowa miotła ich wymiecie. W energetyce czy holdingu farmaceutycznym państwo wypłaci im pensje nawet za dziesięć lat z góry. Niestety, będą to tylko komi-

nówki. Dlaczegóż by, korzystając z prawa unijnego, nie powalczyć o lepsze odprawy? Polit 3/2005.

WD, MS **kominówka** *bud.* 'cegła palona o kształcie wycinka pierścienia kołowego, stosowana do wyrobu kominów wolno stojących o przekroju pierścieniowym; cegła kominowa'

komisarka *okazj.* forma żeńska od komisarz: W obcych językach słowo „komisarz" brzmi bardziej przyzwoicie, natomiast po polsku nie kojarzy się najlepiej. Pan prezydent to kiedyś spolszczył i zostało powiedziane, że jestem – „komisarką". Wprost 25/2004.

WD, MS **komisarz** 1. 'w Polsce międzywojennej i dawniej oficer policji, stopień, ranga w policji', WD 2. MS 3 'urzędnik stały lub wyznaczony czasowo do wypełniania specjalnych zadań', WD 3, MS 2 'pełnomocnik dyplomatyczny niektórych państw w krajach niemających pełnej suwerenności'

komisja Δ komisja orlenowska 'Sejmowa Komisja Śledcza powołana do zbadania zarzutu nieprawidłowości w nadzorze Ministerstwa Skarbu Państwa nad przedstawicielami Skarbu Państwa w spółce PKN Orlen S.A. oraz zarzutu wykorzystania służb specjalnych (UOP) do nielegalnych nacisków na organa wymiaru sprawiedliwości': Na słowa prezydenta natychmiast zareagował PiS. – My chcemy IV Rzeczypospolitej. Bo jaka jest III Rzeczpospolita, pokazała komisja, która badała aferę Rywina i komisja orlenowska – grzmiał na konferencji prasowej Jarosław Kaczyński. GW 265/2004.

Δ komisja Rokity: 17 sierpnia 1989 r. Sejm powołał komisję nadzwyczajną do zbadania działalności MSW, potocznie zwaną komisją Rokity. Wprost 15/2005.

Δ komisja rywinowska 'komisja powołana do zbadania afery Rywina (p.)': Przez parę sesji, pijąc kawę z mym tatą (tata nie odpuszcza sobie programów politycznych, jakby jeszcze nie pojął, że to tylko kosmiczny, długotrwały i wielce rozbudowany dowcip inteligentnych Ganimedejan), oglądałem tzw. komisję rywinowską i chyba straciłem wątek. Metropol 74/2004.

komora Δ komora kriogenna *specj.* 'komora kriogeniczna (p.), kriokomora (p.)': Pierwszy polski prototyp komory kriogennej powstał w Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu. Rzeczp 172/2001.

Δ komora niskotemperaturowa *specj.* 'komora kriogeniczna (p.)': W 1978 r. w Japonii prof. Yamauchi zastosował do celów leczniczych ciekły azot w temperaturze –196 st. C. Tam też powstała pierwsza komora niskotemperaturowa, którą zastosowano do leczenia chorych z reumatoidalnym zapaleniem stawów. Koncepcja krioterapii ogólnoustrojowej przywędrowała następnie do Niemiec. Rzeczp 172/2001.

NS2 **Δ komora kriogeniczna**, NS3 **kriokomora** 'pomieszczenie, w którym panuje bardzo niska temperatura, stosowane w krioterapii, pomocne w leczeniu różnych chorób m.in. reumatyzmu'

komóra *pot.* 'telefon komórkowy (p.)': We łbach im się, warszawiakom, poprzewracało, bo mają kasę. Pogardzają innymi [...] bo mają wypasione bryki i najnowsze komóry. ŻWMag 277/2004.

NS2 **Δ telefon komórkowy** 'mały przenośny telefon działający dzięki specjalnym łączom radiowym w ramach sieci telefonii komórkowej (p.)', NS3 **komórka**, **komórkowiec**, **telekomórka**

komórka Δ komórka macierzysta *specj.* 'komórka mająca zdolność nieskończonej liczby podziałów oraz zdolność przekształcania się w dowolny rodzaj tkanki lub organ': Komórki macierzyste naprawdę pomagają! Ich wstrzyknięcie do chorego serca spowodowało polepszenie stanu zdrowia u 14 pacjentów. Wespół z brazy-

lijskimi kolegami postanowili wszczepić pacjentom pobrane z ich własnego szpiku komórki macierzyste. [...] Wstrzyknięto je w lewą komorę będącą główną pompą, tłoczącą krew do naszego organizmu. Efekt? Wystarczyły dwa miesiące, by stan chorych znacznie się polepszył. Przestali się też skarżyć na bóle w klatce piersiowej. GW 64/2003. [HZ]

komórkowiczka *żart.* 'właścicielka telefonu komórkowego': Elegantka może zamówić dyndające logo znanego projektanta wysadzane kamykami, mniej wymagająca komórkowiczka zawiesza przy telefonie frędzel z koralików albo pluszaka. TS 5/2005.

komórkowy Δ komórkowy serial 'serial dostosowany do odbioru w telefonach komórkowych': Możliwości komórki nie przestają nas zadziwiać. Ostatnia nowość to „komórkowy serial". Już wkrótce na wyświetlaczu twojego telefonu może zagościć pierwsza taka produkcja w historii – dzieło MTV i Motoroli „Head and Body". Metro 726/2005.

kompakt* 'produkt zawierający kilka elementów we wspólnym opakowaniu lub obudowie': Dziś amatorskie aparaty cyfrowe zrównały się w cenach z lustrzankami i droższymi kompaktami. Przy ich zakupie należy bezwzględnie zwrócić uwagę na rozdzielczość, która powinna wynosić około 2 megapikseli. DzieńD 47/2003. [HZ 3., MB 2., JB 1.]

NS2 **kompakt** 'płyta, na której dźwięk jest nagrywany cyfrowo i odtwarzany za pomocą lasera', NS3 **kompakt** 'kosmetyk' def. w cyt.

kompotowiec *środ.* 'kompociarz (p.)': To już nie dawni, łagodni wycieńczeni kompotowcy. Ci są z heroiny. Z przewrotności, nienawiści, z antynorm, antywartości, antypostaw moralnych. Z kultu siły i zła. Polit 35/2002.

NS3 **kompociarz** 'narkoman odurzający się kompotem (p.)'; NS2 **kompt** 'wywar ze słomy makowej, używany przez narkomanów jako środek odurzający'

kompresja** 'zmniejszenie objętości zbioru danych cyfrowych przez bardziej ekonomiczny ich zapis': Podobny brak zgodności obowiązuje w zakresie telewizji cyfrowej i oprogramowania zarządzającego dekoderami. I nawet tak wydawałoby się podstawowa kwestia jak sposób kompresji informacji jest przedmiotem ostrej rywalizacji. Polit 43/2005. [HZ 2., MB, SD 2., JB 2., BD 3.]

WD, MS **kompresja** *techn.* 'zmniejszenie objętości czynnika termodynamicznego'

kompresować** 'dokonywać kompresji (p.)': Skuteczniej niż MP3 WMA kompresuje dane i zapewnia lepsze brzmienie. Dla wielu użytkowników jego największą wadą są wbudowane systemy ochrony przed kopiowaniem, przez co zabezpieczone utwory można otworzyć tylko na jednym komputerze. Polit 47/2005. [HZ, JB]

WD **kompresować** *tech.* 'sprężać, zgęszczać'

kompromisiarz 'osoba stosująca kompromisy w negocjacjach, idąca na ugodę z przeciwnikiem, często za cenę odstępstwa od własnych zasad': Zapytaliśmy kilkunastu polityków o ich plany związane z kampanią wyborczą do Parlamentu Europejskiego. Chęć wystartowania w niej zadeklarowało tylko dwóch. – Zna pan kogoś bardziej agresywnego ode mnie, kto będzie lepiej bronił polskich interesów? Przecież ten Oleksy to kompromisiarz – reklamuje się Jacek Soska, były poseł PSL. Wprost 9/2002.

komputer Δ komputer DNA *specj.* ‘komputer, który wykonuje obliczenia na podstawie reakcji chemicznych zachodzących między cząsteczkami DNA, wykorzystywany np. do monitorowania organizmu człowieka i sprawdzania jego reakcji na dozowane leki’: Naukowcy pokładają duże nadzieje w komputerach DNA ze względu na ich ogromną wydajność obliczeniową osiąganą w zupełnie odmienny sposób niż we współczesnych komputerach. GW 274/2001.
Δ kwantowy komputer: Inne pomysły mówią o kwantowym komputerze, który dzięki swoim właściwościom miałby tak wielką moc obliczeniową, że mógłby się mierzyć z problemami zbyt skomplikowanymi dla współczesnych maszyn. Te rachunki, które dziś procesory muszą wykonywać mozolnie krok po kroku, maszyna kwantowa policzyłaby wszystkie na raz. Jej poszczególne bity zwane qubitami miałyby postać stanów kwantowych atomów, a do przenoszenia informacji zapisanej w qubitach używana byłaby właśnie teleportacja. GW 142/2004.
Δ komputer sieciowy ‘komputer z procesorem o minimalnej mocy i pamięci, który do działania potrzebuje sieci komputerowej i serwera’: Enfant terrible Doliny Krzemowej nie zrealizował na razie planów podboju rynku użytkowników indywidualnych za pomocą tzw. komputerów sieciowych (NC), które miały uśmiercić Windows. Ellison liczy jednak na to, że i tak zdetronizuje Microsoft, choć dziś firma Gatesa ma prawie czterokrotnie większe przychody. Wprost 26/2005. [HZ]

komucha *okazj.* forma żeńska od komuch (p.): Gdyby nie redaktor W., nigdy nie dowiedziałabym się, że potrzebna Narodowi jak powietrze lustracja nie przebiega sprawnie głównie z mojej winy. Nie dowiedziałabym się wielu rzeczy. Na przykład, że jestem kolaborantką, komuchą i kundlem. TS 4/2001.
NS2 **komuch** ‘komunista’, **komuchowanie**, **komuchowaty**, **komuchowski**, NS3 **komuchostwo**

komuchowo *środ.* ‘osiedle, w którym mieszkają przedstawiciele władzy komunistycznej; kacykowo (p.)’: Co prawda NIK wyliczył, że na sprzedaży mieszkań rządowych (zwykle za 20 proc. wartości) Skarb Państwa stracił 9 mln zł, ale prokuratura umorzyła śledztwo, dochodząc do wniosku, że transakcje odbywały się w duchu sprawiedliwości społecznej oraz zgodnie z konstytucyjną zasadą równości obywateli wobec prawa. Okoliczni mieszkańcy zaś wobec znacznego poszerzenia składu partyjnego na komuchowie zaczęli równolegle używać nazwy kacykowo. Polit 19/2002.

komuchożerca ‘osoba zaciekle zwalczająca komunizm i komunistów’: Miodowicz w rejonach lewicowych zbudował sobie opinię człowieka nieracjonalnego z nienawiści, demonicznego komuchożercy. Polit 2/2005.

komunikator Δ komunikator internetowy ‘program pozwalający na natychmiastowe przesyłanie komunikatów pomiędzy dwoma lub więcej komputerami’: Większość przedstawicieli generacji @ łączy się z siecią przez modemy, nauczyli się więc obywać bez stacjonarnego telefonu. Jego funkcje przejęły internetowe komunikatory. Identyfikatory ICQ – odpowiedniki numerów telefonicznych – ma już ponad 120 mln internautów z prawie dwustu państw. Usługi tradycyjnej poczty i telekomunikacji stały się dla nich właściwie zbędne. Wprost 51–52/2002.

Δ komunikator (internetowy) Gadu-Gadu ‘program komputerowy pozwalający na przesyłanie natychmiastowych komunikatów pomiędzy dwoma lub więcej osobami przez Internet’: Śladem o2.pl podążają już inne polskie firmy; własną usługę o nazwie Nawijka wprowadził portal Wirtualna Polska, podobne przygotowują Interia, Onet i właściciele popularnego komunikatora Gadu-Gadu. Wprost 48/2004 Od kilku miesięcy dostępne są polskie wersje internetowych komunikatorów Gadu-Gadu i Arena Odigo. Osoba korzystająca z takiego programu ma cały czas otwarte okno z listą znajomych. Wprost 5/2001.

komunitarianizm ‘nurt we współczesnej filozofii polityki, podkreślający wartość wspólnot w społecznym życiu człowieka’: Ignorowanie głodu wspólnoty prowadzi do poczucia osamotnienia, depresji, kryzysu rodziny i – szerzej – rozpadu więzi społecznych. Bolączek, których rynek nie jest w stanie uleczyć. Jaka jest zatem rada? W Stanach Zjednoczonych reakcją obronną jest neokonserwatyzm i komunitarianizm. Komunitarianie, do których zalicza się wielu wybitnych intelektualistów (m.in. Robert Bellah, Amitai Etzioni, Philip Seznic), szukają trzeciej drogi między konserwatyzmem a liberalizmem. Apelują: bądźmy otwarci i tolerancyjni, ale kultywujmy cnoty przodków; przekraczajmy granice wiedzy, ale nie eksperymentujmy z wartościami; bądźmy sobą, ale poczuwajmy się do odpowiedzialności za innych i za środowisko, w którym żyjemy. Polit 11/2005. [JB]

komunitaryzm ‘komunitarianizm (p.)’: Jeśli coś ich łączy, to pewien optymistyczny komunitaryzm. Są przekonani, że społeczeństwo samo może przejąć wiele obowiązków państwa. Są międzynarodowi, zorientowani na konsumpcję, pozbawieni złudzeń i nastawieni na rozrywkę. Mało czytają, opierają się na kulturze młodzieżowej – MTV i VIVA to ich szyfry. Niczego nie odsuwają na później. Polit 21/2001. [JB]
NS3 **komunitarianin**

koncentrator Δ koncentrator tlenowy *specj.*: Liczba koncentratorów tlenowych (aparatów do leczenia tlenem w domu) w Polsce wciąż jest zbyt mała. Wielu pacjentów na aparat czeka tygodniami, a nawet miesiącami. Newsweek 10/2002.

koncesjoner ‘diler samochodowy posiadający rekomendację właściciela firmy, będący jego pełnomocnikiem, przedstawicielem na określonym terenie’: W warszawskiej Królikarni wydał imieniny Janusz Kiljańczyk. Jest to poważny handlowiec samochodami, zwany koncesjonerem, oraz kolekcjoner sztuki. Sukces 2/2001.

kondycjonowanie Δ kondycjonowanie skóry *środ.*: Walka ze zmarszczkami, zanim się pojawią, ma swoją nazwę: kondycjonowanie skóry. Preparaty na receptę stosuje się pod kontrolą lekarza, bo zawierają wyższe stężenia aktywnych substancji niż kremy pielęgnacyjne i działają głębiej. To nie kosmetyki, tylko kosmeceutyki albo leki, które mają udowodnione działanie. TS 11/2004.
NS3 **kondycjonowanie**

konfekcyjny* ‘dotyczący twórczości o przeciętnej wartości, przeznaczonej dla masowego odbiorcy’: Po pierwsze – hip hop został zestawiony z konfekcyjnymi gatunkami muzyki popularnej, co jest kolejnym dowodem jego wpisania się w popkulturę. Polit 10/2004. [MS 2., SD 2., JB 4.]
WD, MS **konfekcyjny** ‘odnoszący się do produkcji lub sprzedaży gotowej odzieży’

konfesjonał* *środ.*: Na samym końcu idzie konfesjonał, czyli ksiądz, który spowiada. Spowiedź odbywa się w marszu, spacerkiem. Dobrze jest się wyspowiadać komuś, kogo się choć trochę zna. Polit 31/2003.

WD, MS **konfesjonał** 'mebel kościelny, składający się z osłoniętego krzesła z klęcznikami, w którym ksiądz słucha spowiedzi'

konfitury* tylko w lm. 'szczególne uprawnienia, przywileje, korzyści związane z przynależnością do określonej grupy, firmy, partii itp.': W pakietach trafiają się też wyjątkowe konfitury. – W dziedzinie szkoleń mamy mistrzostwo świata. Każdy pracownik WSK może studiować gdziekolwiek i cokolwiek, choćby teologię, na koszt firmy. Spółka opłaca czesne i podręczniki. Polit 3/2003.

WD, MS **konfitury** 'owoce smażone w gęstym syropie z cukru'

konfliktomania 'bardzo silne upodobanie, wyjątkowa skłonność do stwarzania konfliktowych sytuacji, tworzenia antagonizmów, zatargów': Przy powszechnym i narastającym załganiu, poplątaniu wszystkiego ze wszystkim, i banalnej konfliktomanii, ich postawa musi budzić szacunek. GW 22/2002.

koniara *pot.* 'znawczyni i miłośniczka koni': Gospodarstwem zajmowała się Nina. Chodziła po obejściu w wysokich oficerkach i była namiętną koniarą. Polit 52–53/2005.

konizacja *specj.*: W najwcześniejszym, przedinwazyjnym stadium raka i w nieco bardziej zaawansowanym stopniu mikroinwazyjnym usuwa się fragment lub całą szyjkę macicy. Skalpelem (konizacja), nożem elektrycznym (elektrokonizacja) albo laserem. TS 3/2004.

konsola* 'urządzenie przeznaczone do grania w gry wideo': Dobry komputer, sprzęt muzyczny, gry elektroniczne i komputerowe, konsole, odtwarzacze, wypalarki CD to kolejne 20 tys. zł. Nie sugeruj się tym, że komputer można kupić taniej. Dziecko musi mieć naprawdę porządny komputer – czyli szybszy od kolegi. GW 137/2002. [HZ 4., JB 5.]

WD, MS **konsola** 1. 'kolumienka lub ozdobna podstawa do umieszczenia na niej zegara, wazonu, figurek i innych drobiazgów ozdobnych, stolik zwykle na dwóch nogach pod lustro' 2. *archit.* 'element wystający ze ściany, podtrzymujący gzymsy, rzeźby itp. ozdobiony często wolutą; wspornik, krokształtyn', MS 3. *tech.* 'konstrukcja wspierająca w różnych maszynach i urządzeniach, przymocowana do ściany pionowej, słupa itp.; wspornik'; NS2 **konsola** 'pulpit w studiu radiowym lub dyskotece, z wmontowanym sprzętem grającym'

konstytucja Δ konstytucja europejska 'konstytucja Unii Europejskiej': Niewątpliwie, zanim napiszemy konstytucję europejską, czeka nas w Europie debata o suwerenności narodów i państw, choć tematu tego każdy kraj unika jak ognia, by nie obudzić demonów, z którymi żadna spokojna dyskusja nie jest możliwa. Jak to władza ponadnarodowa? Jak mogą rządzić nami obcy? Polit 10/2001.

konstytucyjnoprawny 'dotyczący prawa konstytucyjnego': Zaś zawiłości konstytucyjnoprawne dotyczące procedury referendalnej, kruczki prawne oraz luki w przepisach z tym związane wkrótce stać się mogą przedmiotem ostrej, politycznej gry. Polit 49/2001.

kontaktowość 'łatwość nawiązywania kontaktów z ludźmi, bezpośredniość': U Jagielskiego można pleść androny, byle tylko rozmowa się kleiła i miała swój

rytm. Liczy się szybkość reakcji, umiejętność nawiązania kontaktu, tempo wypowiedzi, a w o wiele mniejszym stopniu jej treść. Taką „kontaktowość" ceni się nie tylko w telewizji, ale coraz częściej w życiu zawodowym, gdzie liczy się umiejętność pozyskiwania rozmówcy. Polit 5/2005.

kontakty tylko w lm, *pot.* 'kontaktówki (p.)': Nowoczesne „kontakty" będą wykorzystywane głównie do leczenia jaskry. Sprawdzą się również u osób cierpiących na zespół suchego oka i inne schorzenia okulistyczne. ŻWMag 265/2004.

NS3 **kontaktówki** 'soczewki kontaktowe'

kontenerowy Δ kontenerowe show 'program telewizyjny typu reality show, którego akcja rozgrywa się w odizolowanej od świata przestrzeni': Wiadomości składają się głównie z katastrof, kontenerowe show (tak nazywa się w Niemczech programy typu „Big Brother") wnoszą do wieczornego programu jakość wideoklipów, coraz mniej jest różnorodności, istotnych tematów, oryginalności – słowem – jakości. GW 134/2001.

konto Δ konto e-direct 'bezpłatne konto osobiste, dostępne przez Internet lub telefon komórkowy': Konto e-direct to dużo więcej niż zwykły ROR. To cały pakiet usług i nieograniczona swoboda bankowania – tylko za jedną miesięczną opłatę. Wprost 17/2003.

Δ konto lokacyjne: Bardzo ostrożnym inwestorom Grzegorz Mielcarek, doradca z firmy Expander, poleca konta lokacyjne. To bankowe konta osobiste, które zapewniają rentowność na poziomie najlepszych lokat i jednocześnie wysoką płynność. Raz w miesiącu (przy niektórych kontach częściej) można z nich wypłacić środki bez utraty odsetek. Każda kolejna wypłata w miesiącu obarczona jest prowizją. Takie konta prowadzą m.in. ING Bank Śląski, Nordea Bank, mBank. Polit 43/2005.

kontrakt Δ kontrakt gwiazdorski 'umowa zawarta z aktorem, prezenterem telewizyjnym itp. mającymi status gwiazdy, gwarantująca im szczególnie korzystne warunki': Tak czy inaczej, maksymalna stawka tzw. kontraktu gwiazdorskiego została ustalona w TVP na ok. 48 tys. Takich kontraktów jest pięć, w tym jeden zawarty z dziennikarzem etatowym, a cztery z firmami należącymi do osób występujących na ekranie. TVP nie ujawnia nazwisk tych osób, ale na telewizyjnym korytarzu padają nazwiska Tomasza Kamela, Piotra Kraśko, Magdy Mołek i kilka innych. Poza Durczokiem żadna z osób, prowadzących programy informacyjne w TVP1 i TVP2, nie miała maksymalnie gwiazdorskiej gaży. Polit 18/2004.

Δ kontrakt stulecia 'kontrakt przełomowy w jakiejś dziedzinie, powodujący w niej zasadnicze zmiany lub kontrakt wyjątkowo korzystny finansowo': Polskę w ramiona Gazpromu wepchnął fatalnie wynegocjowany „kontrakt stulecia" na dostawy do 2021 r. od 11,5 mld m^3 do 13 mld m^3 gazu rocznie, a więc ilości, która pokryje niemal całe nasze zapotrzebowanie na to paliwo. Na dywersyfikację mamy mało miejsca, a i tak z trzech możliwości wybraliśmy najdroższą, najtrudniejszą do realizacji i najbardziej odsuniętą w czasie: budowę gazociągu z Norwegii do Polski (koszt: 1–2 mld USD, dostawy od 2008 r.). Warunkiem podpisania kontraktu ze Skandynawami są gwarancje rządowe na zakup gazu, znalezienie przez Norwegów nowych

zasobów surowca oraz pełne wykorzystanie istniejących połączeń gazociągowych od złóż norweskich do Niemiec. Na razie nie jest jasne, kto ma wyłożyć owe 1–2 mld USD na podmorską rurę, która może funkcjonować tylko 20–25 lat, czyli do czasu wyczerpania zasobów norweskich. Wprost 5/2001.

NS2 **kontrakt** 'wyjazd do pracy za granicą na podstawie kontraktu', **kontraktowiec**

kontretykieta: Katowice. 100 tys. tzw. kontretykiet naklejanych z tyłu na butelki piwa sfałszowali trzej hurtownicy z Zagłębia Dąbrowskiego. Prawdziwe naklejki wysyłali na konkurs zorganizowany przez browar w Żywcu. Metropol 97/2002.

kontrfala: Dzisiaj poznać ich można po domu, który powinien mieć ze 300 m kw., nie mniej niż dwie łazienki, garaż na dwa samochody, ogród nie mniejszy niż 1000–1200 m kw. I kosztować nie mniej niż 500 tys. dol., czyli 2 mln zł. Jeśli jest tam basen, to niewielki, z tzw. kontrfalą (płynie się pod prąd niewiele posuwając się do przodu). Polit 21/2004.

kontrfilm 'film demaskujący przekłamania i nieścisłości znajdujące się w innym filmie': Ann Coulter chociaż nie kręci filmów, jej książki są tak popularne i jednocześnie kontrowersyjne, że tak jak Moore doczekała się serwisów demaskujących jej kłamstwa i nieścisłości, a nawet kontrksiążek, analogicznych do kontrfilmów wymierzonych w Moore'a. GW 256/2004.

kontrksiążka 'książka demaskująca przekłamania i nieścisłości znajdujące się w innej książce': cyt. p. wyżej.

kontrmarsz* 'marsz zorganizowany przeciwko innemu marszowi': Opozycja wyprowadzała na ulice swoich zwolenników, a władze organizowały kontrmarsz. Wprost 12/2004.

WD **kontrmarsz (kontramarsz)** 'manewr marszowy stosowany w celu udaremnienia manewru marszowego przeciwnika i uzyskania dogodniejszego położenia ułatwiającego pobicie go', MS **kontrmarsz** 1. *hist.* 'w w. XVI i VXII: sposób prowadzenia walki przez piechotę zachodnioeuropejską' 2. *hist.* 'w XVIII i na przełomie w. XIX i XX: marsz w kierunku przeciwnym do dotychczasowego, w celu dostosowania ugrupowania własnych wojsk do nowej sytuacji'

kontropowieść 'opowieść przedstawiająca inny punkt widzenia, naświetlająca określone fakty w inny sposób': Nie chcę wdawać się w szczegółowe spory z opowieścią autora. W takim tekście nie ma na to miejsca. Bo tak Krasnodębskiemu, jak przede wszystkim 15-letniej III RP, tak poniewieranej przez autora i wielu innych publicystów, należy się kontropowieść. Dzisiaj takiej nie ma. GW 130/2004.

kontrplakat 'plakat zasłaniający inny plakat lub jego część z powodu zawartych na nim treści': Współpracująca z OŚKą nieformalna grupa Ulica Siostrzana przygotowała projekt kontrplakatu, którym przez najbliższe noce będą zaklejone piersi z pokrętłami. GWWysOb 18/2003.

kontrprzemoc 'działania zmierzające do przeciwstawienia się agresji': Jedną z nauk, jaką wyciągniemy z najnowszej historii Niemiec, jest to, że pseudoreligijnie motywowana przemoc musi być unieszkodliwiona uzasadnioną demokratycznie kontrprzemocą. Wprost 1/2002.

kontrraport 'polemiczna odpowiedź na sprawozdanie z czegoś, relację o stanie czegoś': Członkowie Komitetu zadawali rządowi pytania opierając się o kontrra-

porty, które dzień wcześniej przedstawiły polskie organizacje pozarządowe. GW 255/2004.

kontrrząd *okazj.* ‘ironicznie o przestępczej działalności, szkodzącej skarbowi państwa, znanych polityków i przedsiębiorców’: Podczas gdy rząd Belki staje się coraz bardziej niewidzialny, widzialny jest kontrrząd Dochnali, Pęczaków i spółki. To oni zamiast ministra skarbu próbowali prywatyzować nasz sektor naftowy i energetyczny. Wprost 48/2004.

kontuzjogenny ‘sprzyjający kontuzjom, powodujący kontuzje’: Z nart mogą korzystać także cierpiący na schorzenia kręgosłupa, oczywiście pod warunkiem zachowania na stoku rozsądku. Wbrew obiegowym opiniom sport ten nie jest jakoś szczególnie kontuzjogenny. Nowoczesny sprzęt dodatkowo chroni przed dotkliwymi uszkodzeniami. Polit 48/2003.

konwent* *środ.*: Czy to prawda, że uczucie spadło na was jak nagły czar miłosny? – Krąży taka anegdota środowiskowa... Na jednym z konwentów (to zjazdy czytelników i autorów fantastyki) podszedł do mnie nieznany mężczyzna i zaproponował, żebyśmy dla żartu udawali, że jesteśmy parą. GWWysOb 35/2001.

WD **konwent** ‘zgromadzenie zakonne: zakon, klasztor, zakonnicy klasztoru’, MS 1. ‘w zakonach katolickich: zespół zakonników mających prawo głosu na zebraniach dotyczących spraw całego zakonu; zebranie członków danego zakonu’, MS 2. ‘zakon, klasztor’

koń ◊ koń trojański *środ.*: Koń trojański to niewidzialny dla odbiorcy niewielki programik podczepiony pod zwykłą mailową przesyłkę. Instaluje się samoczynnie na twardym dysku wraz z otworzeniem przesyłki zawierającej cokolwiek, np. zdjęcia nagich panienek, dowcipy czy plik fotograficzny. Po zainstalowaniu nadawca może przeglądać całą zawartość zainfekowanego komputera, łącznie z przebiegiem pracy aktualnie działających programów. GW 64/2002. [SD b)]

końcówka Δ końcówka serii ‘ostatnie egzemplarze eleganckich kolekcji mody, mebli, ceramiki, biżuterii itp. sprzedawane zazwyczaj po obniżonej cenie’: W Factory będą oferowane nadwyżki produkcyjne, zapasy magazynowane oraz tzw. końcówki serii. Klientami są ludzie w różnym wieku, zwykle są to jednak osoby młode i w średnim wieku. Poszukują tu towarów markowych, o dobrej jakości i po przystępnej cenie. DzieńD 47/2003.

koperta* 1.: Ci ostatni chcą np., by właściciele lokali użytkowych w strefie płatnego parkowania także mieli prawo do bezpłatnych identyfikatorów. Radni woleliby zaś sprzedawać im tzw. koperty. Są to miejsca postojowe oznaczone na jezdni białą farbą i dodatkowo znakami z informacją, komu i na jaki czas zostały przydzielone. GW 33/2002. [SD 6., JB 6., BD 6.]

2. ‘kopertowe (p.), kopertówka (p.)’: W odróżnieniu od szpitali publicznych, kolejkę można błyskawicznie przeskoczyć decydując się na wyłożenie za zabieg pieniędzy z własnej kieszeni i to bez potrzeby używania koperty. Polit 17/2005. [HZ 6., SD 2., JB 2.]

NS1 **kopertowe**, **kopertówka** ‘łapówka pieniężna lub nieformalne wynagrodzenie przekazywane w kopercie’, **koperta** ‘torebka damska w kształcie koperty’; WD, MS **koperta** 1. ‘rodzaj płaskiej torebki papierowej, w której przesyła się korespondencję’ 2. ‘wieczko, przykrywka zegarka’ 3. ‘poszwa, powłoka na kołdrę’

kopertowicz ‘osoba wręczająca łapówkę’: W ministerialnym rozporządzeniu „rejestr oczekujących” ma być jawny i dostępny w Internecie. Jawność kolejki jest ważna, ale jeszcze istotniejsze będzie rzeczywiste trzymanie się obiektywnych kryteriów jej tworzenia. Powinny być zgodne ze wskazaniami wiedzy medycznej, a więc pierwszeństwo powinni mieć ci, którzy rzeczywiście wymagają zabiegu, a nie protegowani i „kopertowicze”. Polit 14/2003.

kopistyczny ‘odwzorowujący coś, nieoryginalny’: Koniec końców, jeśli nie oprzemy się tej ogólnej tendencji, również polska kinematografia okaże się nieudaczną, niskobudżetową parodią zachodniego kina sensacyjnego tudzież źle sklonowanym, dalekim kuzynem amerykańskich sitcomów, ba, cała polska kultura objawi się wszem i wobec jako niewarta wzmianki kopistyczna, słabowita jak nowo narodzone kocię, dobrowolnie pozbawiona trzewi i jaj. Metropol 93/2004.

kopyrajter ‘tekster (p.), copywriter (p.)’: Mówią do nas publicznie coraz częściej „uznani profesjonaliści”, specjaliści od mówienia. Nie tylko dziennikarze, ale w imieniu producentów kopyrajterzy, a w imieniu urzędników i partii rzecznicy. Polit 20/2004.
NS1 **tekster**, NS3 **copywriter** ‘pracownik agencji reklamowej, który zajmuje się układaniem haseł reklamowych’

korektor Δ korektor punktowy ‘korektor (p.)’: Tłusta strefa T często oznacza również wypryski. Kiedy pojawiają się na czubku nosa, przestrzegaj dwóch zasad. Nie maltretuj skóry wyciskaniem, za to nakładaj na zmienione miejsca korektor punktowy. Co w nim jest? Najczęściej kwas salicylowy, a do tego drożdże, korzeń lukrecji, cynk i krzem. TS 7/2004.
NS2 **korektor** ‘rodzaj szminki do tuszowania wad cery’

korelioza *specj.*: W wielu miejscach można także zadbać o swój kręgosłup. Salony często prowadzą zajęcia korekcyjne wad kręgosłupa (koreliozy). GW 244/2004.

korn zwykle w lm.: Wśród znajomych zyskał sławę jako specjalista od dredów, kornów (warkoczyki plecione blisko głowy), rapsów (warkoczyki owinięte kolorową włóczką) i afro. Wymyślał metody, dzięki którym robił dredy nawet na bardzo krótkich włosach. Metro 522/2005.

koronawirus *specj.* ‘wirus wywołujący ptasią grypę (p.)’: Koronawirus wywołujący SARS najprawdopodobniej również jest pochodzenia zwierzęcego. Epidemia tej choroby wybuchła w chińskiej prowincji Guandong, a – według jednej z teorii – wirus przeniósł się na ludzi z ptactwa hodowlanego. Wprost 27/2003.

koronowanie Δ koronowanie niemowląt *okazj.*: Następną przyczyną popularności Villquista jest trawiąca naszą krytykę choroba, którą Joanna Godlewska, krytyk teatralny, określiła mianem „koronowania niemowląt” – kreowanie na wielkości artystów zaistniałych na rynku niedawno. Przypadek reżysera Grzegorza Jarzyny, który tuż po obsypaniu go nagrodami zaczął robić coraz gorsze przedstawienia, powinien dać do myślenia także Villquistowi. Wprost 5/2001.

koryciarstwo ‘nieuczciwe czerpanie znacznych korzyści materialnych i przywilejów z tytułu prowadzenia działalności publicznej’: – A wie pani, ile osób w Polsce

siedzi, a potem jest uniewinnianych przez sądy? Przecież o tym, że w starachowickim SLD źle się dzieje, że panuje tam „koryciarstwo", mówił też b. prezydent Starachowic z SdRP i musiał odejść. GW 160/2003.

kosić ◊ kosić kasę (kaskę) *pot.* 'zarabiać duże pieniądze bez wysiłku, z łatwością': Innym pomysłem, by choć wierni towarzysze nie wypinali się na SLD, było wysłanie Walecznego Dyducha do Bydgoszczy. Waleczny Dyduch łupnął w kler, co to tylko kasę kosi, tłamsi Dyducha, terroryzuje go i szantażuje. Wprost 15/2003. [HZ kosić forsę, pieniądze, SD 3.b) – przykład użycia – kosić pieniądze, JB 4. kosić 'zdobywać coś bez trudu']. Barbarzyńcy chcieli tylko dużo zarabiać. Byli gotowi w to zainwestować, skończyć lepsze studia, niż my skończyliśmy, nauczyć się więcej języków od nas. A potem chcieli kosić więcej kaski niż my. GW 214/2002.

NS3 **kasa*** 'pieniądze'

kosmetomaniaczka 'kobieta przesadnie interesująca się kosmetykami i ich wpływem na urodę': Kosmetomaniaczki, to wypada wiedzieć! W Polsce pojawiły się dwa hity z Hollywood: stworzone specjalnie dla aktorów szampony Chenice Beverly Hills i Dr. Hauschaka, kultowa marka „Przyjaciół". TS 8/2004.

kosmetowłókno: Ubranie w sprayu nawilża i odżywia skórę. W przyszłości dzięki tzw. kosmetowłóknom będziemy nosić ujędrniającą bieliznę, masujące rękawice i zapachowe swetry. TS 1/2004.

kosztochłonny 'pociągający za sobą wydatki, wymagający dużych nakładów pieniężnych; kosztowny': Uczelnie ratują się, zwiększając liczbę studentów na kierunkach najmniej kosztochłonnych. Ich absolwenci będą mieli trudności ze znalezieniem pracy, szczególnie w zjednoczonej Europie, natomiast brakować będzie specjalistów, których wykształcenie wymaga większych nakładów. Wprost 12/2001.

koszulomajtki: Dwuczęściowa bielizna zastąpiła tzw. śpiochy, czyli koszulomajtki z guzikami z przodu. Swój obecny wygląd podkoszulek zawdzięcza lotnictwu Stanów Zjednoczonych. Podczas I wojny światowej amerykańscy piloci wyruszyli na europejski front w tradycyjnych śpiochach. Szybko jednak zauważyli, że bielizna używana przez ich europejskich towarzyszy broni jest zdecydowanie wygodniejsza. Wprost 36/2003.

koszyk* 'funkcja w sklepie internetowym umożliwiająca wybór produktów do zakupu; wirtualny koszyk': Druga historia dotyczy jednego z najbardziej renomowanych polskich sklepów internetowych z muzyką i książkami. Elegancka witryna, logowanie, koszyk, tzw. panel klienta z historią zamówień, możliwość bezpiecznej płatności kartą kredytową, ogromny wybór tytułów. GW 71/2002.

NS3 **Δ wirtualny koszyk**

Δ koszyk negatywny: Rządowy projekt ustawy zdrowotnej ma szansę spodobać się posłom, ponieważ obiecuje pacjentom jeszcze więcej, niż im się do tej pory należało. Z wprowadzenia symbolicznych opłat wycofano się już wcześniej, a z tak zwanego koszyka negatywnego (zwiera listę usług medycznych, które nie będą finansowane przez państwo) wyjęto nawet część świadczeń, które dotychczas także nie były bezpłatne – np. zapłodnienie in vitro. Polit 25/2004.

WD, MS **koszyk** 'rodzaj pojemnika wyplecionego z wikliny lub wykonanego z innych materiałów, używanego do noszenia, przechowywania czegoś; mały kosz'; NS2 **koszyk 1.** 'umownie ustalony, przeciętny

zestaw czegoś np. wydatków, świadczeń, walut' **2.** 'zestaw problemów dotyczących pokojowej współpracy, ustalony na konferencji KBWE w Helsinkach'

kościół Δ kościół oddolny 'wierni, wyznawcy określonej religii': Podczas gdy Hans Kung odmówił Pawłowi VI współpracy w Kurii Rzymskiej i w latach siedemdziesiątych był – jako „nowy Luter" – gwiazdą zbuntowanych i tzw. kościoła oddolnego, to Ratzinger został arcybiskupem Monachium, a potem jednym z najbliższych współpracowników Jana Pawła II. Polit 17/2005.

kościółkowiec 'ironicznie o osobie przestrzegającej przepisów religijnych z przesadną gorliwością, ostentacyjnie wyrażającej swoją pobożność': Ciesząc się ze spadku popularności SLD, Rolicki nie chce zauważyć, czemu SLD przekroczyło niedostępny dla dawnej SdRP próg 40-procentowego poparcia. Ano właśnie dlatego, że przesunęło się ku centrum. Stało się partią pracobiorców i pracodawców. Ateistów i wierzących. Libertynów i kościółkowców. GW 137/2002.

kotletowany 'brutalnie traktowany, atakowany': Wydają się bezkarni, bo nie ma rywala mogącego stanąć z nimi do walki. Krzysztof Janik reprezentujący w Sejmie SLD już od tygodni, gdy wychodzi na mównicę, przypomina ukrzyżowanego. – A co on ma robić? Lewica jest „kotletowana", ma pozycję zerowaną, więc opozycji łatwo jest kopać leżącego. Metro 594/2005.

kowboj* *środ.*: Zawód chirurga plastyka jest bardzo dobrze płatny, na rynku działa więc cała masa tzw. kowbojów, lekarzy bez właściwego przygotowania, niekompetentnych. TS 4/2001. [HZ 2.]

WD, MS **kowboj** 'pasterz bydła i koni w Ameryce Płn., noszący charakterystyczny strój (skórzane ubranie, szeroki kapelusz, pas); popularna postać w amerykańskim filmie (westernie)'

kraj Δ kraj rozbójniczy 'kraj nieprzestrzegający międzynarodowych umów i konwencji': Po upadku Związku Sowieckiego część uczonych pracujących przy programach broni masowego rażenia znalazła zatrudnienie w tzw. krajach rozbójniczych, na przykład w Iranie, Korei Północnej i Pakistanie. Wprost 15/2004.

krakowskość 'zespół cech tradycyjnie przypisywanych mieszkańcom Krakowa': Znajomi i przyjaciele Rokity określają go krótko: „Krakowski prawie jak smok wawelski". Krakowskość to przede wszystkim docenienie mieszczańskich cnót: pracowitości, oszczędności, solidności. Wprost 2/2004.

kran** *środ.* 'ruchomy stelaż, na którym montowana jest kamera, pozwalający na jej płynne przemieszczanie się': Niektórzy goście wiedzą, gdzie usiąść, aby być widocznymi w kamerze na tzw. kranie, który jeździ wściekle nad głowami widzów. Za każdym razem, gdy „kran" jest nade mną, umieram ze strachu, że jakiś zapomniany śrubokręt, mutra czy młotek spadnie i ukatrupi mnie w momencie kolejnego entuzjazmu dla czwartej nominacji dla kogoś mi bliżej nieznanego. GW 57/2001. [HZ II, SD II, JB II]

WD 1, MS **kran** 'urządzenie służące do zamykania i otwierania dopływu cieczy lub gazu; kurek', WD 2. *tech. in.* żuraw 'maszyna służąca do podnoszenia i przesuwania wielkich ciężarów'

krasnalica *okazj.* 'krasnalka (p.)': Masowo zatrudniano polskie krasnale w niemieckich ogródkach jako ozdoby ohydnych klombów i równo przystrzyżonych traw-

ników. Pojawiły się nawet wersje pornograficzne, czyli krasnoludek z pindolem lub krasnalicą. Duży wkład w rozwój krasnalizmu w Polsce ma także wrocławski malarz Władysław Zaporowski, który od ponad dwudziestu lat maluje fantomy krasnali. I sam uważa się za krasnoludka. Wprost 30/2004.

NS2 **krasnalka** 'forma żeńska od krasnal'

krasnalizm *okazj.* 'żartobliwie o ozdabianiu przydomowych ogródków figurkami krasnali': cyt. p. wyżej.

krata* *środ.*: Z czasem zbyt obszerne podkoszulki i przydługie spodenki zaczęły porzucać lekkoatletki. Spod nich wyłoniło się wyrzeźbione ciało w obcisłym, skąpym trykocie, dzięki któremu kibic może dzisiaj podziwiać kratę, czyli pięknie wyrzeźbiony, płaski brzuch skaczącej o tyczce Moniki Pyrek oraz strzeliste sylwetki wyskakujących do bloku siatkarek. Polit 10/2004.

WD, MS **krata** 1. 'krzyżujące się, przeplatające się pręty metalowe (proste lub wygięte), rzadziej drewniane, służące jako ochrona, zamknięcie, przegroda lub ozdoba; ogrodzenie, brama itp. z takich prętów' 2. 'wzór geometryczny na tkaninie, powstały z krzyżowania się linii tworzących kwadraty lub prostokąty; materiał w taki wzór'

krawaciarz* 'z dezaprobatą o warszawiakach mających lekceważący stosunek do mieszkańców innych miast': Marek śmieje się, że w rodzinnych stronach opluwają Warszawę jak tylko mogą, ale jak przyjadą do stolicy, są jak kameleony i od razu stają się krawaciarzami i prowincjonalizm tępią. ŻWMag 277/2004.

WD, MS **krawaciarz** 'rzemieślnik zajmujący się wyrobem krawatów'; NS3 **krawaciarz** 'pogardliwie o mężczyźnie ubierającym się w garnitur i krawat, aspirującym do bywania w towarzyskim kręgu klubowym'

kreatywny Δ kreatywna księgowość 'oszustwa finansowe, malwersacje na bardzo dużą skalę, polegające, między innymi, na wykazywaniu zysków w miejsce strat, pomniejszaniu dochodów, prowadzeniu rozliczeń z fiskusem z naruszeniem obowiązującego prawa': FOZZ to historia niemocy, niekompetencji i złej woli organów powołanych przez państwo. Ale też to dzięki FOZZ prokuratura i sądy przeszły praktyczny kurs dzikokapitalistycznych reguł gry. Funkcjonariusze tych instytucji zgłębiali tajniki kreatywnej księgowości i obiegu finansowego przez łańcuch pośredników. Polit 8/2005.

kredyt Δ kredyt konsolidacyjny 'długoterminowy kredyt pozwalający na spłacenie na korzystniejszych warunkach wcześniej zaciągniętych kredytów': Kredyty konsolidacyjne uważane są za obarczone wyższym ryzykiem, gdyż ich cel niekoniecznie jest związany z finansowaniem nieruchomości. Mimo to różnice w oprocentowaniu są zazwyczaj nieznaczne. Ponadto w ten sposób bank rekompensuje sobie wyższe oprocentowanie kredytu w poprzednim banku. Metropol 166/2005.

Δ kredyt konsumpcyjny 'kredyt, którego spłata jest indywidualnie ustalana z bankiem i którego wysokość zależy od możliwości finansowych kredytobiorcy': W jego ocenie największe zapotrzebowanie występuje obecnie ze strony obcokrajowców na polskie paszporty. Podrobiony dokument kosztuje 1–1,5 tys. zł. Karta stałego pobytu w Polsce, legalna, załatwiona w urzędzie, kosztuje 2,5 tys. dol. Dla polskich klientów numerem jeden jest parka, czyli dowód osobisty i prawo jazdy. Oba dokumenty są potrzebne do wyłudzania kredytów konsumpcyjnych. Polit 8/2005. [HZ, SD, JB]

kredytówka *pot.* ‘karta kredytowa (p.)’: Dobrym pomysłem na szybką pożyczkę jest karta kredytowa. Jeśli pożyczamy pieniądze od banku na nie dłużej niż ok. 50 dni, kredyt na karcie jest zupełnie darmowy. Uwaga jednak: dotyczy to tylko zakupów. Jeśli za pomocą kredytówki wyjmiemy pieniądze z bankomatu, odsetki naliczane są od razu – i to słone (np. w Citibanku – 37,8 proc.). Podobnie jest przy przeciągnięciu spłaty ponad 50-dniowy termin wyznaczony przez bank. Newsweek 36/2004. [BD]

NS3 **Δ karta kredytowa** ‘karta, która umożliwia posiadaczowi korzystanie ze środków, których aktualnie nie ma na rachunku, do wysokości limitu kredytowego określonego przez bank’

kreska* *środ.* ‘porcja narkotyku przygotowana do wdychania nosem’: Właściciel jednego z warszawskich lokali opowiada, jak utrudnił życie „koksiarzom”: – Aby wciągnąć kreskę koksu w klubie, trzeba się gdzieś ukryć i znaleźć miejsce, gdzie spokojnie można ułożyć ścieżkę narkotyku. Najlepszym miejscem do tego w klubach są ubikacje i płaskie deski sedesowe. Metro 476/2004.

WD, MS **kreska** 1. ‘linia, zwykle krótka, cienka’ 2. ‘znak graficzny w postaci krótkiej poprzecznej lub ukośniej linii, będący znakiem interpunkcyjnym (myślnik), łączący wyrazy (dywiz), oznaczający długość samogłoski, rodzaj akcentu, odmienność barwy samogłosek, miękkość spółgłosek’ 3. ‘pozioma linia na termometrze lub innym przyrządzie do mierzenia, oznaczająca odcinki skali’

kreskówkowy ‘taki, jak w kreskówce (filmie rysunkowym)’: W Stanach, gdzie mieszkała przez siedem lat, najbardziej podobał jej się styl deskorolkowców i muzyków. – To jest taka kreskówkowa moda. – mówi – Szerokie i luźne spodnie, do tego T-shirt albo bluza, sportowe buty, ale ciekawsze od zwykłych adidasów. TS 2/2002.

kretynizacja ‘stawanie się skrajnie głupim, bezmyślnym, bezsensownym’: Więc młodzi pytają, co to Katyń. A o tym, co to Armia Krajowa, pod pomnik której Putin przyniósł kwiaty, nie wie już nikt. To, co przez ponad 50 lat komuniści starali się wymazać z pamięci, trwająca kilka lat globalizacja i kretynizacja mediów wymazały znacznie skuteczniej GW 16/2002.

kretynizujący ‘powodujący bezmyślność, skrajną głupotę’: W przypadku tasiemców polskich cena ustalana byłaby w ich mocy kretynizującej. Im silniejsze oddziaływanie, tym wyższa cena. Tak więc za delektowanie się wzruszającymi powikłaniami moralnymi wspaniałych lekarzy i pielęgniarek ze szpitala w Leśnej Górze trzeba byłoby zapłacić 3 zł od odcinka. Za subtelny humor „Kiepskich” i „Miodowych lat” – 2,50. Polit 38/2002.

krew Δ krew pępowinowa ‘krew pobierana z pępowiny wykorzystywana między innymi w leczeniu nowotworów’: Naukowcy z Indiana University of Medicine z Indianapolis dowiedli, że zamrożone komórki macierzyste myszy są przydatne nawet po 15 latach ich przechowywania. Ich zdaniem dotyczy to również ludzkich komórek macierzystych, pobieranych z krwi pępowinowej, które dziś stosowane są w leczeniu nowotworów szpiku, zaburzeń odporności i choroby popromiennej tylko w ciągu 5 lat od dnia narodzin. Polit 2/2003.

kręcenie ◊ kręcenie pigułek *środ.*: – Co najmniej od 5–6 lat papież cierpi na chorobę Parkinsona, która jest głównym powodem jego dolegliwości – twierdzi prof. Abraham Lieberman, dyrektor medyczny National Parkinson Foundation w USA. Profesor Lieberman wskazuje na typowe objawy tej choroby: spoczynkowe drżenie

ręki (określane mianem „kręcenia pigułek”), które pojawiło się na początku lat 90., coraz bardziej widoczne spowolnienie ruchowe, sztywność mięśni, niewyraźną, cichnącą mowę i tzw. maskowatą mimikę twarzy, a także tzw. chód szurający, przygarbienie sylwetki, nagłe znieruchomienia i nadmierne ślinienie. Wprost 24/2002.

kręcidupek *środ.*: O chodziarzach mówią „kręcidupki”. Denerwuje to pana? – Jeżeli ktoś tak uważa, to ma do tego prawo. Tylko najpierw niech sobie przeanalizuje, czy naprawdę w chodzie tak się dupą kręci, jak mu się wydaje. ŻWMag 277/2004.

kriobank ‘miejsce, w którym przechowuje się zamrożone tkanki, narządy, krew, spermę itd.’: Kolejne pytanie: czy można płacić dawczyniom komórek jajowych i dawcom spermy? Dziś w Polsce pierwszym się nie płaci, drugim już tak. Ze spermą jest prościej: można ją zamrozić i przechowywać w specjalnym banku. Największy i najbardziej znany kriobank w Polsce istnieje w Białymstoku. Z komórką jajową sprawa jest bardziej skomplikowana – lekarze nie umieją jej hibernować. Trzeba więc dawczynię i biorczynię zgrać. Polit 14/2004.

kriodołek *środ.*: Komora kriogeniczna jest jednoosobowa, wyłożona drewnem topolowym. W wełnianych skarpetkach i drewniakach na nogach schodzę aż do zagłębienia poniżej poziomu podestu zabiegowego. Kuracjusze nazywają to miejsce „kriodołkiem”. Rzeczp 172/2001.

kriokabina ‘jednoosobowa komora kriogeniczna (p.), służąca do przeprowadzania zabiegów krioterapii, w której ochładzane jest całe ciało z wyjątkiem głowy; kriosauna (p.)’: Kabina kriokabiny wyposażona jest w drzwi uchylne, które mogą być w każdej chwili trwania seansu otwarte nawet przez osobę będącą wewnątrz, co czyni sam zabieg o wiele bezpieczniejszym w porównaniu z tradycyjnymi komorami kriogenicznymi Wprost 32/2004.

krionika: Spacerując po Oakland, po przeciwnej stronie zatoki San Francisco, trafiłem na niewielki domek, jak zwykle z drewna, na którym widniał napis, który głosił, że jest to centrum krioniki, czyli zamrażania ludzi. Znajomy Amerykanin, który mnie oprowadzał, powiedział, że to centrum istnieje już ponad dwadzieścia lat i podobno korzystał z niego Walt Disney, który po śmierci kazał się zamrozić, wierząc, że postęp medycyny przegoni jego własną śmierć i po latach uda się go wskrzesić, korzystając z tego, że zamrożone tkanki zachowają odpowiednią świeżość. Polit 6/2001. [JB]

kriosauna ‘kriokabina (p.)’: – Kilkuminutowy pobyt w komorze, dodatkowo wzbogaconej w tlen, poprawia samopoczucie, pobudza układ odpornościowy i wzrost siły mięśniowej – mówi dr inż Włodzimierz Szmurło, autor oryginalnego opracowania polegającego na wykorzystywaniu zjawiska zalegania chłodu, co pozwala na rozszerzenie gamy zabiegów oferowanych w dotychczas znanych rozwiązaniach kriokomór czy kriokabin i kriosaun o tlenoterapię. Rzeczp 172/2001.

kroić* *pot.* ‘oszukiwać, okradać’: Kroją klientów w sieci. Uwaga na Internet! Pod bank coraz częściej podszywają się oszuści. Metro 450/2004. [HZ 3.]

WD, MS **kroić** 1. ‘ciąć coś na sztuki, części, odcinać, oddzielać kawałek od większej całości; krajać’ 2. ‘ciąć materiał, skórę itp. nadając im określony kształt, formę’

kromalina *środ.* ‘próbna odbitka kolorowego druku, pozwalająca sprawdzić jego kolor’: O dziewiątej przy biurku piję drugą kawę, gdy wybucha awantura. Na kromalinach wysłanych do drukarni puściliśmy literówkę. To moja wina, więc zaczynam się trochę bać. TS 12/2004.

kroplówka* *pot.* ‘stałe, systematyczne zasilanie jakiegoś przedsięwzięcia niewielkimi kwotami w celu podtrzymania jego funkcjonowania’: Prosta logika zatem podpowiada, że polskie stocznie powinny ubiegły rok zakończyć dużą nadwyżką. Tyle że w wypadku firm, które przyzwyczaiły się do zasilania przez budżetową kroplówkę, taka logika nie ma zastosowania. Stocznie, mimo że w latach 2002–2004 dostały rządowe wsparcie w wysokości miliarda złotych, nadal są deficytowe i w tym roku chcą dostać jeszcze 110 mln zł. Oznacza to, że rentowność budowy statku będzie wynosić minus 6 proc. Wprost 5/2005.

WD, MS **kroplówka** *med.* ‘zabieg medyczny polegający na wlewaniu kroplami krwi, plazmy, płynów krwiozastępczych, leków, roztworu soli itp. Dożylnie, podskórnie lub doodbytniczo, stosowany po krwotokach, podczas dużych zabiegów chirurgicznych, w celach odżywczych itp.; potocznie aparat do tego zabiegu’

krospromocja ‘technika promocyjna polegająca na wzajemnym reklamowaniu swoich produktów przez dwie firmy, dwie stacje telewizyjne lub radiowe, czasopisma itp. często należące do jednego właściciela’: Kup hurtowo na wagę trochę książek Herberta, to w bonusie dostaniesz grę komputerową „Barbarzyńca w ogrodzie” i darmową wycieczkę do Arles (w krospromocji z agencją turystyczną Perpedes). TS 4/2003.

krowopodobny ‘taki, jak krowa’: Można tu też dosiąść ponurego jaka, krowopodobne zwierzę. Jego ślepia są tylko trochę mniej ponure od przekrwionych oczu właścicieli. Wprost 29/2005.

krótkowidzka forma żeńska od krótkowidz: Rzęsy krótkie wyciągnie maskara wydłużająca. Uwaga – nie nadaje się dla krótkowidzek noszących okulary, bo wtedy oczy wyglądają jak u clowna. GWWysOb 47/2005.

krupierować *środ.* ‘pracować jako krupier’: O możliwości pracy w kasynie dowiedziała się od kolegi, który skończył taki kurs rok wcześniej. Skrzyknęli się w kilka osób, wyjechali w czasie wakacji. Dostali pozwolenie na pracę, „krupierowali” w miasteczku położonym 120 km od San Francisco. TS 10/2002.

kryptodotacja ‘dotacja przyznawana bezprawnie, nielegalnie, w niejawny sposób’: Najgorsze jest to, że zahamowanie prywatyzacji oraz nasilenie korupcyjnych powiązań między sektorem publicznym i prywatnym wpływa hamująco na wzrost gospodarczy. I to nie tylko z tego względu, że owe państwowe spółki zajmują się wszystkim, tylko nie zwiększaniem efektywności. Także dlatego, że są współodpowiedzialne – ponieważ otrzymują kryptodotacje i odprowadzają niewielkie podatki – za powiększanie się dziury budżetowej. Także dlatego, że znajdując się na uprzywilejowanej pozycji, mają łatwiejszy dostęp do banków i wypierają z rynku kapitałowego inne firmy. Wprost 8/2002.

kryptozysk ‘dochód pochodzący z nieujawnianej działalności danego przedsiębiorstwa; ukryty zysk’: Mimo że prywatne polskie uczelnie są instytucjami non pro-

fit, wypracowują one pokaźne kryptozyski. Na ich przykładzie wyraźnie widać, do czego prowadzi powszechna prywatyzacja szkolnictwa. Wprost 9/2001.

kryzysolog *okazj.*: Ekonomiści zajmujący się teorią kryzysów finansowych (nazwijmy ich kryzysologami) wyróżniają kilka faz rozwoju sytuacji na rynku, z których dwie ostatnie są wspólne dla różnych modeli – jest to faza euforii inwestorów oraz faza paniki. Wprost 9/2005.

krzaklewszczyzna 'autorytarny styl przewodniczenia partii, wykorzystywanie jej w bieżących rozgrywkach politycznych, przedkładanie interesu partii nad interes państwa': Jan Rokita odrzuca sugestie Kaczyńskiego, by to on rozwiązał „problem warszawski". – Musielibyśmy oszaleć, gdybyśmy w Sejmie rozwiązywali problemy poszczególnych gmin. To jest polityczna „krzaklewszczyzna" [Marian Krzaklewski – przewodniczący NSZZ „Solidarność" w latach 1991–2002, założyciel i lider AWS]. CzasWar 5/2004.

krzątactwo *okazj.* 'krzątanie się, krzątanina': I nie mów mi, że to są drobiazgi, bo na krzątactwie – podnoszeniu z podłogi męskich skarpetek, ciągłym zaspakajaniu potrzeb innych i odkładaniu na potem własnych – wielu kobietom schodzi całe życie. TS 3/2002.

krzemieniarski 'dotyczący wyrobów z krzemienia': W paleolicie górnym pojawił się bezpośredni przodek człowieka współczesnego, a wraz z nim nastąpił rozwój technik krzemieniarskich, form budownictwa i sztuki. Polit 8/2005.

krzyżomiecz 'krzyż w kształcie miecza': Innym kierunkiem aktywności było inicjowanie i finansowanie pomników – od krzyżomiecza – pomnika Millenium, przez ławeczkę z Günterem Grassem jak żywym, po Centrum Solidarności. Polit 6/2001.

kserówka *pot.* 'kserokopia (p.), ksero (p.), kserodbitka (p.)': Grzegorz wyjmuje z plecaka wielką kserówkę planu Śródmieścia, na której grubą kreską podzielono centrum Warszawy na trzynaście kawałków – to tzw. rejony. Polit 8/2002.

NS1 **kserokopia**, NS2 **ksero**, NS3 **kseroodbitka** 'odbitka kserograficzna; odbitka tekstu, rysunku, wykresu itp. wykonana na kserografie'

książeczka Δ książeczka rumowska 'książeczka RUM (p.)': Prosi o dokumenty. Znowu książeczka rumowska, książeczka ubezpieczeniowa, kartka z rejestracji. Pieczołowicie wypełnia kolejne rubryki. TS 6/2001.

NS3 **Δ książeczka RUM** 'dokument Rejestracji Usług Medycznych stwierdzający, że pacjent jest uprawniony do korzystania z usług publicznej służby zdrowia'

książka Δ książka audio 'tekst książki nagrany na kasetę magnetofonową lub płytę kompaktową': Od kilku lat w Europie Zachodniej coraz większą popularność zdobywają tzw. książki audio, nagrane na kasetach magnetofonowych lub płytach kompaktowych. GW 62/2003.

Δ książka narzędziowa: Analitycy podkreślają też, że jako e-booki lepiej sprawdzają się książki narzędziowe m.in. poradniki czy podręczniki, a nie literatura piękna. GW 256/2004. [HZ przykład użycia]

Δ książka serwisowa 'książka, w której zawarte są informacje o naprawach i konserwacji różnych urządzeń technicznych': Francis Collins, szef zespołu naukowców,

którzy zsekwencjonowali ludzki genom, napisał, że otrzymaliśmy za jednym zamachem trzy podręczniki. Pierwszy to coś w rodzaju książki serwisowej oraz schematu działania naszych komórek i naszego organizmu. Drugi to podręcznik historii: porównując nasz genom z genomami innych organizmów – od bakterii poczynając, a na szympansie kończąc – możemy dużo dowiedzieć się o ewolucji naszego gatunku i o naszych relacjach z innymi mieszkańcami planety Polit 8/2005.

książka-wywiad 'wywiad-rzeka (p.)': Naczelną pisma jest Halina Bernat, do niedawna asystentka szefa SLD w Łódzkiem, posła Andrzeja Pęczaka. Kolorowe, rozdawane za darmo pismo składa i drukuje za publiczne pieniądze spółka Hamal Books (wydawca m.in. książek-wywiadów z Leszkiem Millerem i Aleksandrem Kwaśniewskim), w której większość udziałów ma Jerzy Machejek, główny doradca premiera Leszka Millera. GW 81/2002.

NS2 **wywiad-rzeka** 'bardzo długi wywiad opracowany, opublikowany w formie książki'

książkokrążenie: Bookcrossing, po polsku książkokrążenie. Po przeczytaniu zostawia się książkę w kawiarniach, na przystankach, w teatrach. Wszędzie tam, gdzie można trafić do następnego czytelnika. Wewnątrz można nakleić numer z internetu. To pomoże śledzić jej dalsze losy. TS 6/2005.

książkowicz *okazj.* 'osoba lubiąca czytać': Z badań Instytutu GfK Polonia prowadzonych wśród respondentów między 10. a 18. rokiem życia wynika, że prawie cała populacja młodych ludzi w tym przedziale wiekowym to telemaniacy lub dochodzący telemaniacy – jest ich razem 94 proc. „Książkowicze" razem stanowią zaledwie 5,3 proc. GW 39/2001.

księdzowa *środ.*: Kornelia Pilch, teolog protestancki, żona proboszcza parafii ewangelicko-augsburskiej Wniebowstapienia Pańskiego w Warszawie – energiczna, wysoka, modnie ubrana – pracuje w Polskiej Radzie Ekumenicznej. Mogłaby śmiało uchodzić za jedną z tysięcy warszawskich „bizneswomen". Nie wyobraża sobie, by mogła osiąść w odległej parafii jako „księdzowa" – bo i tak nazywa się w niektórych okolicach żony pastorów. RzeczpMag 19/2002.

księgarnia Δ księgarnia internetowa 'księgarnia internetowa (p.)': Najlepiej zaopatrzoną polską księgarnią internetową jest Literatura.net.pl, zaś najpopularniejsze e-księgarnie międzynarodowe to www.amazon.com i www.ebooks.com. Metro 533/2005.

Δ księgarnia online 'księgarnia internetowa (p.)': W 1994 r. mało kto jeszcze słyszał o Internecie. Dlatego pomysł Jeffa Bezosa, żeby sprzedawać książki z księgarni online, nie wzbudził euforii bankowców. Większą dozą wyobraźni wykazała się grupa dwunastu aniołów [biznesu], którzy wsparli firmę Bezosa. Polit 44/2004.

Δ wirtualna księgarnia 'księgarnia internetowa (p.)': Średnia cena za podręcznik akademicki w języku obcym to 30–40 zł. Korzystanie z wirtualnych księgarni jest ogromną oszczędnością czasu. Zakupy mogą nam zająć nawet mniej niż 10 minut. Metro 533/2005.

NS3 **Δ księgarnia multimedialna** 'księgarnia sprzedająca książki za pośrednictwem Internetu'

księgowościowy 'związany z księgowością': Rzecz w tym, że znaczna część owych miliarderów zaczęła się rozwiewać w przestrzeni. Nie jesteśmy w stanie zrozumieć

całego systemu kruczków prawnych i księgowościowych, które dość długo rzecz zaciemniały. Polit 7/2001.

księżycowy Δ księżycowa ekonomia ‘ironicznie o działalności ekonomicznej przeczącej zasadom ekonomii’: Pierwszą listę nominacji do Nagrody Złamanego Grosza opublikowaliśmy w 2001 r. Naszym zamiarem było „uhonorowanie” największych szkodników gospodarki, twórców – jak niegdyś mawiano – „księżycowej ekonomii”. Wprost 15/2003. [HZ, MB ekonomia, gospodarka, inwestycja]

NS2 **księżycowy** ‘nierealny, niemożliwy do zrealizowania, oderwany od życia’

kształt ◊ kształty postrzępione *zwykle w lm. specj.*: Przydatne w przewidywaniu katastrof naturalnych zasady geometrii przedstawił na ostatniej konferencji Amerykańskiej Unii Geofizycznej prof. Benoit Mandelbrot, matematyk z International Business Machines wykładający na Uniwersytecie Yale. Należy on do grupy utalentowanych badaczy, którzy w latach 70. stworzyli naukę o chaosie i zajęli się analizowaniem zdarzeń przypadkowych, nieregularnych, tzw. kształtów postrzępionych. Wiedzieli oni, że akademicka nauka nie wyjaśnia przyczyn najzwyklejszych codziennych zjawisk. Nie tłumaczy, dlaczego smuga dymu z papierosa tworzy nagle pętle i wiry, jakie prawa rządzą nieregularnym kapaniem wody z kranu, czemu układ krwionośny przybiera formę rozgałęzionego drzewa. Wprost 8/2002.

kubawitamina zwykle w lm ‘żartobliwie o niedozwolonych środkach dopingujących stosowanych przez kubańskiego lekkoatletę [Javiera Sotomayora Sanabrię]’: O tym, że Sotomayor skacze na koksie, świat sportu wiedział od dawna. Ten jego koks miał nawet swoją nazwę, mianowicie kubowitaminy. Nikt nie ruszył Sotomayora, póki bił rekordy, zapełniał trybuny i kasę. Rzeczp 2285/2001.

kubik* ‘wazon w kształcie prostopadłościanu’: Jeden bukiet w plastikowych kubikach: wyższym i niższym. Dzięki rozłożeniu kwiatów w dwóch naczyniach ma kształt wznoszącego się łuku. TS 5/2005. [JB 3. ‘przedmiot mający kształt prostopadłościanu’]

WD **kubik** zdr. od kub ‘metr sześcienny’

kubit *specj.*: David Deutsch jest przekonany, że istnienie wszechświatów równoległych jest podstawą działania maszyn obliczeniowych nowego typu – komputerów kwantowych. Uczeni próbują wykorzystać w nich cechy kwantowe obiektów mikroświata, nazywane spinami. Spiny cząstek lub atomów można traktować jako małe magnesy, które mogą być ustawione „w górę” lub „w dół”. W zwykłych komputerach odpowiada to bitom informacji o wartości 1 lub 0. Kwantowe bity, zwane kubitami, mogą jednak przybierać obie te wartości jednocześnie, czyli istnieć w superpozycji stanów – podobnie jak kod Schroedingera! Wprost 36/2005.

kuchnia Δ kuchnia fusion ‘sztuka kulinarna polegająca na zaskakującym łączeniu składników, przypraw, technik przyrządzania i podawania; fusion (p.)’: Kaczka w sosie ostrygowym z bazylią i pierś kurczaka nadziewana krabem w sosie curry. Takie są typowe dania kuchni fusion. Już kilkanaście restauracji, szczególnie w Warszawie i Krakowie, serwuje potrawy w tym stylu. [...] Fusion to głównie mie-

szanka kuchni europejskich i Dalekiego Wschodu. Moda kulinarna ewoluuje jednak tak szybko, że wkrótce będzie to zapewne połączenie kuchni południowoamerykańskiej, afrykańskiej czy aborygeńskiej. Wprost 27/2004.

kuczmizm ‘system władzy, charakterystyczny dla rządów L. Kuczmy, oparty na korupcji, nepotyzmie i prześladowaniu opozycji lub nawet unicestwianiu jej przedstawicieli’: Dwa fakty są bezsporne. Pierwszy: Achmatow był jednym z najważniejszych filarów „kuczmizmu” – skompromitowanego systemu oligarchiczno-mafijnych rządów, obalonego przez „pomarańczową rewolucję”. [...] Rządy Juszczenki i Julii Tymoszenko okazały się zbyt słabe, by naruszyć status quo z epoki „kuczmizmu”. Wprost 36/2005.

kula Δ kula zorbingowa ‘służąca do zabawy konstrukcja w kształcie kuli o dużej średnicy, w której można się przemieszczać po różnym terenie’: Każda góra porośnięta trawą, pozbawiona kamieni i wystających korzeni nadaje się do uprawiania zorbingu. Najlepiej, żeby u podnóża stoku znajdowało się wypłaszczenie, skutecznie hamujące rozpędzoną kulę. Z jego braku można wyhamować w wodzie – jeśli znajduje się w pobliżu. W ostateczności pozostaje rozpięcie siatki, o powierzchni na tyle dużej, by bez problemu schwytała mknącą konstrukcję. Kulę zorbingową przy dużym wietrze można puszczać po jeziorze i spacerować w niej po tafli wodnej, nie mocząc ani skrawka ciała. Z powodzeniem służy do poruszania się po płaskim terenie; np. zabaw w slalom czy rozpędzania w linii prostej. Żądni większych wrażeń skalę sportowych doznań zwiększają, wlewając do wnętrza kuli wodę (dwa–trzy wiadra, około 50 litrów). Sukces 10/2002.

kulka* *środ.*: Janek, 32 lata, pracownik banku z Warszawy i stały użytkownik tzw. kulki, czyli haszyszu. [...] Odstawiłem kulki miesiąc temu i coś się jednak ze mną dzieje. Naładowany jakiś jestem, zdołowany, niespokojny, agresywny. Po kulce cały świat miałem w dupie. Zasuwałem jak głupi w robocie, potem kulka i – luz. A bez kulki wszystko mnie wkurza. Polit 7/2005.

WD, MS **kulka I** 1. ‘mały przedmiot kulisty, zbliżony kształtem do kuli lub w kształcie kuli; gałka’ 2. *pot.* ‘pocisk małego kalibru (zwykle rewolwerowy lub karabinowy)’, WD 4, MS 3. *tech.* ‘jeden z wielu kulistych, małych, metalowych elementów tworzących część łożyska tocznego’, WD 3 *łow.* ‘mięso z barku zwierzyny’; **II** MS 1. ‘rozwidlona gałązka służąca do zginania i przytwierdzania pędów roślinnych do ziemi’, WD 1, MS 2. ‘zagięty kij służący do przyciągania i obłamywania suchych gałęzi z drzew’, WD 2. *łow.* ‘rodzaj drewnianego haczyka używanego do patroszenia ptactwa’, MS 3. ‘długi kij zakończony hakiem służący do wyciągania wiadra z wodą ze studni’

kulonarty ‘kule z zamocowanymi krótkimi nartami, specjalnie skonstruowane dla osób niepełnosprawnych’: Drogie są także kulonarty do startu w konkurencjach alpejskich. Sportowcy niepełnosprawni otrzymują pomoc z kasy Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, co stanowi istotne uzupełnienie dotacji na działalność sportową pochodzącą z UKFiS. Polit 19/2001.

kultowość ‘bycie symbolem wartości, postaw, dążeń danego środowiska, pokolenia itp.’: Zaliczyliśmy tu rzeczy, które nie powstały w wieku XX, choć były w nim szczególnie cenione; nie mają znanej marki bądź autora; mają podtekst polityczny lub ideologiczny; przeminęły, mimo iż w pewnym okresie były bardzo „na topie”;

lub takie, które siłą rzeczy są częścią naszego życia, więc trudno się przed tą ich „kultowością” obronić. Sukces 4/2001.

NS3 **kultowy** ‘o zjawiskach kultury, np. filmie, książce, modzie itp.; ważny dla jakiegoś pokolenia, odwołujący się do jego wspólnych doświadczeń i postaw’

kultura Δ kultura instant: Bo dominuje kultura instant, styl życia nastawiony na natychmiastowy efekt. Fast food, fast sex, fast car. TS 9/2004.

Δ kultura obrazkowa ‘kultura zdominowana przez przekaz wizualny (telewizję, kino, Internet, kolorowe czasopisma)’: Mój późniejszy kontakt z profesorami w szkole teatralnej, z Korzeniowskim, Kosińskim, Axerem, Bardinim, Hübnerem czy Sinką, uświadomił mi przepaść, która dzieliła pokolenie wychowane na kulturze literackiej od pokolenia wychowanego w rozkroku między kulturą literacką a kulturą obrazkową, czyli telewizją. Sukces 5/2002.

Δ kultura offowa ‘kultura niezależna, niewymagająca dużych nakładów finansowych’: Zabytkowa fabryka przy Ząbkowskiej jest idealnym miejscem do działań artystycznych. Niekonwencjonalni twórcy i bezetatowi aktorzy mogliby tu stworzyć ważny ośrodek kultury offowej. Potrzeba tylko zgody ministra skarbu, w którego gestii znajduje się zakład. GW 32/2004.

Δ kultura supermarketu ‘spędzanie wolnego czasu w supermarketach’: Spora przecież część inteligencji zawodowej sama gustuje i uczestniczy w różnych formach kultury supermarketu. GW 306/2005.

Δ kultura klabingu p. **klabing**

kulturopodobny ‘będący namiastką kultury, imitujący kulturę’: Ośmiominutowa wersja „Pegaza” brzmi jak pomysł nie na program, ale pigułkę informacji. A przecież tę funkcję pełni już „Kiss” i „Parapet”. Kultura zmienia się w nich w produkt kulturopodobny. GW 306/2004.

kumacja *środ.* ‘wyobrażenie, wiedza o czymś; pojęcie o czymś’: Odnoszę wrażenie, że dziennikarze muzyczni zaczęli kupować prochy u tego samego dealera. Ostatnio facet wyprodukował coś na obniżenie kumacji i podniesienie entuzjazmu. Wprost 19/2004.

kumaty *środ.* ‘pojętny, bystry’: Aborcja na życzenie dla dorosłych i dla dzieci, do kiedy tylko dusza zapragnie – zachęcają postkomuniści z Joanną Senyszyn na czele. Szkoda nam czasu na tłumaczenie Senyszyn czegokolwiek, więc może ktoś bardziej kumaty z SLD jej powtórzy, że zasadniczo aborcja nie jest potrzebna. Problem przeludnienia można znakomicie rozwiązać, sadzając posłów i (posłanki) SLD za kierownicę. Wprost 40/2004. [HZ, JB]

NS2 **kumać***

kumkwat: Kumkwaty pochodzą ze środkowych Chin. Te najmniejsze z cytrusów są niezwykle oryginalne. Wyglądają jak miniaturowe pomarańcze, mają podobny smak i aromat, ale kształt i wielkość śliwki węgierki. Można je jeść w całości razem ze słodką skórką, która – jeśli owoce są w pełni dojrzałe – smakuje jak kandyzowana skórka pomarańczowa. Miąższ, jak we wszystkich cytrusach podzielony na segmenty, jest słodko-kwaśny i bardzo aromatyczny. TS 3/2002. [HZ, SD, JB]

kumoterki tylko w lm.: Chętni mogą wziąć udział w tradycyjnych zawodach kumoterek – sanek zaprzężonych w konie – lub spróbować skiringu, czyli jazdy na nartach za koniem. Claudia 1/2005.

kung-fumaniaczka *okazj.* 'entuzjastka kung-fu (p.)': Niczego nie dostaje za darmo. Chce zarobić, musi skosić trawnik. No i także trenuje karate. Czy Ewa znajdzie czas na dziecko? – to kung-fumaniaczka – mówi jej chłopak Maciek. – Może żyć o chlebie i wodzie, ale dzień bez ćwiczeń jest stracony. TS 6/2004.

NS2 **kung-fu** 'jedna z wschodnich sztuk walki bez broni; boks chiński'

kupnoholizm 'shopoholizm (p.), shoppingmania (p.), zakupoholizm (p.)': Na świecie rozwój kart płatniczych doprowadził także do powstania nowych form uzależnień. Szacuje się, że w USA 40 mln osób ma problem z nadmiernym wydawaniem pieniędzy, a ok. 20 proc. ich dochodów idzie na pokrycie debetów kart płatniczych. To efekt uzależnienia od zakupów zwany kupnoholizmem, którego rozwojowi sprzyja posługiwanie się pieniądzem wirtualnym w postaci karty kredytowej. Polit 27/2003.

NS3 **shopoholizm**, **shoppingmania**, **zakupoholizm** 'nieustanna potrzeba robienia zakupów, niemożność powstrzymania się od ciągłego kupowania czegoś'

kupować* 'traktować poważnie coś, co jest całkowicie niewiarygodne, dać się nabrać, oszukać; także: aprobować coś, wierzyć w coś': Tylko w warunkach szeroko rozpowszechnionej ignorancji nadzieję, a nie pusty śmiech budzić mogą obietnice Tymińskiego czy Leppera. I tylko w takim niedouczonym społeczeństwie tylu kupuje prymitywne zagrania z czarną teczką czy rzucaniem oskarżeń, z których jedynym dowodem wystawionym przez warchoła obrzucającego błotem innych jest donos ukrywającego się przed wierzycielami hochsztaplera. Rzeczp 303/2001. [MB 5., SD 4.a) i b), JB 5.]. Stereotypy upadają jeden po drugim. Dla mnie w ogóle rozmowa o kobiecych cechach, zachowaniach itd. jest śmieszna. Nie kupuję pojęcia „cechy kobiece"; są cechy ludzkie, a kobiety dają sobie radę często lepiej niż mężczyźni. Zwier 2/2010.

WD, MS **kupować** 1. 'nabyć coś po pewnej cenie, za pewną sumę pieniędzy' 2. 'w grze w karty: dobrać do swoich kart jedną lub kilka z tych, które pozostały po rozdaniu w talii'

kurobójca *okazj.*: W latach 70. Grynowie zaczęli hodować owce. To była dobra inwestycja. Ale ta najlepsza miała dopiero nadejść. Gdy wprowadzono stan wojenny, Reagan nałożył embargo handlowe na Polskę. Dla ferm drobiarskich, które opierały się na amerykańskich paszach z kukurydzy, oznaczało to katastrofę. Dlatego Reagana nazwano żartobliwie kurobójcą. Grynowie obsiali wtedy całe pole kukurydzą i zarabiali na niej krocie. Rzeczp 279/2001.

kuroniowiec 'osoba pobierająca kuroniówkę (p. zn. 1.)': Raz w miesiącu jest odhaczanie specjalne. Wyznaczonego dnia przyjeżdża urzędnik z Człuchowa. Pierwszego dnia stoi kolejka kuroniowców, następne dwa dni przyjmują tych bez zasiłku, bo jest ich dwa razy więcej. GW 59/2001.

NS2 **kuroniówka** 1. 'zasiłek dla bezrobotnych' 2. 'bon żywnościowy wydawany przez opiekę społeczną' 3. 'darmowa zupa rozdawana biednym' 4. 'dodatek do pensji, lub zasiłek dla najmniej zarabiających'

kurowiak: Jeśli chodzi o przetwory mleczarskie, to nie trzeba wcale kupować twarożków chudych, bo normalne też bywają odtłuszczone. Rekord pobiło przed-

siębiorstwo Astra z Siedlec, które jako ser edamski pełnotłusty sprzedawało żółty kurowiak, to znaczy ser z dodatkiem oleju. Wprost 29/2005.

kurtyna Δ kurtyna powietrzna: W samochodzie seryjnie montowane będą pasy bezpieczeństwa z napinaczami i ogranicznikami napięcia, duże przednie poduszki powietrzne i dwie poduszki boczne, a za dopłatą – również boczne kurtyny powietrzne chroniące głowę przy uderzeniach w bok nadwozia. RzeczpMag 48/2001. **Δ kurtyna sideguard** 'kurtyna powietrzna (p.)': Przy zderzeniu czołowym z małą prędkością elastyczne zderzaki pochłaniają całą energię uderzenia; nawet błotniki pozostają nienaruszone. W wypadku uderzenia bocznego pasażerowie siedzący z przodu chronieni są przez montowane seryjnie boczne poduszki powietrzne i kurtynę sideguard przykrywającą prawie całą powierzchnię bocznych okien. Wprost 48/2004.

kurwik zwykle w lm 'zalotny, prowokujący błysk w oku': Przyglądałem się innym posłom Samoobrony i żaden nie ma kurwików w oczach. Polit 22/2003.

kuskus 'drobna kasza z ziaren pszenicy': W menu firm zajmujących się świątecznym cateringiem znajdziemy również tradycyjne, staropolskie dania, których na próżno szukać w wielu stołecznych lokalach. Przykładem może być kutia małopolska. Robiona jest z pszenicy lub kaszy kuskus, do których dodaje się dużo daktyli, miodu i maku. GW 290/2002. [HZ I, SD I, JB I, BD 2.]

kutometr *specj.*: Tak jak dziś prawie każdy ma telewizor i komórkę, tak w przyszłości będziemy na co dzień posługiwać się skin phone'em. Pokazane na towarzyszącej wykładom wystawie „Beyond Beauty" urządzenie to skrzyżowanie telefonu komórkowego z używanymi dziś tylko w profesjonalnych salonach aparatami do diagnostyki skóry (skaner, kutometr). Aparat podpowie, jaki jest stopień nawilżenia skóry, doradzi krem, zasygnalizuje stosowny makijaż, przypomni o depilacji czy pilingu. TS 1/2004.

kwarta* *środ.* 'w zawodowej koszykówce: każda z czterech części meczu, trwająca 10 minut': W drugiej kwarcie na boisku dominowali już podopieczni Jarosława Zyskowskiego. GW 221/2001. [JB 8.]

WD, MS **kwarta** 1. 'dawna miara ciał płynnych i sypkich równa jednemu litrowi, czwarta część garnca' 2. hist. 'podatek ustanowiony przez Zygmunta Augusta w XVI w., wynoszący czwartą część dochodu z dóbr królewskich', WD 3., MS 4. muz. 'czwarty ton skali muzycznej; odległość czterech stopni gamy diatonicznej]

kwas* *środ.* 'kwach (p.), żur (p.)': Owe perły zaś to ich wspaniałe, wypieszczone wina, dojrzewające w dębowych beczkach – gdy tymczasem my zbyt często sięgamy po „kwasy", „barszcze", cienkusze rodem z niepielęgnowanego łoża, w którym płodzą potomstwo ten zysk i ta wydajność. RzeczpMag 5/2002. [HZ 5.]

NS3 **kwach, żur*** 'pogardliwa nazwa najtańszego wina owocowego', NS 2 **kwas* 1.** 'nudziarstwo' **2.** 'człowiek nudny (zwłaszcza stary)', NS3 **kwas*** 'LSD'

kwaśniewskość *okazj.* 'okres prezydentury Aleksandra Kwaśniewskiego': Polska jest tyglem problemów ideologicznych, światopoglądowych, religijnych, teorii ekonomicznych i zażartej walki interesów. W krajach tzw. Zachodu jak się ktoś urodził wolny po II wojnie światowej, jest wolny bez przerwy do chwili obecnej. W mojej generacji, urodzonej przed rokiem 1939, która w dzieciństwie przeżyła wojnę, a po-

tem leninizm, marksizm, stalinizm, katolicyzm w fazie walki o swe prawa, „Solidarność", stan wojenny oraz wałęsizm, kwaśniewskość i milleryzm, sytuacja jest bardziej skomplikowana. Wprost 11/2002.

kwaśniewszczyzna: Niektórzy mówią: to była epoka Kwaśniewskiego i oznacza to czas dobrze przez prezydenta i Polskę wykorzystywany, inni: czas kwaśniewszczyzny, czyli moralnej degrengolady, układów, słabości. Sam Kwaśniewski, jakby chciał swym przeciwnikom dać koronny argument, ostatnio rozpoczął procedurę ułaskawienia Zbigniewa Sobotki. Polit 50/2005.

kwoczyć* *okazj.* 'być nadmiernie opiekuńczym, troskliwym': Po mamie pani Ewa odziedziczyła artystyczną duszę, poczucie humoru i wielkie serce dla ludzi. Niezależnie od ich wieku, płci, pozycji, poglądów. Sama nazywa to kwoczeniem. – Jestem prawdziwą kwoką. Kwoczę w domu, kwoczę w pracy, nad moimi muzykami. Gala 13/2001.

kwoczenie*

WD, MS **kwoczyć** 'o kwoce: wydawać głos; kwokać'

kwota Δ kwota mleczna *środ.* 'przydzielony krajom należącym do Unii Europejskiej limit ilości mleka o ustalonej z góry zawartości tłuszczu, wyrażany w kilogramach, który może zostać sprzedany przez producenta mleka': Gdyby ktoś chciał oceniać przygotowania do szczytu UE tylko na podstawie polskich mediów, musiałby dojść do wniosku, że najważniejsze w Kopenhadze będzie przystąpienie Polski, a szczególnie istotne w związku z tym kwestie dopłat do polskiego rolnictwa czy kwot mlecznych dla polskich krów. Rzeczp 261/2002.

kwotowany *środ.*: Po drugie, produkcja cukru jest „kwotowana". Oznacza to, że cukrowniom przydzielane są corocznie limity produkcji: A – na rynek krajowy, B – na eksport dotowany, i C – na zakontraktowany eksport nie dotowany. Wprost 36/2002.

L

labor *środ.* ‘umywalka, najczęściej stanowiąca komplet z szafką, w którą jest wmontowana’: Franchisobiorca otrzymuje od sieci wyposażenie salonu: 6 stanowisk i foteli fryzjerskich, myjki fryzjerskie, labor, stanowisko do wizażu i fotel do wizażu, meble recepcyjne oraz regał ekspozycyjny do kosmetyków. Wprost 15/2004.

lager *środ.*: Polacy najchętniej kupują lagery, czyli jasne pełne piwa, w typie czeskich i niemieckich pilznerów (z zawartością około 5 proc. alkoholu). Wprost 30/2003.

lajfstajl ‘life style (p.)’: Szczególną grupę odbiorców dzisiejszego lajfstajlu tworzą homoseksualiści. Kamila Kicińska nie kryje, że właśnie do tej grupy w znacznej mierze adresowany jest „Lajfstyle”. – U nas jednak – dodaje – musimy być ostrożniejsi z sesjami zdjęciowymi niż na Zachodzie. Żyjemy głównie z reklam, a polski rynek nie jest jeszcze przygotowany na taką zmianę obyczajową. Polit 22/2004.

lajfstajlowiec *pot.* rzecz. od lajfstajl: ‘osoba, która żyje zgodnie z lajfstajlem (p.)’: Szkoda przy tym, że rodzimi lajfstajlowcy przenoszą na nasz grunt głównie pomysły z zachodnich pism, a kreatywność, jedno z ulubionych słów tej branży, sprowadzają do lansowania siebie samych – dodaje Jarosław Kamiński. Polit 22/2004.

lajfstajlowy przym. od lajfstajl (p.): Przede wszystkim jednak magazyny lajfstajlowe pokazują, jak zmienia się nowoczesne społeczeństwo: jak miast wiązać się z ludźmi, wiążemy się z przedmiotami i w jaki sposób zmieniają się wyobrażenia o rolach społecznych. Ale mimo tych zmian nie słabnie jedno: pogoń za prestiżem. A teoria lansu obserwowanego w pismach lajfstajlowych jest jedynie kolejnym tej gonitwy świadectwem. [...] Wiele osób twierdzi, że tak jak niegdyś mieliśmy fanziny, tworzone w niezależnym obiegu dla wąskiej grupy fanów, tak dzisiaj na podobnych zasadach mamy pisma lajfstajlowe. Polit 22/2004.

lajtowy ‘łatwy w odbiorze, niewymagający wysiłku, rozrywkowy’: Po odejściu Szczygła program na krótko zszedł z anteny po to, aby powrócić w nowej krasie. Podejmuje on tematy zwane przez telewizyjnych speców lajtowymi (od angielskiego light – lekki). Polit 8/2002.

laktator ‘przyrząd do ściągania pokarmu z piersi karmiącej kobiety’: Wielkie korporacje, takie jak Hewlett-Packard czy General Motors, dołączają do wyprawki dla matki i dziecka, jaka przysługuje ciężarnej kobiecie, elektryczny laktator. TS 9/2001.

lalofobia: Boimy się również: mowy (lalofobia), podnoszenia się z łóżka (stasofobia), pożywienia (cibofobia), snu (hipnofobia), słów (onomatofobia), a nawet... wszystkiego (pantafobia)! Niektóre fobie powoli ustępują innym. Sukces 10/2002. [JB]

lambadówka 'marszczona krótka spódnica z szerokim gumowym paskiem w talii, w której tańczono lambadę (p.)': W Legnicy mama szyła Oli spódniczkę lambadówkę, a w Gdańsku ośmioletnia Adriana razem ze starszym o rok bratem stali przed lustrem i sprawdzali, jak wyglądają w białych kimonach. TS 8/2004.

NS2 **lambada** 'rodzaj tańca towarzyskiego pochodzenia latynoamerykańskiego'

lamele: Konkurent Dębicy, Michelin, ma opony z rodziny Alpin. W ich bieżnikach znajdują się lamele, czyli specjalne wycięcia w kształcie liter Z i Y. Dzięki tej kombinacji mają dobrą przyczepność, ale trzeba za nie słono zapłacić. Newsweek 9/2001.

lamentownik *okazj.* 'ten, kto nieustannie skarży się na coś, narzeka, jest ciągle ze wszystkiego niezadowolony': Etatowi lamentownicy z tzw. opozycji z satysfakcją przyjęli raport Komisji Europejskiej, według którego Polska pod kierunkiem Partii i rządu rzekomo nie spełnia żadnego z kryteriów przyjęcia do strefy euro. Wprost 44/2004.

lampa Δ lampa antydepresyjna 'lampa służąca do leczenia tzw. depresji sezonowej (p.), spowodowanej niedoborem światła dziennego w określonych porach roku': W Polsce dostępne są m.in. lampy antydepresyjne firmy Philips oraz krajowej produkcji lampy Ultra Viol. GW 280/2001.

lampić się *okazj.* 'gapić się': „Stoję na tym cmentarzu, lampię się jak Dżony idzie aleją w kierunku bramy, naprawdę łesternowa scena, stoję i zupełnie nie kumam, co się dzieje". Polit 24/2003.

lamuska *środ.* 'osoba samotna, stojąca z boku, nieumiejąca nawiązywać kontaktów, bojąca się zrobić coś samodzielnie': Niektórzy fani zaczynają zastanawiać się, czy Avril naprawdę jest taką ostrą punkową laską, na jaką pozuje, czy też to zwykła ściemniara i lamuska. Bravo 24/2002.

NS2 **lamusowość**

landart 'działalność twórcza polegająca na wykorzystywaniu w pracach naturalnego ukształtowania terenu do tworzenia obiektów artystycznych': Jarek Koziara, autor okładek płyt Voo Voo, tworzy w Janowcu landarty, czyli ziemne obrazy widoczne z lotu ptaka. To rzadkość, więc warto je zobaczyć. TS 6/2005.

landrynkowatość 'czułostkowość, tkliwość, sentymentalność': W powodzi naśladownictw widz, karmiony udawanym „prawdziwym życiem", zatęskni za życiem kreowanym bez udawania i przyjmie je jako prawdziwe. Zmęczony topornością zażąda landrynkowatości, po twarzach pospolitych będzie chciał oglądać śliczne. GW 93/2001.

lans *pot.* 'sposób kreowania, reklamowania siebie, świadome zachowywanie się w taki sposób, aby skupić na sobie uwagę innych, wyróżnić się w grupie': Kiedy reklama wzbudzi nasze zainteresowanie, jest szansa, że kupimy tę, a nie inną szminkę. Jeśli nasz lans zainteresuje, dostaniemy lepszą pracę, dodatkowe zlecenia, po-

znamy wpływowych ludzi. Żyjąc w świecie konsumpcji, siebie też traktujemy jak produkt, który tyle jest wart, ile przyciąga uwagi. TS 9/2005.

lanser *pot.* ‘ten, kto uprawia lans (p.); także: ten, kto coś propaguje’: W każdej klasie szkolnej zawsze jest ten najfajniejszy chłopak i ta najfajniejsza dziewczyna, którzy są wzorem dla innych. To lanserzy. Są jak pas transmisyjny – łapią nowe trendy i podają je dalej. Polit 35/2005.

lanserka *pot.* ‘forma żeńska od lanser (p.)’: Na basenie nie pływają, tylko wyglądają. Fitnessklub służy do prezentacji pięknego ciała i modnych ciuchów, a nie ćwiczeń. Lanserki opuściły bary i parkiety. Prowadzą łowy na sportowo. TS 8/2005.

lanserski *pot.* ‘odnoszący się do lansera (p.)’: Single w miastach, zwłaszcza te, które wyrosły z wieku doboru naturalnego w studenckich gromadach, szukają miejsc, gdzie można spotkać partnera. Teraz testują możliwości lansowania na sportowo. To gra wstępna przed wieczorną imprezą, na którą idzie się już parami lub grupami. Nowy lanserski trend jest jednak kosztowny. TS 8/2005.

lanugo *specj.*: I tak, zszokowane matki wcześniaków czeka nieraz dodatkowy stres, związany z ujrzeniem swego potomka w pełnej krasie tak zwanego lanugo, bezbarwnego, delikatnego meszku. Na szczęście lanugo wypada u mniej więcej ośmiomiesięcznych płodów, a jego miejsce zajmuje inny meszek. Sukces 3/2001. [HZ, JB]

laptopowiec ‘osoba bardzo często używająca laptopa (p.)’: Joanna Niemirska ostatnio kursuje na trasie Warszawa–Gdynia–Sosnowiec–Kraków. Chociaż w podróży unika laptopowców z komórkami przy uchu, Joanna zgodziła się wcielić w rolę przebiegłej Job z Mission: Impossible. A polski pociąg zagrał francuskie TGV. TS 1/2006.
NS3 **laptop** ‘mały przenośny komputer’, **laptopowy**

larwoterapia: Podobno jako pierwszy larwy w celu oczyszczania ran stosował lekarz armii Napoleona, baron D.J. Larrey. Niezwykłe właściwości larw much zaobserwowali później lekarze polowi podczas I wojny światowej. Ze zdziwieniem odkryli niezwykłą prawidłowość – rany, na których żerowały larwy, goiły się szybciej. Tak narodziła się larwoterapia. Pijawki były używane w medycynie znacznie wcześniej. Już starożytni Egipcjanie używali ich w celach leczniczych. specjalista od niekonwencjonalnej medycyny, wykorzystującej mięsożerne larwy much i pijawki, ma na koncie wiele sukcesów. Podobnie jak dr David Rogers z Oxford University, uznawany za ojca współczesnej larwoterapii. Angora 47/2004.

laser Δ niebieski laser ‘laser, który umożliwia zapisywanie na nośniku o tej samej pojemności większej ilości danych niż zwykły laser; także: urządzenie wykorzystujące energię niebieskiego światła, np. nagrywarka i czytnik danych’: Wczoraj pierwszy raz pokazano dziennikarzom polski niebieski laser. [...] Takie urządzenia robili dotąd tylko Japończycy. [...] Gdy zastąpią używane dzisiaj (czerwone), czeka nas mała rewolucja technologiczna, np. na płycie CD zmieści się cztery razy więcej informacji. GW 16/2002.

Δ błękitny laser ‘niebieski laser (p.)’: Nawet tak obiecująca technologia jak wykorzystanie błękitnego lasera do zapisywania płyt rozwijana jest przez dwa konkurujące konsorcja. Polit 43/2005.

laseropunktura ‘oddziaływanie na punkty akupunkturowe niskoenergetycznym promieniowaniem laserowym’: Wychodzi na to, że dla polskiego ustawodawcy seksuologia – choć jest równoprawną dziedziną medycyny – wciąż jawi się jako zbytek, w dodatku wymieniany w tym samym punkcie ustawy co zooterapia, laseropunktura i akupresura, jakby była paranauką bliższą medycynie alternatywnej. Polit 49/2004.
NS2 **laseroterapia**

laskarka forma żeńska od laskarz (p.): Wczoraj oglądałem hokej na trawie pań. Pilch – Laskarki pan oglądał? Walter: – Ciekawe określenie, ale przyznam, że moje skojarzenia były czysto sportowe. I doszedłem do wniosku, że jednak jakaś mądrość w dopuszczaniu nowych dyscyplin do olimpiady być powinna. Bo są na igrzyskach te, jak pan powiada, laskarki, ale dlaczego golfa nie ma? Miliony ludzi w to gra, piękny zdrowy sport, choć drogi. Co stoi za tym, że się dopuszcza laskarki? Na pewno nie pieniądze. Polit 34/2004. [SD, JB]
NS1 **laskarz** ‘zawodnik uprawiający hokej na trawie’

latający Δ latający obiadek: W Palermo najciekawiej objemy się na ulicy. Słynne „latające obiadki”, czyli stoiska z jedzeniem, kuszą smażonymi bakłażanami i owocami morza, placuszkami z grochu, bułką ze śledzioną (smakuje tylko niektórym) czy wreszcie lodami w 50 smakach i 30 rodzajach. TS 11/2005.

latarniczka forma żeńska od latarnik: Ojciec Romualda Łozińskiego, latarnika w Stilo, przepracował w latarni 33 lata. On sam jest strażnikiem światła już 26 rok. Szesnaście lat temu zatrudnił swoją żonę Weronikę: – Miejsce się zwolniło, to napisałem podanie. Urząd Morski wyraził zgodę. Szkolenie specjalne przeszła i kurs musiała skończyć. I tak została pierwszą latarniczką w Polsce. Dziś w Polsce jeszcze dwie kobiety są latarniczkami. Polit 50/2005.

lateks* ‘tkanina impregnowana emulsją kauczukową nadającą jej miękkość, elastyczność i połysk; także: bielizna, odzież robione z tej tkaniny’: – W modzie zawsze musi być trend eksponujący seksualność. W poprzednich sezonach była to kobieta nimfetka w haleczkach i koronkach, teraz mamy kobietę wampa, femme fatale w lateksie – mówi projektantka Ewa Minge. Wprost 47/2005.
WD, MS **lateks** ‘sok mleczny roślin kauczukodajnych lub emulsja kauczuków syntetycznych; ma zastosowanie w przemyśle gumowym, do impregnacji tkanin itp.; mleczko kauczukowe’

lateksowy* przym. od lateks* (p.): Tytułowa bohaterka (Dorota Radomska) paraduje w ledwie skrywającej majtki lateksowej spódnicy i wydekoltowanej bluzce. Wprost 6/2001.
WD, MS **lateksowy** przym. od lateks

latin jazz ‘muzyka łącząca afrykańskie i latynoamerykańskie rytmy z jazzem’: Rei z przyjaciółmi grają wszelkie odmiany muzyki karaibskiej – latin jazz, son, czaczę, caribenę oraz salsę, której ojczyzną jest właśnie Kuba. Metropol 33/2004.

latte ‘cafe latte (p.)’: W cieniu kościoła Zbawiciela w modnej kawiarni Karma bezkofeinowe latte z syropem migdałowym sączy dwudziestoletnia dziewczyna z Nigerii, studentka wydziału prawa na uniwerku warszawskim. TS 8/2004.

layout *środ.* ‘szablon, wzorzec, projekt graficzny tekstu’: Redakcja miała przygotować layouty na dziś, a wszystko jest w proszku. Poganiam kolegów. W grę wchodzi duża kasa. TS 12/2004.

lazania ‘rodzaj zapiekanki z ciasta makaronowego przełożonego mielonym mięsem z dodatkiem sosu pomidorowego, parmezanu i ziół’: Adam świetnie gotuje. Serce Klaudii podbił, robiąc fantastyczną lazanię. TS 12/2002. [SD i JB – lazanie]
NS3 **lasagne**

leasingowany ‘będący w leasingu (p.)’: Od stycznia podniesiono z 10 tys. do 20 tys. euro stawkę amortyzacji leasingowanych samochodów. GW 46/2002.
NS2 **leasing** ‘rodzaj dzierżawy maszyn i urządzeń polegający na oddaniu ich na określony czas do dyspozycji klienta, który płaci za ich użytkowanie’

lecieć ◊ lecieć sobie w kulki ‘oszukiwać, zwodzić kogoś’: Potem zadzwonił ten facet od zdjęć. Nawrzeszczał na mnie, że potrzebne mu są do tekstu. – W kulki pan sobie leci, czy co?! – wrzeszczał. – Czy pan w ogóle powtórzył żonie, o co prosiłem, czy ma pan demencję? GW 133/2004. [HZ 10., SD 5.c)]

leginy *środ.* ‘legginsy (p.)’: Niektórzy z wykonawców hiphopowych, którzy mają duży wpływ na taką modę, chodzą też w całkiem wąskich spodniach, tzw. leginach. GW 240/2001.
NS2 **legginsy** ‘bardzo wąskie, obcisłe spodnie przypominające rajtuzy, noszone przez kobiety’

legionelloza ‘choroba legionistów (p.)’: Legionellozę, ciężkie zapalenie płuc, wywołuje bakteria, której ulubionym lokum są przewody klimatyzacyjne i wilgotne pomieszczenia, np. łazienki z prysznicami lub jacuzzi. Sądzono, że w Polsce na razie nam nie grozi. Jednak znane są przypadki cudzoziemców, którzy zachorowali na legionellozę po wizycie w naszym kraju. Bakterią mogli się zakazić w hotelach. TS 11/2003.

lek Δ lek antyhistaminowy *specj.* ‘lek działający hamująco na receptory odpowiedzialne za reakcję alergiczną organizmu; lek przeciwhistaminowy, lek antyalergiczny’: Alergik wie, że leki antyhistaminowe nie zwalniają od konieczności eliminowania alergenów. Ich skuteczność jest czasowa i zależy od tego, czy unika się bodźców wywołujących reakcję uczuleniową. Polit 16/2004. [SD przykład użycia]
NS3 **antyhistaminik**

Δ lek antyretrowirusowy *specj.* ‘lek blokujący możliwość włączenia DNA wirusa HIV do ludzkiego DNA’: Dbała o siebie jak nigdy dotąd. Biegała do internisty i ginekologa, z badań na badania, systematycznie przyjmowała lek antyretrowirusowy, który hamuje rozprzestrzenianie się wirusa i chroni płód. TS 12/2003.

Δ lek generyczny *specj.* ‘tańsza wersja oryginalnego leku’: Szwajcarski koncern farmaceutyczny Novartis kupił za 7,4 mld USD niemiecką firmę Hexal oraz dwie trzecie udziałów w amerykańskim Eon Laboratories. Po połączeniu firm powstanie największy na świecie producent leków generycznych. Wprost 9/2005.

Δ lek kombinowany ‘lek, w skład którego wchodzą substancje o różnorodnym działaniu’: Działanie takie mają zresztą niemal wszystkie leki kombinowane, oparte na trzech składnikach (przeciwgorączkowym, antyhistaminowo-przeciwzapalnym i pochodnych efedryny) – osuszają błony śluzowe. GW 192/2001.

Δ lek OTC *specj.*: Aptekarze do niedawna solidarnie stosowali maksymalne marże urzędowe na leki refundowane, choć nikt im nie bronił brać od klientów mniej pie-

niędzy. Co więcej, większość aptek stosowała podobne marże na leki OTC (bezreceptowe, z ang. over the counter), których cen państwo nie reguluje. Wprost 5/2005.
Δ lek pierwszego rzutu *środ.* 'lek stosowany jako podstawowy, w pierwszej kolejności': Lek o nazwie avastin opracowała najsłynniejsza amerykańska firma biotechnologiczna Genetech. Analitycy oceniają, że avastin może być najlepszym produktem firmy. W ciągu pięciu lat jego roczna sprzedaż wzrośnie – jak się szacuje – do 1,8 mld dolarów! FDA na razie zatwierdziła go jako tzw. lek pierwszego rzutu stosowany jedynie u chorych z rakiem jelita grubego. Wprost 12/2004.

lekarz Δ lekarz orzecznik 'lekarz kwalifikujący osobę (na podstawie jej stanu zdrowia) do pobierania świadczenia rentowego z ZUS': Napisaliśmy, „jak łatwo było wyłudzić...", gdyż w ZUS zapewniają, że dzisiaj procedury i kontrole są już tak skuteczne, że żaden symulant przez gęste sito lekarzy orzeczników się nie prześlizgnie. Polit 8/2005.
Δ lekarz rodzinny 'lekarz opiekujący się wszystkimi członkami rodzin mieszkających na terenie rejonu jego pracy; lekarz domowy': Teraz w zakresie poradnictwa dla uczuleniowców dokształcają się wszyscy. Zwłaszcza lekarze rodzinni i pierwszego kontaktu. Polit 16/2004. [HZ, MB, SD, JB]

lekkopis *okazj.* 'o kimś, kto ma zdolność pisania, łatwość tworzenia': Zapisem z podróży w mrok klęski jest dziennik pisarza – fragmenty opublikowała w „Pamiętniku Teatralnym" Anna Mieszkowska, rzetelna i kompetentna znawczyni życia i twórczości Mariana H. Wstrząsające są te stronice, zapisane przez wyzbywającego się złudzeń lekkopisa. Polit 15/2001.

lektorować 'wykonywać pracę lektora (p.)': Decyzję o moim posłowaniu podjęłam wspólnie z mężem. [...] Sejm nie zmienił ani mnie, ani mojego miejsca w domu. Gdy mam czas, nadal lektoruję w Radiu Maryja, aby mieć żywy kontakt z moim środowiskiem, a ono mnie popiera. Na ulicy w Toruniu zaczepiali mnie ludzie, solidaryzując się z moją modlitwą. Sukces 5/2002.
NS2 **lektor** 'osoba czytająca i interpretująca teksty w programach radiowych i telewizyjnych', NS3 **lektorowanie**

lemolog 'znawca i miłośnik twórczości S. Lema': Choć prawdą jest, że „Listy..." skierowane do profesjonalnych i domorosłych lemologów, których z pewnością uaktywni premiera amerykańskiej ekranizacji „Solaris" – dają okazję wydobycia z Lemowego pisarstwa dodatkowych smaczków biograficznych, pozostaną jednak dodatkiem do literackiego i eseistycznego dorobku pisarza. Polit 49/2002.

leniwa ◊ leniwa ósemka: Najpopularniejszym ćwiczeniem jest tzw. leniwa ósemka, czyli kreślenie kciukiem poziomej ósemki, zaczynając od punktu środkowego na wysokości oczu w lewo (oczy wodzą za kciukiem). Ćwiczenie poprawia płynność czytania, zapamiętywanie, myślenie. Focus 12/2004.

leniwiec* *środ.* 'utwór muzyczny spokojny, leniwy (p.)': A skąd pomysł na składankę z polskimi leniwcami? Metro 523/2005.
WD, MS **leniwiec** 1. 'leniuch' 2. 'rodzina niewielkich ssaków nadrzewnych, o mocnych kończynach, opatrzonych hakowatymi pazurami służącymi do zawieszania się na gałęzi grzbietem w dół i poruszania się w tej pozycji' 3. 'głęboki, bardzo wygodny i miękki fotel'

leniwy* *środ.* ‘o muzyce: uspokajająca, wprowadzająca w błogi nastrój’: Dobry, leniwy kawałek, to taki, który buja, powoduje, że zaczynamy myśleć bardziej o morzu, niż o tym, co mamy jeszcze do zrobienia. Taka muzyka kojarzona jest z elektroniką, ale i rock, jazz, folk mają leniwe natury. Metro 523/2005. [SD 2.b)]
WD 1, MS **leniwy** ‘niechętnie pracujący, nie mający chęci do czegoś; opieszały, ociężały, gnuśny’, WD 2. daw. ‘nie następujący szybko; nierychły’

lepiaczka *okazj.* ‘o kobiecie lepiącej pierogi’: Wraz z upadkiem PRL upadły także, poza nielicznymi wyjątkami, bary mleczne, ale równocześnie nastąpił renesans pierogów. W każdym większym sklepie spożywczym mamy bogatą ich ofertę. Coraz częściej można spotkać dostarczane przez indywidualne lepiaczki. Polit 4/2003.

lepka ◊ lepka podłoga: Z amerykańskiej literatury pochodzą, obok szklanego sufitu, także inne symboliczne pojęcia, np. lepka podłoga i szklane ruchome schody. Lepka podłoga oznacza trwałe przylepienie zawodów zdominowanych przez kobiety do najniższego poziomu dochodów i prestiżu, bez możliwości awansu. Chodzi o pomoce domowe, sprzątaczki, personel biurowy. Polit 8/2004.

lepperki *okazj.* ‘ironicznie o nierealnych obietnicach Andrzeja Leppera, niemożliwych do spełnienia a zjednujących mu zwolenników’: Narkodealer Lepper, który sam działa jak narkotyk, odurzając słuchaczy obietnicami spełnienia tych wszystkich bzdur, stawia w zamian tylko jeden warunek: by pozostając pod wpływem jego środków odurzających – lepperków halucynogennych – głosować na Samoobronę. Wprost 12/2004.
NS3 **lepperiada**, **lepperowiec**

lepperować *okazj.* ‘całkowicie ignorować prawo, nie stosować się do niego w działaniach’: Wicemarszałek lepperuje prawo. „W imię konstytucji” Andrzej Lepper zabronił komornikowi zamknąć nielegalne targowisko. GW 268/2001.

lepperować się ‘przejmować poglądy, sposób działania Andrzeja Leppera szkodzące interesom Polski i Polaków’: Nie igrajcie jak mój lewicowy kolega Rolicki. Nie lepperujcie się. Rząd postkomucha Millera i innych „kawiorowców” jest jedyną szansą na wejście do UE. Dlatego patriotycznym obowiązkiem jest wspieranie go. Potem możecie nas odesłać do opozycji, skazać na „kaszanę” i pokutę. GW 137/2002.

lepperowski ‘taki jak Lepper, podzielający jego poglądy, agresywny i prostacki w sposobie działania’: Ci, którzy popierają Leppera zostali na etapie walizek i szczęk, na etapie jazdy na gapę kosztem innych, którzy grają już według kapitalistycznych reguł gry, ponoszą z tego tytułu określone koszty i osiągają określone korzyści. Tymczasem lepperowscy, pożal się Boże, przedsiębiorcy chcą tylko osiągać korzyści. Rzeczp 303/2001.

lepperystyczny ‘lepperowski (p.)’: Efektem ubocznym uprawiania seksu z osobą kichającą mogą być przeróżne neurozy (na przykład strach przed prysznicem) lub dewiacje lepperystyczne (czyli kichanie na wszystko). Wprost 1/2002.

lepperyzacja ‘wprowadzanie lepperyzmu (p.)’: Lepperyzacja demokracji. Andrzej Lepper znów zaatakował. Dwukrotnie. W minionym tygodniu w środę zarzą-

dził okupację gmachu Ministerstwa Rolnictwa, skąd został usunięty siłą. W dwa dni później pojawił się majowy sondaż PBS, w którym Samoobrona, uzyskując 17 proc. poparcia, po raz pierwszy pojawiła się tak zdecydowanie jako druga siła polityczna. Polit 21/2002.

NS3 **lepperyzm** 'poglądy głoszone przez Andrzeja Leppera (przewodniczącego „Samoobrony") wyrażane w agresywnej, pełnej oskarżeń i pomówień formie'

lepperyzować 'wprowadzać lepperyzm (p.)': Plus prymasowi Józefowi Glempowi za decyzję o zamknięciu biur Radia Maryja w diecezji warszawskiej i za trafne spostrzeżenie. „Nie godzi się, by ksiądz Rydzyk «lepperyzował» polski Kościół". Oby słowo czynem się stało! Sukces 10/2002.

NS3 **lepperyzm** 'poglądy głoszone przez Andrzeja Leppera (przewodniczącego „Samoobrony") wyrażane w agresywnej, pełnej oskarżeń i pomówień formie'

leppokracja *okazj.*: Leppokracja, czyli prawo kaduka. Andrzej Lepper, wicemarszałek Sejmu – organu stanowiącego prawo – uniemożliwił komornikowi wyegzekwowanie prawa. Zrobił to nie pierwszy raz w swojej politycznej karierze, ale tym razem poszło mu łatwiej, bo demokracja wyposażyła go w nie lada broń – immunitet. GW 268/2001.

lesingobiorca 'leasingobiorca (p.)': – Zgodnie z art. 31 ustawy o kontroli skarbowej w zakresie w niej nie uregulowanym stosuje się ordynację podatkową – dowodził podczas rozprawy pełnomocnik lesingobiorcy. Rzeczp 217/2001.

NS3 **leasingobiorca** 'osoba prawna, firma itp. biorąca w użytkowanie przedmiot umowy, która po spłaceniu rat staje się jego właścicielem'

lesingodawca 'leasingodawca (p.)': Lesingodawca nie może być stroną postępowania kontrolnego prowadzonego wobec lesingobiorcy – uznał wczoraj Naczelny Sąd Administracyjny. Rzeczp 271/2001.

NS3 **leasingodawca** 'firma przekazująca komuś w użytkowanie przedmiot umowy, który po spłaceniu rat przez użytkownika staje się jego własnością'

letrozol *specj.*: Jeszcze większe nadzieje budzi nowy lek hormonalny letrozol (Femara). Na kongresie Europejskiej Konferencji Raka Piersi w Brukseli przedstawiono wyniki badań skuteczności letrozolu, w których uczestniczyło 907 kobiet z zaawansowanym rakiem piersi nie kwalifikującym się do operacji. TS 3/2001.

level *środ.* 'poziom, stopień, piętro': Gra polega na podróżowaniu po krainach stworzonych przez samych graczy i eliminowaniu kolejnych potworów, za co dostaje się punkty. [...] Gracze o zbliżonych levelach (poziomach) mogą tworzyć grupy, by łatwiej było im pokonać przeciwnika, co przyczynia się do budowania więzi między uczestnikami. Polit 49/2002.

levitra *specj.* 'lek stosowany w zaburzeniach erekcji, powodujący rozkurcz mięśni penisa': Dwa nowe leki kilka tygodni temu zostały zarejestrowane także w Polsce. Specyfiki – levitra i cialis – działają podobnie jak viagra. TS 1/2004.

NS3 **viagra**

lewar ◊ lewar kursowy *środ.* 'mechanizm finansowy pozwalający nabywać (lub sprzedawać) akcje, obligacje itp. przy angażowaniu własnych środków stanowiących jedynie część wartości nabywanych (lub sprzedawanych) akcji, obligacji itp.': W po-

czątkach 2005 r. udział inwestorów zagranicznych w GPW [Giełdzie Papierów Wartościowych] przekroczył 35 proc. Inwestorzy zagraniczni mają przesłanki do wiary w tzw. lewar kursowy dla swoich giełdowych inwestycji. I chodzi tu o długookresowy trend wzrostu wartości kursu złotego w stosunku do innych walut. Wprost 9/2005.

leżeć ◊ leżeć i pachnieć 'nic nie robić, niczym się nie przejmować, nie mieć żadnych obowiązków': – Nieźle to pan sobie zorganizował: pan Henio złota rączka, pani Elżbieta menago. – A ja leżę i pachnę. Zwier 2/2002.

libertarianin 'zwolennik libertarianizmu (p.)': Libertarianie są miniaturową partią, która opowiada się za zniesieniem podatków, broni wszelkich swobód obywatelskich – z prawem do zażywania narkotyków i noszenia broni. Wprost 30/2004.
NS2 **libertarianizm** 'opowiadanie się za zwolnieniem obywateli z podatków, opowiadanie się za nieingerencją państwa w gospodarkę wolnorynkową'

licencjacki przym. od licencjat (p.): Lis staje się idolem licencjackiej młodzieży. Tej, która nie załapała się na darmowe studia, ale za ambicje płaci słoną cenę. Polit 22/2004. [HZ, MB, JB, BD]
NS3 **licencjat 1.** 'stopień przyznawany osobom, które ukończyły licencjat' **2.** 'wyższe trzyletnie studia zawodowe kończące się uzyskaniem stopnia licencjata'

liceum Δ liceum profilowane 'szkoła średnia mająca określony kierunek kształcenia, np. artystyczny, sportowy, ekonomiczny': Nowa minister chce także wprowadzić istotną zmianę: licea profilowane mają być wprowadzone obok tradycyjnych liceów, zaś obok 2-letnich szkół zawodowych mają powstać 4-letnie szkoły techniczne. Polit 43/2001.

lidokaina *specj.*: David, czterdziestolatek z Nowego Jorku, gorąco pragnął pozbyć się sadła. Aby zaoszczędzić trochę pieniędzy, poddał się amatorskiemu zabiegowi odsysania tłuszczu w garażu. [...] David zmarł w zaimprowizowanej klinice z powodu przedawkowania lidokainy, środka do miejscowego znieczulania. Wprost 44/2002.

life style, lifestyle 'charakterystyczny dla czasów współczesnych styl życia przejawiający się w różnych dziedzinach, np. w modzie, we wzornictwie przedmiotów codziennego użytku, w sposobie zachowania a także w wyznawanym systemie wartości, norm obyczajowych, postawie społecznej': Nasz dubbing to przede wszystkim modny life style, snobistyczna rozrywka dla bogatych. Polit 36/2004. W ubiorze i sposobie życia nowe trendy wyznaczają też dziennikarze pism tzw. lifestyle, a wśród nich najbardziej barwna Zuza Ziomecka, szefowa magazynu „Aktivist". Polit 35/2005.

lifestyle drugs 'cieszące się popularnością nowoczesne leki, których zażywanie świadczy o life style (p.): To głównie z myślą o nich wymyśla się nowe leki, zwłaszcza niezwykle modne ostatnio (i dochodowe) tzw. lifestyle drugs, jak poprawiającą potencję Viagrę i przeciwdepresyjny Prozac. Polit 12/2001.

lifestyle'owy, lifestylowy przym. od life style (p.): Ze Zdrowiem i Urodą konkurować będzie skierowany do kobiet lifestyle'owy kanał TVN Style, który zagości na ekranach już w najbliższych dniach. GW 165/2004. Agnieszka Pudlik mówi o so-

bie, że jest modelowym wytworem prasy kobiecej. Projektantka mebli i wnętrz, właścicielka eleganckiego sklepu z sofami, stołami, talerzami i kosmetykami (tzw. lifestylowego). Studiowała konserwację malarstwa. RzeczpMag 9/2005.

liga ◊ liga bluszczowa ‘grupa elitarnych uczelni prezentujących wysoki poziom kształcenia’: Dzięki konkurencji, jaką dla 82 uczelni państwowych stworzyło ponad 300 szkół prywatnych, zaczyna powstawać akademicka elita, swoista polska liga bluszczowa (w USA do ligi bluszczowej zalicza się uczelnie z tradycjami, których kampusy mieszczą się w starych, obrośniętych bluszczem budynkach). Wprost 27/2003.

light** ‘lekki, delikatny’: Cera mieszana nie lubi ciężkich konsystencji. Wybieraj więc menu light: emulsje, fluidy, a z kremów raczej takie, które przypominają piankę czy sorbet, a nie gęstą śmietanę. TS 7/2004. Papierosy tzw. lekkie, z niższą zawartością smoły lub nikotyny, nie zmniejszają ryzyka zachorowania na raka płuc u osób, które w późniejszym wieku przestawiły się na papierosy typu „light” – twierdzą amerykańscy naukowcy. GW 26/2002. [HZ]

NS3 **light** ‘o produktach spożywczych: mający mniej kalorii; niskokaloryczny’

lightowy przym. od light (p.): Lepiej nie ulegać lightowym złudzeniom – przestrzega dr Włodarek. – Kalorie sumują się bezlitośnie. Kawałek zwykłej czekolady jest zdrowszy niż pół tabliczki light, a jeden klasyczny jogurt owocowy od czterech odtłuszczonych. TS 6/2004.

NS3 **light** ‘o produktach spożywczych: mający mniej kalorii; niskokaloryczny’

lighty zwykle w lm, *pot.* ‘papierosy zawierające mniej szkodliwych substancji, lekkie, delikatne’: Lighty nie takie bezpieczne! GW 26/2002.

ligus ‘ironicznie o członku LPR (Ligi Polskich Rodzin)’: Ligusy wcale nie są tacy nudni. Ot, na przykład Roman Giertych. Najpierw podpisał koalicję z ZChN, ale teraz oznajmił, że żadnego sojuszu nie będzie, bo się rada polityczna LPR nie zgodziła, czy jakoś tak. Wprost 31/2002.

lilianka *środ.*: Język współczesnej młodzieży szkolnej tak się różni od języka reszty społeczeństwa, że aby go zrozumieć, niezbędne są słowniki. Komenda Wojewódzka Policji w Katowicach kilka tygodni temu opracowała taki słownik dla nauczycieli pracujących z trudnymi uczniami. Zawartość została jednak ocenzurowana na życzenie kuratorium oświaty. Określenia, które wzburzyły urzędników, to na przykład „zajebisty” i „z wykurwem”. Pierwsze oznacza po prostu „bardzo fajny”, drugie – „coś robiącego duże wrażenie”. Prawdziwie wulgarne znaczenie mają często słowa kojarzące się neutralnie jak – „miziać się” (pieprzyć się) czy „lilianka” (prostytutka). Wprost 19/2005.

limetka: O ile do cytryn czuję się bardzo przywiązany, to moją prawdziwą miłością wśród cytrusów są małe zielone limonki, zwane też limetkami. To jest, oczywiście, odmiana cytryny, też kwaśna, ale jednak o zupełnie innym smaku, jakby bogatszym, bardziej zaokrąglonym. [...] Do niedawna limonki były u nas zupełnie nieosiągalne, chyba że na najdroższym w Polsce bazarze, na Polnej w Warszawie. A przecież limetki jadano już u Jagiellonów na Wawelu. Wprost 5/2004.

NS3 **limonka**

limfodrenaż ‘zabieg polegający na stymulacji układu limfatycznego dzięki stosowaniu specjalistycznej techniki ruchów powodujących udrożnienie tego układu i przepychanie limfy w odpowiednim kierunku’: Miała leżeć przez trzy dni. Z brzucha coś ciekło. Leżała i płakała z bólu i ze strachu, bo lekarz wyjechał na urlop. Gdy wrócił, zastosowano limfodrenaż, jeździła na zabiegi przez miesiąc. TS 4/2001.

linergista *środ.* ‘specjalista w kosmetyce wykonujący makijaż permanentny (p.)’: Sprawdź kwalifikacje kosmetyczki. Osoba pracująca metodą Contour Make Up musi mieć dyplom z tytułem linergisty. O jej umiejętnościach świadczą też dyplomy uczestnictwa w mistrzostwach Polski w makijażu permanentnym. TS 11/2003.

NS3 **makijaż permanentny** ‘makijaż niezmywalny polegający na wszczepieniu płytko pod skórę barwników naturalnych’

linergistka *środ.* forma żeńska od linergista (p.): Linergistka, czyli osoba specjalizująca się w makijażu permanentnym, najpierw ołówkiem „szkicuje” idealny kształt brwi i dobiera właściwy kolor pigmentu – zwykle są to odcienie popielatego lub brązu (nigdy czerni, która postarza). Potem dezynfekuje skórę i wprowadza w nią pigment. Makijaż utrzymuje się zwykle 3–5 lat. Claudia 8/2005.

linia Δ linia kredytowa *środ.* ‘limit rachunku bankowego do jakiego kredytobiorca może się zadłużyć w okresie określonym w umowie’: Pozytywną opinię spółce wystawił m.in. Instytut Spraw Podatkowych. I znów: zablokowano konta, zajęto hipotekę, bank cofnął 300 tys. zł kredytu, przestraszony włoski kontrahent zamknął linię kredytową wartą 500 tys. zł. Wprost 2/2004. [HZ]

liniowiec* *środ.* ‘ten, kto płaci podatek liniowy (p.)’: „Liniowcy” tracą ponadto prawo do wspólnego rozliczania się ze współmałżonkiem oraz tzw. kwotę wolną od podatku wynoszącą ok. 530 zł. Jedyną ulgą pozostanie możliwość odpisywania zapłaconych składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne. DzieńD 42/2003.

NS3 **podatek liniowy** ‘podatek, którego stawka zawsze stanowi taki sam procent podstawy opodatkowania’; WD a), MS1 **liniowiec** ‘statek do przewozu ładunków lub pasażerów, kursujący według ustalonego rozkładu na regularnej linii żeglugowej’, WD b), MS2 ‘okręt bojowy, silnie uzbrojony i opancerzony, przeznaczony do zwalczania głównych sił floty nieprzyjaciela, do obrony wybrzeża i do innych zadań bojowych wymagających silnego wsparcia artyleryjskiego; okręt liniowy, pancernik’, WD2, MS3 wojsk. ‘żołnierz pełniący służbę, walczący w pierwszej linii; frontowiec’; NS2 **liniowiec** ‘samolot kursujący regularnie na określonej linii’

link ‘odsyłacz (zwykle zaznaczony innym kolorem, podkreślony lub w postaci rysunku) zamieszczony w dokumencie elektronicznym umożliwiający szybkie przenoszenie się we wskazane miejsce w tym lub w innym dokumencie elektronicznym (p.)’: Trochę osobny temat to katalogi linków. Wyjątkowo użytecznym katalogiem linków jest amerykańska strona Measure 4 Measure, prowadzona przez panią o nazwisku Wolinsky, a zawierająca adresy kilkuset interaktywnych stron, dokonujących różnego rodzaju obliczeń, szacunków, przeliczeń itp., od przeliczania funtów na kilogramy, przez tabele kalorii, po obliczanie podatków i określanie możliwego obciążenia dachu. Sukces 1/2001. [HZ, SD, JB]

linuksowy ‘dotyczący darmowego systemu operacyjnego Linux używanego w komputerach osobistych’: Od najmłodszych lat interesuję się poezją, teatrem, historią sztu-

ki i fotografią. Od kilku miesięcy uczę się administrowania serwerem linuksowym (razem z moim chłopakiem założyliśmy sieć komputerową w naszej kamienicy), brałam udział w projekcie Diversity organizowanym przez firmę Motorola. Wprost 24/2002.

liofilizat: Będę jadł liofilizaty. – Brzmi okropnie. – Ale smakuje nieźle. Z normalnych przygotowanych potraw w bardzo niskich temperaturach odciąga się wodę. Torebka, która waży osiemdziesiąt gramów, po wlaniu do niej szklanki wrzątku zamienia się w normalny obiad: gołąbki albo rybę po grecku. TS 3/2005.

lion *pot.* 'nadziewany wafel z karmelem i chrupiącymi płatkami ryżowymi w polewie kakaowej': Gdy się wreszcie wynoszą, szykuję się do drogi. Woda na herbatę, kilka kęsów słodkiego liona. Glukoza powinna dodać mi sił. Wciągam puchowe spodnie i kurtkę, trzy pary rękawic. Do długich butów przyczepiam raki. TS 1/2004.

lionizm *środ.* 'zasady, którymi kierują się członkowie międzynarodowego stowarzyszenia „Lions Clubs International"': Złota litera „L" na granatowym polu z umieszczonym na nim profilem lwa to symbol przynależności do Lions Clubs International. To ekskluzywne grono liczy obecnie u nas 1200 osób zrzeszonych w 50 klubach. Elitaryzm członkostwa, hierarchiczne struktury organizacyjne, magia nazw i symboli, idące w parze z bezinteresowną służbą publiczną i działalnością charytatywną – to podstawy lionizmu. Sukces 7–8/2002.

lipidogram *specj.* 'wykaz ilości poszczególnych rodzajów lipidów w organizmie': Innymi „wiodącymi przedstawicielami' (to też ulubione określenie reklamowe) tej grupy specyfików są sprzedawane bez recepty „cudowne" leki na poprawę lipidogramu. Nieprawidłowy lipidogram, na który składają się poziomy cholesterolu i jego frakcji oraz trójglicerydów we krwi, może świadczyć o podwyższonym ryzyku wystąpienia chorób układu krążenia i ich groźnych powikłań. Polit 36/2002.

lipogeneza *specj.*: Citrin Vitana. Jest to środek firmy Vitapol-Farm wspomagający odchudzanie. [...] Blokuje on wchłanianie cukrów z jedzenia, zmniejsza apetyt, przyspiesza spalanie kalorii. Preparat powstrzymuje lipogenezę, czyli zamianę węglowodanów w tłuszcz, a więc zapobiega miażdżycy i chorobom krążenia. GW 280/2001.

list Δ list elektroniczny 'wiadomość przesyłana pocztą elektroniczną (p.)': Spore nadzieje wiąże się z tzw. marketingiem wirusowym, polegającym na wpuszczaniu do sieci krótkich dowcipnych zdjęć, plakatów lub filmów reklamowych, które rozsyłane są dalej w listach elektronicznych przez internautów. Polit 10/2004.

NS3 **poczta elektroniczna** 'wymiana informacji między użytkownikami komputerów przy użyciu sieci komputerowej; korespondencja za pomocą internetu; korespondencja prowadzona przez internet'

Δ list łańcuszkowy 'wiadomość zawierająca wezwanie do dalszego jej rozpowszechniania, rozsyłana do następnych osób': Znakomitym miejscem prowadzenia potajemnej walki jest Internet, gdzie jak burza rozchodzą się odpowiednio dramatyczne informacje o szkodliwości tego czy innego produktu. Są to tzw. listy łańcuszkowe, rozsyłane pocztą elektroniczną – z prośbą, by ostrzec wszystkich znajomych i aby ci ostrzegali kolejnych. [...] Do historii przeszedł pojedynek na listy łańcuszkowe w sprawie szamponów. Polit 8/2004.

lista Δ lista dyskusyjna 'forum (p.)': Jak mówi Marek Robak, dziennikarz Katolickiej Agencji Informacyjnej, Kościół nie wykorzystuje możliwości Internetu

w duszpasterstwie. – Nie znam żadnej dobrej katolickiej listy dyskusyjnej – dodaje. Newsweek 9/2001.

Δ lista krajowa ‘spis, wykaz osób z całego kraju proponowanych jako kandydatów na posłów przez partie polityczne’: Ileż było przestróg, nawet ze strony opozycyjnych legend, aby nie wycinać tzw. listy krajowej, z której do kontraktowego Sejmu mieli kandydować partyjni bonzowie. [...] Społeczeństwo się nie zmęczyło. Listę krajową wycięło w pień (ostał się tylko nieżyjący już Mikołaj Kozakiewicz) i żadnej kary za to nie było. Polit 23/2003.

listel ‘e-mail (p.)’: Tymczasem piszemy coraz mniej. Zanika sztuka epistolograficzna, to co chcemy przekazać, komunikujemy najczęściej za pomocą telefonu lub listelu (e-mail). Przywiązani jesteśmy jedynie do życzeń świątecznych. Polit 1/2001.
NS3 **e-mail** ‘wiadomość przesyłana pocztą elektroniczną’

listokrad *okazj.*: Listokrady. Policja w Łańcucie skierowała do sądu akt oskarżenia przeciwko trzem pracownikom urzędu pocztowego w Przemyślu, którzy wykradli z listów ok. 17 tys. zł. GW 77/2003.

literatura Δ literatura kampusowa ‘utwory, których akcja rozgrywa się w środowisku akademickim, opisujące studenckie życie’: Na Zachodzie autoironia jest jedną z cnót środowiska akademickiego. Nie ma tam również istniejącego u nas dystansu między profesorami a studentami. Dlatego przyjaźń nauczyciela i ucznia jest popularnym motywem literatury kampusowej, a także filmu („Buntownik z wyboru”, „Piękny umysł”). Wprost 2/2004.

live *środ.* ‘o programie telewizyjnym lub radiowym: transmitowany bezpośrednio, nadawany na żywo’: Na żywo ma być niedzielny „Ring”. „To jest taki niby live, ale zawsze będzie kilka sekund na wypikanie, gdyby Wiśniewski się zapomniał i puścił słówko”. GW 49/2003. [HZ, SD, JB]

live show ‘program rozrywkowy nadawany na żywo’: Najbardziej znany dotąd program tego rodzaju to live show Ozzy’ego Osbourne’a w MTV. Jednak wariant polski odróżnia się choćby tym, że jego bohaterem nie jest emeryt, ale urzędująca gwiazda. GW 49/2003.

liżanka *okazj.* ‘ironicznie o posłance Ligi Polskich Rodzin’: Na szczęście są też przykłady wspaniałych zachowań idące z góry, co jest niezwykle krzepiące, szczególnie w tych wypadkach, kiedy góra przyszła z dołu. Oto posłanka liżanka (z Ligi) z mównicy odmawia pacierz, będąc wszelako w kłopocie. Gdyby uklękła, straciłaby kontakt z mikrofonem, stając się niesłyszalna i niewidoczna. Sukces 3/2002.

L-karnityna: L-karnityna to przebój wśród odchudzaczy. Pomaga spalić tłuszcz, jeśli zażywasz ją przed treningiem. Teraz jest nie tylko w tabletkach, ale także w sokach. TS 7/2005.

locha* *środ.*: Najwyższa klasa jeździ najwyższą klasą aut. Nazywane są one wypasionymi lub lochami. Polit 21/2004.
WD, MS **locha** ‘dorosła samica świni domowej lub dzika; maciora’

lodówka* *środ.*: Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy i Sąd Rejonowy Warszawa Śródmieście to najbardziej zawalone aktami sądy w Polsce, zwane przez niektórych

ściekiem lub lodówką. Sprawa, która tutaj trafia, ma nikłe szanse na szybkie rozpatrzenie. Polit 34/2002.

WD, MS **lodówka** 1. 'izolowana cieplnie szafka, chłodzona mieszaniną chłodzącą (dawniej też lodem), służąca do przechowywania łatwo psujących się produktów żywnościowych; chłodnia szafkowa; chłodziarka' 2. 'gatunek dzikiej kaczki, ptak o upierzeniu białobrązowym, ze spiczastym, rozwidlonym ogonem; gnieździ się na wybrzeżach i wyspach wokół bieguna północnego, zimą przylatuje w okolice cieplejsze, m.in. nad Bałtyk, do Polski'.

loftomania 'przesadna, nadmierna fascynacja loftami (p.)': Od połowy lat 90. trwa loftomania: dawne fabryki i magazyny przerabiane są na puby, dyskoteki, banki i luksusowe apartamenty. Kiedyś mieszkanie w loftach było manifestem przeciw establishmentowi i burżuazyjnym wartościom. Wprost 11/2002.

NS3 **loft** 'w krajach zachodnich: stary obiekt przemysłowy (fabryka, magazyn itp.) zaadaptowany na luksusowe mieszkanie, sklep, biuro, galerię itp.'

loftowy przym. od loft (p.): Pracownia sióstr Simple mieści się w nowoczesnym loftowym wnętrzu, gdzie cicho sączy się muzyka. Maja i Lidia wybierają guziki do bluzki z nowej kolekcji. TS 4/2005.

log* tylko w lm, *środ.* 'zapis działań systemu komputerowego': Na twardym dysku Jaffa przechowuje logi z większości rozmów z przyszłym mężem. Logi to komputerowe zapiski wymiany zdań. GWWysOb 19/2001. [JB 2.]

WD, MS **log** mors. 'urządzenie do pomiaru prędkości statku względem wody, po której płynie, i do mierzenia przebytej przez niego drogi'

logbook *środ.*: Oprócz tego często kupowane są ubrania i czapki z logo firm nurkowych, a także ręczniki, breloczki, szczelne latarki, których można używać pod wodą, również tzw. logbooki (notesy, w których zapisuje się i opisuje kolejne zejścia pod wodę). RzeczpMag 48/2001.

login 'ciąg znaków pełniących funkcję identyfikatora określonego użytkownika używanych w systemach komputerowych': Strzeż swoje dane. Nie tylko loginy i hasła, także numer karty. Od lat upomina się, by na potwierdzeniach transakcji bezgotówkowych nie drukować numerów konta. TS 10/2004. [JB]

logomania 'przesadna fascynacja towarami z logo (p.) znanych firm; także umieszczanie przez producenta wszędzie swojego logo': Logomania odcisnęła ślad w palecie do makijażu Trotter Diora. To sześć podstawowych odcieni, którymi na sto sposobów możesz umalować oczy, usta i policzki. TS 4/2003. Przypomina mi się, że jakiś czas temu Dior wymyślił sprytne kalkomanie z logo, które naklejało się na paznokcie za pomocą przezroczystego lakieru. TS 7/2005.

NS3 **logo** 'znak graficzny firmy, instytucji, zespołu muzycznego, akcji itp. (z reguły zastrzeżony prawnie), który umieszcza się na wyrobach, drukach reklamowych itp.'

logomaniaczka forma żeńska od logomaniak (p.): Dla logomaniaczek są: Celebration Fendi, Envy Me Gucci i Roberto Cavalli. Dla elegantek: BLV Notte Bulgari, Solliden Oriflame, Femme Individuelle Mont Blanc. TS 12/2004.

logomaniak 'ten, kto przesadnie fascynuje się towarami ze znanym logo (p.)': Kultowe kosmetyki dla logomaniaków to już nie tylko makijaż i pielęgnacja w nowoczesnym wydaniu, ale gadżety, którym trudno jest się oprzeć. Claudia 3/2003.

logos Δ logos komórkowy *środ.*: W Internecie powstały specjalne portale oferujące tzw. logosy komórkowe, czyli obrazki, ikonki, a nawet melodyjki, w które można wyposażyć swój telefon (jeśli na topie jest jakaś piosenka, można być pewnym, że niebawem będzie można ją ściągnąć i wykorzystywać jako dzwonek). Polit 41/2002.

lokata Δ lokata dyskontowa *specj.*: Lokata dyskontowa – odsetki dostajesz już w chwili założenia lokaty, a po jej zakończeniu bank zwraca ci kapitał początkowy. Dodatkowy bonus: odsetki możesz ponownie zainwestować. GW 275/2005.

Δ lokata overnight *specj.*: Ważny więc jest stały dostęp do gotówki, który oprócz Rachunków Oszczędnościowo-Rozliczeniowych dają lokaty a vista i overnight. Te ostatnie są jednak zarezerwowane dla tych, którzy dysponują przynajmniej 25 tysiącami złotych. Mogą oni wpłacić do banku oszczędności na jedną noc, a już rano odebrać je wraz z narosłymi odsetkami. Taką nocną usługę oferują tylko wybrane banki. Newsweek 5/2001.

Δ lokata rentierska *specj.*: Lokata rentierska – bank co jakiś czas (np. co kwartał) wypłaca ci odsetki (tzw. rentę), a twój kapitał pracuje na kolejne odsetki. Banki wabią klientów możliwością bezkarnego wycofania kapitału. GW 275/2001.

Δ lokata z odroczoną wpłatą *specj.*: Lokata z odroczoną wpłatą – bank zakłada lokatę niejako na kredyt. Pieniądze wpłacisz np. za trzy miesiące, ale bank już od zawarcia umowy nalicza ci odsetki. Zarabiasz, nie wkładając kapitału, możesz go zainwestować np. na giełdzie. Jednak uważaj! Jeśli nie wpłacisz na czas pieniędzy, umowy nie było. Kary też nie ma. Ale po co cała operacja? GW 275/2001.

lokomotywa ◊ lokomotywa polityczna ‘ktoś będący siłą napędową politycznych działań’: Kryzys niemieckiej chadecji budzi coraz większy niepokój wśród europejskiej centroprawicy. CDU odgrywała rolę lokomotywy politycznej w Europejskiej Partii Ludowej. Wprost 5/2005.

◊ lokomotywa wyborcza ‘ktoś będący siłą napędową działań związanych z wyborami, pozyskujący zwolenników dla danej partii’: Kwaśniewskiemu zupełnie odbiło. Chce z Bronisława Geremka (Unia Wolności) zrobić lokomotywę wyborczą obywatelskiej (czyli swojej) listy do Parlamentu Europejskiego. Wprost 27/2003. [HZ przykład użycia, MB przykład użycia]

NS2 **lokomotywa** ‘coś lub ktoś będący siłą napędową pewnych działań lub zmian’

lolek *środ.* ‘skręt z marihuany’: Palenie skręta to „bakanie”, „jaranie”, „buchanie”, „nabijanie fai” czy „łykanie dymu”. Same skręty nazywane są „blantami”, „batami”, „lolkami”, „jointami”, „stuffem”, „ziołem”, „grassem”, „trawą” czy „gandzią”. Wprost 19/2005.

lolitkowaty ‘przypominający lolitkę, mający cechy lolitki (p.)’: Bellmer nie jest tak znany jak Salvador Dali czy Giorgio de Chirico, ale od lat 70. XX wielu jest uznawany za giganta surrealizmu. Jego „Lalka” (lolitkowaty manekin) zainspirowała poetę Paula Eluarda do napisania cyklu wierszy. Wprost 2/2003.

NS3 **lolitka, lolita** ‘nastolatka przedwcześnie dojrzała seksualnie, świadoma swych wdzięków’

lolitkowy przym. od lolitka (p.): Jest pseudobielizna – koronki i kokardki w lolitkowym stylu. Są kostiumy stylizowane na lata 50., czyli te z pełniejszym stanikiem i szortami. GWWysOb 24/2004.

lomoambasada *okazj.* ‘przedstawicielstwo światowego ruchu amatorskiej fotografii – lomografii (p.)’: W 2002 r. ojcowie-złożyciele z Wiednia spojrzeli na mapę świata zapełnioną punkcikami oznaczającymi lomoambasady, czyli sekcje skupione wokół lokalnych portali wolontariuszy. Nad Wisłą punkciku nie było, więc poprzez znajomych przedstawicielstwo trafiło do trójki młodych ludzi – Ewy Chmielarz z Poznania, Mirka Ragana z Rzeszowa i Maćka Ołpińskiego z Wrocławia. Polit 51/2004.

lomoambasador *okazj.* ‘przedstawiciel światowego ruchu amatorskiej fotografii – lomografii (p.)’: Na ścianach pełno zdjęć, wszędzie ogromne lomościany, między tym widać elementy wystroju szpitalnego – wspomina swą wizytę w Wiedniu Maciek Ołpiński, kolejny z polskich lomoambasadorów. Polit 51/2004.

lomofota *okazj.* ‘zdjęcie zrobione dawnym radzieckim aparatem marki Łomo’: Działa [B. Świątkowska] głównie na terenie Warszawy. Według niej lomograficzne zdjęcia ze świata są zazwyczaj jasne i pogodne: – Aparaty z lomorodziny są światłolubne, a w Polsce trudno trafić na jasny dzień. Dlatego u nas lomofoty wychodzą ciemniejsze. Polit 51/2004.

lomograf *środ.* ‘ten, kto zajmuje się lomografią (p.)’: Prawdziwi, tzw. zajawieni lomografowie (czyli dogłębnie zarażeni tą ideą – przyp. autora) jeżdżą na lokalne i światowe zjazdy oraz uczestniczą w konkursach o tzw. puchar Radionowa na najlepsze zdjęcie wykonane LOMO. Polit 51/2004.

lomografia *środ.* ‘nurt w fotografii polegający na wykonywaniu zdjęć dawnym, analogowym aparatem radzieckiej marki Łomo’: Chłopak w bluzie z kapturem małym aparatem robi zdjęcia gołębiom na chodniku. Dziewczyna fotografuje własne odbicie w witrynie sklepowej. Ma w ręku taki sam aparat. To LOMO – niegdyś sztandarowy produkt zgrzebnej, radzieckiej wynalazczości; dziś przedmiot, wokół którego urósł światowy ruch amatorskiej fotografii, zwanej lomografią. Dziś lomografia to najmocniej rozwijająca się gałąź fotografii. Polit 51/2004.

lomograficzny *środ.* przymiotnik od lomografia (p.): Lomografią zajęła się również Bogna Świątkowska. Jest ona drugim filarem polskiej lomografii. Polit 51/2004.

lomorodzina *okazj.* ‘aparaty fotograficzne radzieckiej marki Łomo’: – Aparaty z lomorodziny są światłolubne, a w Polsce trudno trafić na jasny dzień. Dlatego u nas lomofoty wychodzą ciemniejsze. Polit 51/2004.

lomościana *okazj.* ‘płaszczyzna, na której prezentuje się zdjęcia zrobione aparatem fotograficznym dawnej radzieckiej marki Łomo’: Działają od pół roku – powołali do życia internetowe strony, zorganizowali kilka lomościan, spośród których największa w Szczecinie liczyła 14 na 2 m. Polit 51/2004.

look-alikes: Andrzej Szumowski, prezes wódczanego giganta należącego do światowego koncernu Pernod Ricard, zamiast przyjmować gratulacje, oddał sprawę do sądu. Powód? Wódka Wyborowa z tabletkami nie miała nic wspólnego. Padła ofiarą zjawiska znanego na świecie pod nazwą look-alikes – podszywania się pod znane marki. GW 119/2005.

loop *środ.*: Loop – powtarzany regularnie motyw muzyczny uzyskany dzięki specjalnie opracowanej i odtwarzanej w czasie koncertu taśmie. Polit 26/2001.

loops *środ.*: W tym okresie od sta movies, których celem była podnieta, producenci przeszli już do tzw. loops, czyli filmików odartych z fabuły, służących samozaspokajaniu widzów. Polit 28/2003.

looser 'ten, kto nie odniósł sukcesu, nieudacznik, przegrany': Nie wiem, o co chodzi, ale już się cieszę. Warszawa jest tak trendy, że nowojorscy looserzy i sfrustrowani artyści szukają szczęścia u nas, na naszej małej prowincji, a niemiecka telewizja ARD przygotowuje o nas długi dokument. TS 8/2004.

lounge *środ.* 'chillout (p.)': Jak mało który młodzieżowy wynalazek, chillout (określany także terminem lounge) podoba się też słuchaczom starszym i to nawet tym, którzy nie są na co dzień melomanami. Polit 8/2005.

low-cost 'tanie linie lotnicze': Wiele osób nie stać na korzystanie ze zwykłych linii lotniczych, np. LOT. W wypadku low-costów cena biletu lotniczego jest o wiele bardziej przystępna – często niższa od biletu na autobus lub pociąg. Podróż z low-costami najlepiej planować kilka miesięcy wcześniej. Wtedy łatwiej znaleźć atrakcyjną promocję. Metropol 223/2005.

lowelasieć 'stawać się lowelasem, nabierać cech lowelasa': Zbigniew Ziobro coraz bardziej lowelasieje. Koleżanki zwróciły nam uwagę, że dzielny PiS-owiec pomyka po Sejmie bez okularów. Znaczy – albo w cudowny sposób został uleczony, albo nosi szkła kontaktowe. Wprost 12/2004.

LPG 'gaz LPG (p.)': Polska jest liderem w Europie i drugim na świecie krajem (po Korei Południowej) pod względem liczby aut napędzanych LPG. [...] LPG jest jednak pochodną ropy naftowej i jego cena zależy zarówno od fiskusa, jak i od OPEC. Wprost 27/2005. [JB]

lubrykant 'preparat nawilżający pochwę, podnoszący jakość doznań podczas stosunku seksualnego': K-Y Warming Liquid, rozgrzewający lubrykant dla poszukiwaczy nowych doznań. Cena 25 zł. TS 8/2005. [HZ – lubrykator 2., JB]

ludolog 'ten, kto zajmuje się ludologią (p.)': Ludolodzy mają pełne ręce roboty, bo w krajach przodujących w elektronicznym ludyzmie – USA, Korei Płn. czy Japonii – gry odbierają audytorium telewizji. GW 30/2005.

ludologia 'dziedzina humanistyki zajmująca się badaniem gier komputerowych i wideo w aspekcie ekonomicznym, estetycznym, kulturoznawczym, socjologicznym i psychologicznym': Fenomen gier komputerowych badany jest na świecie już od kilku lat. W 1999 roku Gonzalo Frasca i Lars Konzack z Danii zaproponowali powołanie do życia nowej dziedziny – ludologii (od łac. ludus – gra, zabawa). GW 30/2005.

ludożerka *okazj.* 'żartobliwie o ludziach jedzących posiłki w restauracji': Witaszek, schowany za filarem, ma ważniejsze sprawy na głowie. Musi ułożyć jadłospis i dać takie ceny, żeby ludożerka chciała jeść w jego knajpie, a nie u konkurencji. Angora 47/2004.

lumpektomia *specj.* 'zabieg chirurgiczny polegający na usunięciu guzka wraz z otaczającą go tkanką lecz oszczędzający pierś': Gdy średnia guza nie przekracza

2–4 cm, wystarczy przeprowadzić tzw. lumpektomię (zabieg oszczędzający gruczoł piersiowy). Wprost 44/2002.

lumpenintelektualista ‘osoba pozbawiona szerszych horyzontów umysłowych, nieznająca lub niekierująca się inteligenckim etosem, kierująca się w swoich działaniach doraźną korzyścią’: A lewicowa elita, w której udział lumpenintelektualistów jest wyjątkowo liczny (pod tym względem Szwecja może się równać chyba tylko z Francją), nastawiona jest odwrotnie. Wprost 4/2002.

lumpeninteligencki przym. od lumpeninteligencja (p.): Nauka nie będzie się w Polsce rozwijać. Zdolni ludzie po prostu wyjadą. Nowych szybko nie wykształcimy, bo kontrreformatorzy edukacyjni, kierowani sobie tylko znanymi motywami i lumpeninteligenckim wstrętem do matematyki, jeszcze bardziej obniżą poziom nauczania w szkołach powszechnych i pod sztandarem równości społecznej skażą kolejne pokolenia dzieciaków ze wsi i małych miast na cywilizacyjne kalectwo. Wprost 11/2002.

NS2 **lumpeninteligencja** ‘źle wynagradzana inteligencja, której pozycja społeczna jest bardzo niska’

lumpenproletaryzacja ‘postępujący, nasilający się proces degradacji ekonomicznej, społecznej, kulturalnej obejmujący coraz większą część społeczeństwa’: Oświadczenie wydane przez polskich artystów zrzeszonych w różnych związkach twórczych, wydrukowane w paru dziennikach przed dwoma tygodniami, sygnalizuje proces lumpenproletaryzacji, który następuje w naszym kraju. Polit 41/2002.

lumpiarstwo ‘styl życia, postawa ludzi obojętnych wobec spraw ważnych społecznie, moralnie’: Czasem zastanawiam się, czy walka z tym stanem, poczuciem dziwnie przyjemnej akceptacji własnego lumpiarstwa, ma w ogóle sens. Czy mentalność lumpa nie jest przypadkiem jakąś istotną częścią kondycji ludzkiej, głęboką prawdą z pogranicza abnegackiej duchowości i ascetycznego humanizmu. Metropol 15/2004.

lunch-kupon *środ.*: Standardem w bogatych przedsiębiorstwach stało się też obdarowywanie pracowników kartkami na obiad, zwanych dziś lunch-kuponami. [...] Według badań Hay Management Consultants – już ponad połowa ankietowanych przez nią firm dokarmia swój personel za pomocą lunch-kuponów. Polit 13/2001.

lunchować *okazj.* ‘jeść lunch (p.)’: Prawda jest też taka, że kto w porze obiadowej „lunchuje” – bywa pacjentem dr. Mielechowa. Klienci barów mlecznych i zwykli zjadacze domowych obiadów do jego gabinetu raczej nie zachodzą. Polit 30/2002.

NS2 **lunch** ‘lekki posiłek spożywany w porze południowej’, NS3 **lancz**, **lunchowy**, **lunchowanie**

lunchownia *okazj.* ‘lokal, w którym można zjeść lunch (p.)’: Foksal to idealne miejsce na kulinarny „wypas”. Na rogu Nowego Światu mieści się Cava, modna kawiarnia z dobrą kawą, dalej są dwie znakomite lunchownie [Cafe Contact i Cafe Foksal – red.], w których polecam kanapki na wynos. GW 117/2005.

lupaniania *okazj.*: „Lupaniania” w Krakowie. W dniach od 7 do 24 maja odbędzie się w Krakowie Festiwal sztuk Krystiana Lupy, jednego z najlepszych reżyserów dzisiejszego teatru. Sukces 5/2003.

lustracja Δ dzika lustracja ‘nielegalna, niezgodna z prawem lustracja (p.)’: Ci, którzy okazali się za słabi, aby odmówić współpracy czy nawet wyłącznie złożenia oświadczenia, że będzie się współpracować (aby później jednak tego nie robić), teraz poddawani są swoistej lustracji. Można się zżymać na określenie dzika lustracja, ale często właśnie do niej dochodzi. Z niektórych oddziałów IPN wyciekają informacje o plamach na życiorysach dawnych działaczy opozycyjnych. Polit 42/2004. NS2 **lustracja** ‘działanie polegające na ujawnieniu powiązań i współpracy obywateli ze służbami bezpieczeństwa w byłych państwach komunistycznych’, **lustracyjny**, NS3 **lustrator**

Ł

ład Δ ład medialny ‘jasno określone zasady działania mediów publicznych, zwłaszcza radia i telewizji’: Zwolennicy poglądu, że państwo jest z natury dobre, a rynek z założenia podejrzany, uważają, iż państwo powinno odgrywać zasadniczą rolę w mediach: jako właściciel (zwłaszcza telewizji) oraz regulator tzw. ładu medialnego. Wprost 17/2003.

ładny ◊ ładny inaczej ‘brzydki’: W kryzysowych momentach powtarzam, że świat jest wspaniały również ze względu na swoją różnorodność: są mali, duzi, grubi, chudzi i różni „ładni inaczej”. Kanony urody nie są przecież obiektywne. TS 2/2005.

NS3 **inaczej** ‘w połączeniach: wyraz występujący po przymiotniku, zwykle używany eufemistycznie w celu zaprzeczenia cechy określonej w pierwszej części połączenia, nadający całemu połączeniu żartobliwy charakter’

łał, łoł ‘wykrzyknik ujawniający spontaniczną reakcję mówiącego na nieoczekiwane odczucie lub zaskakującą informację; och, ach’: Lepperowcy szykują się do podboju Europy i chcą wystawić swoich kandydatów do Parlamentu Europejskiego. Przygotowania idą ostro, co przyznała Renata Beger, która trenuje swoje kurwiki. Ale nie tylko: „Nigdy nic nie wiadomo, dlatego od dwóch miesięcy uczę się angielskiego” – wyznała. Łał! Wprost 36/2003. Jest upał, więc stoimy sobie w pubie przy barze i sączymy zimne piwko. Jest miło. Nie da się ukryć, że częściowo jesteśmy już światowcami. Łoł!!! TS 6/2004.

łamigłówkowicz ‘łamigłówkarz (p.)’: Poza tym w programie wystąpią: Janusz Weiss, który prowadzi teleturnieje intelektualne, Wojciech Pijanowski, ojciec polskich teleturniejów oraz Jacek Szczap, były trener polskiej reprezentacji „łamigłówkowiczów”. TeleTydz 46/2004.

NS3 **łamigłówkarz** ‘osoba zajmująca się układaniem łamigłówek, zagadek itp.’

łamipost *okazj.*: Przed wojną nikt na wsi nie odważyłby się złamać reguł postnych. Trochę ze strachu przed Bogiem, a trochę przed proboszczem. A trochę ze wstydu, jakim na pewno okryłaby łamiposta lokalna społeczność. Polit 7/2002.

łapać ◊ łapać doła *pot.* ‘popadać w zły nastrój, stawać się przygnębionym’: W obliczu zalewu rosyjskich turystów instynktownie szukamy swoich i łączymy się w grupy. Lekko podśmiewamy się z nich, ale też łapiemy doła i popadamy w kompleksy. Wprost 27/2004.

NS2 **być w dołku** ‘być w złej kondycji psychicznej’, NS3 **dołek psychiczny** ‘stan załamania psychicznego, zła kondycja psychiczna’

łapka* *środ.*: Kiedy alarm jest już unieszkodliwiony, przychodzi czas na forsowanie drzwi. Tu podstawowym wyposażeniem włamywacza jest „łapka". W bandyckim slangu to stalowy łom zakończony płaskim łukiem. Złodzieje wsadzają go w szczelinę pomiędzy drzwi a futrynę. Powstaje potężna dźwignia, dzięki której zamki wyskakują z futryn. Newsweek 5/2003.

WD, MS **łapka** 1. 'zdrob. od łapa' 2. tylko w l. mn. 'znak piśmienniczy i drukarski ograniczający z dwóch stron wyraz, zdanie, cytat itp. w celu wyodrębnienia go' 3. 'kawałek skóry przybity do kijka, służący do zabijania much; packa', MS 4. 'przyrząd służący do łapania zwierząt; pułapka, wnyki, sidła']

łapownictwo Δ łapownictwo bierne 'przestępstwo polegające najczęściej na żądaniu od kogoś korzyści majątkowej w zamian za obietnicę załatwienia ważnej dla niego sprawy': Problemem poważniejszym jest rozstrzygnięcie, czy działanie Rywina nie wyczerpuje znamion łapownictwa biernego: zwrócił się on o łapówkę w zamian za przeprowadzenie ustawy na wszystkich szczeblach. Wprost 12/2004.

łapówkarstwo Δ łapówkarstwo bierne 'łapownictwo bierne (p.)': Poszlaki prowadzą nas do wniosku, że grupa trzymająca władzę uczestniczyła w popełnieniu łapówkarstwa biernego. Wprost 12/2004.

łaska* *specj.*: Łaskę świadczy bank, a polega ona na tym, że w tym okresie kredyt zaciągnięty w transakcjach bezgotówkowych w ogóle nie jest oprocentowany. TS 2/2005.

WD, MS **łaska** 1. 'względy, łaskawość, przychylność, wspaniałomyślność czyjaś; wyróżnianie, faworyzowanie kogoś' 2. 'darowanie lub złagodzenie kary, ułaskawienie; darowanie winy, przebaczenie', MS 3. rel. 'według wierzeń religijnych: pomoc i opieka udzielana człowiekowi przez bóstwa bez jego zasługi; w religiach pierwotnych dotyczyła głównie spraw życiowych, w religiach rozwiniętych – zwłaszcza życia duchowego i zbawienia'

Δ okres łaski *specj.* 'łaska (p.)': Czas od początku każdego okresu rozliczeniowego do terminu wymaganej spłaty to tzw. grace period, okres łaski. TS 2/2005.

łatwoskrętny 'ułatwiający skręty': Tradycyjne narty poszły do lamusa. Nawet krótkie, taliowane, łatwoskrętne karwingi to już nie nowinka. Kolejna nowość to narty o sztucznej inteligencji, z systemem elektronicznych chipów. Polit 5/2003.

łesternowy *okazj., żart.* 'westernowy': „Stoję na tym cmentarzu, lampię się jak Dżony idzie aleją w kierunku bramy, naprawdę łesternowa scena, stoję i zupełnie nie kumam, co się dzieje". Polit 24/2003.

łoł p. **łał**

łowca Δ łowca dyplomów 'o osobie, która kończy studia, kursy na kilku różnych kierunkach, po to, aby mieć kilka dyplomów, nie zawsze w celu zdobycia rzetelnej wiedzy': Nowe pokolenie polityków jest wykształcone, ale nie przesadnie. Łowcy dyplomów wybierają zazwyczaj karierę w biznesie. Do polityki idą ci, którzy mają za sobą jeden fakultet: najczęściej politologię. Zdarza się, że bez obronionej pracy magisterskiej. Polit 17/2005.

Δ łowca okazji: I nie chodzi tu tylko o wzrost sprzedaży, bo ten zazwyczaj nie ma charakteru trwałego (wśród kupujących dużą grupę stanowią tzw. łowcy okazji, którzy polują na wszystkie towary promocyjne), ale pozyskanie nowych klientów, którzy sięgną po towar po raz pierwszy i tak się w nim rozsmakują, że pozostaną mu wierni po zakończeniu promocji. Polit 3/2005.

◊ **łowca skór** ‘lekarz pogotowia, który nie udzielał pacjentowi pomocy, przyczyniał się do jego śmierci i informował zakłady pogrzebowe o zwłokach w zamian za określone wynagrodzenie’: Czytelnicy już się domyślają, że chodzi o tzw. łódzką aferę pogotowia ratunkowego. Ujawniła ona zdumiewający stan znieczulicy wśród niektórych nie łapiduchów, lecz „łowców skór”, a równocześnie skłonności hienowate u pewnej grupy pracowników szpitali i zakładów pogrzebowych. Wprost 7/2002.
Δ **łowca trendów** ‘specjalista, którego zadaniem jest przewidywanie i lansowanie z wyprzedzeniem kierunków, tendencji zarysowujących się w rozwoju branży, którą zajmuje się jego firma; cool hunter (p.)’: Łowcy trendów dostrzegli bowiem, że sposób ubierania się młodych mieszkańców murzyńskich gett jest naśladowany później przez ich rówieśników z przyzwoitych białych dzielnic. Polit 32/2005.
Δ **łowca wirusa**: Niebezpieczny seks uprawiają na przykład tzw. łowcy wirusów – młodzi ludzie, którzy świadomie odbywają stosunki bez zabezpieczeń z osobami zarażonymi HIV. Wprost 10/2004.

łukaszenkizacja ‘wprowadzanie metod sprawowania władzy charakterystycznych dla prezydenta Białorusi – A. Łukaszenki’: Przyglądając się szybkości wprowadzania regulacji i faktycznych barier dla aktywności publicznej obywateli, można się jednak zadumać, jak daleko zaszliśmy na drodze swoistej łukaszenkizacji. Wprost 30/2003.

łupiskórca *okazj.* ‘pogardliwie o kimś nieuczciwym, świadczącym różne usługi za wygórowane, wyjątkowo wysokie stawki’: Po kilku latach na placu boju najczęściej pozostawały sprawnie funkcjonujące korporacje taksówkowe. Nawet wcześniejsi mafijni łupiskórcy, widząc, że nie przetrwają, zorganizowali korporacje i pracują uczciwie na chleb powszedni. Wprost 26/2005.

łykend ‘weekend’: Zresztą wtedy naprawdę było miło. Nie trzeba było urządzać łykendów integracyjnych, łykendów zresztą też nie było. Była jedna wolna sobota, właśnie najbardziej pracująca dla nas, zespołu Studia 2. TS 7/2005.

łysol *pot.* ‘łysy mężczyzna, chłopak; także: o chuliganie ogolonym na łyso’: Ze zgrozą wspominam tegoroczne wakacje na Mazurach. Króluje tam teraz opity piwskiem łysol w gaciach za kolana. Wrzeszczy i kopie wszystko, co się rusza. Wodniacy już nie dobijają do brzegów. TS 10/2002. [SD, JB]
NS3 **łysula**, **łysy**

łże-kapłan: W masowy obieg weszły mściwe stereotypy: Tischner jako wyrodny syn Kościoła, akolita żydów i masonów, tuba propagandowa Unii Wolności, kapelan „grubej kreski”, ksiądz dla niewierzących. Wrogowie Tischnera byli przekonani, że to „łże-kapłan”, którego prawdziwym celem jest niszczenie wiary i Kościoła od środka. Polit 23/2001.

łże-prawicowy ‘o polityku: prawicowy tylko pozornie, w rzeczywistości głoszący poglądy niezgodne z linią partii prawicowych’: Jerzy Robert Nowak w „Głosie”: „Szanse Narodu na obronienie suwerenności mogą być przekreślone przez tych działaczy prawicowych, a może „łże-prawicowych”, którzy właśnie teraz, w tak decydującej chwili, starają się przejść do obozu zwycięzców w referendum akcesyjnym, zapewniając przy tym donośnie, jakoby dalej reprezentowali zwyciężonych. Tak jak to zrobił jeden z liderów LPR, dążący do samowładztwa w tej partii – Roman Giertych”. Polit 30/2003.

M

machulszczyzna ‘o filmach Juliusza Machulskiego adresowanych do szerokiej publiczności’: [Kazimierz Kutz] Do tego, żeby zrobić film, potrzebne są pieniądze, skąd je brać? – Tu salony nie decydują. No, może salon bogaczy. Tylko że oni będą chcieli zarobić i dobrego filmu nie zrobią, a machulszczyzna mnie nie interesuje. Mogą dać pieniądze, jeśli poprosi o to ktoś z nazwiskiem i najlepiej jeśli będzie miał zamiar sfilmować lekturę szkolną. Firma lubi firmę. GW 260/2003.

macierz *specj.* **Δ macierz dyskowa** *specj.* ‘urządzenie zawierające od kilku do kilkuset dysków twardych (p.) koordynujące ich pracę’: Ciągle rośnie ilość danych, które trzeba przechowywać. Mimo że firmy informatyczne opracowują coraz pojemniejsze dyski twarde, nadal naprawdę dużo informacji mieści się tylko na macierzach dyskowych. Wprost 5/2001.

NS2 **dysk twardy** ‘urządzenie w komputerze w postaci wirujących krążków umożliwiające wielokrotny zapis, odczytywanie i przechowywanie dużej ilości informacji (pamięć komputera)’

maczanka* *pot.* ‘herbata w woreczkach’: Lipton, tetley czy teekanne inaczej smakują mi w Polsce, a inaczej, gdy je kupię za granicą, choć pudełkami i kształtem woreczków wersje krajowe i cudzoziemskie niczym się nie różnią. Francuzom dosypywać podłoty do maczanek nie miałoby sensu. [...] Mam, bracie, organoleptyczne podejrzenia, że dokładają nam do woreczków herbacianych zmiotek, więc jeśli w ogóle kupuję jeszcze maczanki, to wyłącznie pakowane w Chinach lub na Sri Lance (dawniej Cejlon). Wprost 6/2002.

NS3 *indyw.*: Sosy na bazie serka homogenizowanego, nazywane przez aktorkę Krystynę Sienkiewicz „maczankami”, podaje ze świeżymi warzywami albo wspomnianymi ziemniakami z chrupiącą skórką. Halo 15/2000; WD reg. ‘rodzaj przekąski, kanapki’

mafia Δ mafia paliwowa ‘grupa osób czerpiących zyski z nielegalnej, przestępczej działalności w branży paliowej’: Artykuł Roberta Gwiazdowskiego „Koncesja na mafię” (nr 45) ukazał się wraz z materiałem zatytułowanym „Kto mieszał w paliwach”. Wśród przedstawionych tam osób znalazło się moje nazwisko wymienione w kontekście działań tzw. mafii paliwowej. Wprost 48/2004.

mafiogenny ‘sprzyjający prowadzeniu nielegalnych interesów’: Akcyzy nakładane na alkohol czy papierosy osiągnęły już w Polsce poziom mafiogenny, a za luksus uchodzi już nawet benzyna. Polit 38/2002.

magiczny Δ magiczno-rytualny: Oczepiny straciły wprawdzie swój magiczno-rytualny charakter, nabrały za to wymiaru finansowego. W wielu środowiskach stanowią ważny element ślubno-weselnego budżetu. Polit 1/2001.
Δ magiczny narożnik: Inny pomysł na narożną szafkę to tzw. magiczny narożnik. Zapewnia on bardziej ekonomiczne wykorzystanie przestrzeni. Po otwarciu drzwiczek z szafki wyjeżdżają dwa piony drucianych koszy: pierwszy przymocowany jest wprost do drzwiczek, a drugi się wysuwa na specjalnej szynie. DzieńD 8/2003.

magister Δ magister od fikołków 'żartobliwie o nauczycielu wychowania fizycznego': Nie mam pojęcia, jak można doprowadzić do tak ogromnych nadużyć finansowych, nie jestem prawnikiem, jak Biesiada, tylko prostym magistrem od fikołków. GW 293/2001.

magisterka* *pot.* 'praca magisterska': Nie mogą sobie pozwolić [pracujący studenci] na oderwanie się od pracy. Wolą zapłacić za magisterkę, niż tracić czas na jej pisanie i premię za to, co mogliby zrobić w tym czasie dla firmy. Polit 3/2003. [HZ]
WD 'forma żeńska od magister'

magnes Δ magnes neodymowy 'magnes wytwarzany ze związku neodymu, żelaza i boru, wytwarzający bardzo silne pole magnetyczne': Magnesy neodymowe są wytwarzane metodą metalurgii proszków i prasowania w wysokiej temperaturze. Metropol 42/2005. Coraz więcej Polaków zaopatruje się w magnesy neodymowe, by za ich pomocą mniej płacić za prąd i wodę. [...] najwięksi krajowi producenci liczników prądu zapewniają, że są w stanie wykryć, kto i jak długo stosował magnes neodymowy. Metropol 44/2005.

magnetopunktura *specj.*: Ekskluzywny zabieg twarzy firmy Stendhal, tzw. magnetopunktura (peeling, masaż z uciskaniem punktów energetycznych twarzy, kremy, preparaty rozświetlające, a na koniec nałożenie na twarz malutkich magnesików z 24-karatowego złota) to wydatek 220 zł. Polit 34/2002.

mailing 'rodzaj reklamy w poczcie elektronicznej w postaci pliku tekstowego lub graficznego wysyłanego do użytkowników kont e-mail': Dobry mailing czy poprawienie pozycji w wyszukiwarkach może organizacjom przynieść korzyści. Metro 1806/2010.

mailingowy przym. od mailing (p.): Niestety [Fundacja „Akademia Promocji"] chce do tego celu używać „systemu informacji poligraficznej i mailingowej". GW 46/2002. [HZ]

mailować 'e-mailować (p.)': Co z tego, że mailuję po dwadzieścia listów dziennie od miesiąca, jeśli nie daje to żadnych namacalnych efektów? TS 1/2002. [SD, JB]
NS3: **mail**, **e-mail**, **mailowy**

mailowanie

mainstream 'aktualnie dominujący nurt w modzie, muzyce itp.': [A. Chylińska] W sumie przez jakiś czas nie było wiadomo gdzie jesteśmy – bo ani w popowym mainstreamie, ani w rockowej alternatywie. Polit 8/2002.
NS3 **mainstreamowy**

makaron* *okazj.* 'lekceważąco o mieszkańcu Włoch': Niemiec, co lubi porządek, jakby się osiedlił, toby po trzech latach zgłupiał wśród tych naszych głupków.

Chociaż prawdę mówiąc, do nas żabojad ani makaron nie przyjedzie, tylko Niemiec. RzeczpMag 4/2002.

WD, MS **makaron** 1. ‘produkt spożywczy z ciasta pszennego bez drożdży, wyrabiany w kształcie rurek, nitek, muszelek itp.’ 2. przestarz. p. makaronizm]

makdonaldyzacja* ‘banalizowanie czegoś, obniżanie rangi czegoś’: Przyjaciela można mieć tylko jednego, góra dwoje, a jeśli ktoś deklaruje więcej, to nie jest żadna przyjaźń, ale makdonaldyzacja pojęcia. Polit 26/2004.

NS3 **macdonaldyzacja, makdonaldyzacja** ‘upowszechnianie się skomercjalizowanej kultury masowej w różnych dziedzinach życia’

maki tylko w lm: By poznać jakość sushi w Ryżowym Polu, zamówiłem największy zestaw taketori (129 zł). Na desce pokaźnych rozmiarów otrzymałem prawie 50 porcji sashimi (czyli kawałków surowej ryby), sushi (ryba i inne dodatki na grudkach ryżu) oraz maki (ryż z dodatkami zawijany w zielony papier glonowy). GW 350/2004.

makijaż Δ makijaż trwały ‘makijaż nieusuwalny polegający na wszczepieniu płytko pod skórę barwników naturalnych; permanentny makijaż’: Makijaż trwały wykonuje się nowoczesnym aparatem z jedną igłą. Wbija pigmenty równo, zawsze na tę samą głębokość. Efekt jest subtelny, a kreski idealnie równe. [...] Do makijażu trwałego używa się wyłącznie naturalnych pigmentów, o barwach zbliżonych do koloru ust czy brwi. TS 11/2003. [JB]

NS3 **permanentny makijaż –** def. w cyt.

maki-sushi tylko w lm: Porcje maki-sushi i chirasihi-sushi (miseczka ryżu z kawałkami surowej ryby) można sobie kupić już za 35 zł. ŻW 265/2004.

makrokorupcja ‘korupcja na wielką skalę’: Brakuje nam kapitału społecznego zaufania i cnót obywatelskich. Makrokorupcją się tego nie zbuduje. Wprost 8/2001.

makropedia ‘encyklopedia, w której hasła są objaśniane w formie obszernych opracowań’: Oprócz nowych encyklopedii i wznowień starych, w naszym kraju publikuje się teraz dziesiątki specjalistycznych leksykonów [...]. Nie należy przy tym zapominać o niepełnych bądź rozszerzonych wersjach multimedialnych najrozmaitszych makro i mikropedii. Polit 20/2002.

maksi ‘o rozmiarze: bardzo duży, wielki’: Maksi szerokość, mini długość. Bluzka z bardzo szerokimi rękawami zakończona wąskim pasem zachodzącym na biodra. TS 4/2003. [MSB 1., MB także maxi 2., SD także maxi b), JB także maxi, BD także maxi II 2.]

malamut ‘pies rasy Alaskan malamute, średniej wielkości, o szorstkiej, gęstej sierści, silny i wytrzymały, często wykorzystywany jako pies zaprzęgowy’: Są cztery rasy psów północnych. Białe jak śnieg samojedy zawdzięczają imię syberyjskiemu plemieniu Samojedów; przynajmniej dwa razy od nich większe, potężne malamuty są z Alaski, pochodzenie przeróżnie ubarwionych greenlandów zdradza ich nazwa. RzeczpMag 8/2002. [HZ]

malczewski ‘obraz Jacka Malczewskiego’: Obraz zawsze może być przedmiotem dekoracyjnym, elementem wyposażenia wnętrz. Polacy znowu kupują współczesne obrazy. W ostatnich latach na stopniowo wyjaławiającym się rynku sztuki

mieliśmy coraz gorsze „kossaki”, coraz gorsze „malczewskie” – teraz pojawiło się malarstwo współczesne. GW 12/2004.

malediktolog *specj.*: Amerykańscy malediktolodzy (specjaliści od przekleństw: male dictum to po łacinie lżenie) obliczyli, że w latach 20. i 30. w kinie nie używano wulgaryzmów, w latach 60. na jeden film przypadało 1,6 przekleństwa, a u progu lat 90. już 100! Wprost 27/2004.

małokuloodporny *okazj.* ‘chroniący przed kulami w niewielkim stopniu’: Małokuloodporne. [...] Podczas testów w Camp Babilon okazało się, że kamizelka chroni od strzałów jedynie w przedniej części, gdzie jest stalowa płyta. – Bok i tył nie chronią przed kulami. GW 219/2003.

małpia Δ małpia ospa: Ostatnio w USA pojawiła się małpia ospa, którą do tej pory spotykano w Afryce. Wywołuje ona gorączkę, bóle mięśni, dreszcze i wysypkę. Amerykanie zarażają się tą chorobą najprawdopodobniej od piesków preriowych, coraz częściej hodowanych w domach. Wprost 27/2003.

małpka* ‘żartobliwie o aparacie fotograficznym nieskomplikowanym w obsłudze, przeznaczonym dla amatorów’: Według założeń radzieckich planistów LOMO było pomyślane jako socjalistyczny odpowiednik produkowanych na Zachodzie i Dalekim Wschodzie popularnych aparatów typu point and shot, czyli tzw. małpek. Polit 51/2004.

WD, MS **małpka** ‘małpa z gatunku niewielkich małp lub młoda, niedorosła małpa’; NS2 ‘stu lub pięćdziesięciogramowa buteleczka alkoholu’

małpowanie *środ.* ‘jumarowanie (p.)’: Przed zapadnięciem ciemności zjeżdżają po linach do zawieszonego w skałach namiociku. Gorący posiłek, sen regenerujący siły, a rankiem „małpowanie” na przyrządach do punktu, w którym wczoraj skończył. Sukces 4/2002.

mały ◊ mały Michnik *środ.*: Kariera „małych Michników”. Po nagraniu Rywina przez Michnika tak nazwano małe magnetofony do dyskretnego rejestrowania rozmów. O wielkiej karierze „małych Michników” piszą Anna Bikont i Joanna Szczęsna. GW 301/2004.

małyszomania ‘Adamomania (p.)’: Małyszomania zatacza coraz szersze kręgi. Niedługo wszyscy będą chodzić w goglach zamiast w normalnych okularach. Kostium skoczka stanie się popularnym strojem młodzieżowym, idealnie pasującym na balangi techno. Wprost 6/2002.

małyszoterapia *okazj.*: Trudno się więc dziwić, że narodowym terapeutą, leczącym nas dzięki swoim sukcesom z kompleksów niższości, nie został nikt z gości „Autografu” czy ktoś z ich sfery, lecz skromny i prostolinijny Adam Małysz. Wprost 6/2002.

mamis ‘dorosły mężczyzna mieszkający z rodzicami, który nie chce się usamodzielnić’: AJ: Nie chcieli wzorować się na subkulturze klęski. Szukali alternatywy. Tym razem też awangardą byli mężczyźni. Zachodni socjologowie nazwali ich mamis, my mleczakami. TS: Przyssani do piersi, długo niesamodzielni? AJ: Też. TS 9/2004.

mammotom *specj.*: Kolejna nowość to VAB (vacuum assisted biopsy) zwany także mammotomem. Aparat wyposażony jest w specjalnie skonstruowaną obrotową igłę, która automatycznie zasysa tkanki podczas biopsji. Lekarz zaledwie przez dwumilimetrowe nacięcie może usunąć najmniejsze guzki, pobrać kilka wycinków i zbadać w ten sposób duży obszar piersi. TS 10/2003.

man 'autobus firmy MAN': Gorąco jak na patelni – narzekają wszyscy, którzy jeżdżą w Warszawie autobusami. Najgorzej jest w nowoczesnych solarisach, neoplanach i man-ach. GW 109/2002.

management *środ.* **Δ management consulting** 'doradztwo personalne i szkolenia': A na co liczą tutejsze dwudziestolatki po skończeniu uniwersytetu? Najczęściej na załapanie się w jednej z dwóch firm z branży investment banking, management consulting lub od biedy w kancelarii prawnej. GW 284/2002.

manifa *pot.*: Kobiece organizacje pozarządowe i stowarzyszenia [...] oraz grupy nieformalne [...] organizują corocznie w Warszawie Manify – połączenie wiecu, happeningu i pochodu. [...] Na „manify" chodzę z poczucia obowiązku, chociaż zazwyczaj w końcu dobrze się bawię. Bo to i happeningi uliczne, i znajomych można spotkać. (Znajomych, bo choć kobieca, „manifa" jest jednak dwupłciowa). GWWysOb 9/2002.

manifowy przym. od manifa (p.): Agnieszka Graff, adiunktka na amerykanistyce UW, ma w domu kolekcję feministycznych znaczków z Ameryki. „Nigdy nie lekceważ siły wkurzonej kobiety" – głosi jeden z nich. Pani Graff przechowuje także różową perukę – manifowe alter ego. Polit 9/2005.

manole 'buty hiszpańskiego projektanta Manolo Blahnika': – Czy tak jak inne gwiazdy jesteś od [butów] uzależniony? – Nie. Mam kilka par manoli, ale właśnie z pokazów. TS 11/2005.

manoreksja 'anoreksja mężczyzn': O anoreksji mówi się ciągle, a manoreksja? Czyli anoreksja męska? TS 12/2003.

mapa Δ mapa cyfrowa 'mapa będąca wizualizacją danych geograficznych oraz opisowych zgromadzonych w bazie danych': Cyfrowe mapy dla komputerów PC lub PocketPC można również zintegrować z prostym odbiornikiem satelitarnym – możliwość taką oferuje większość atlasów elektronicznych. Do komputera wystarczy podłączyć tani GPS bez wyświetlacza, który kosztuje ok. 400 zł. Polit 26/2004. Używając kamer, radarów, modułów GPS i cyfrowych map, nowe pojazdy nieustannie analizują swoje otoczenie, sprawdzając pozycję innych obiektów i przeszkód na drodze. Newsweek 31/2008.

◊ mapa drogowa 'plan określonych działań': Rok 2005 jest dla Polski kluczowy w kwestii wiz do USA. [...] W „mapie drogowej" jest punkt, który można było już realizować od kilku lat – prezydent i rząd RP zobowiązują się przeprowadzić kampanię pod hasłem: „Jeździj do Ameryki, ale wracaj do Polski". Chodzi o tłumaczenie, jak bardzo sprawa zniesienia wiz jest związana z tym, że Polacy uważają je za „bilet w jedną stronę", do pracy na czarno. GW 35/2005.

Δ mapa umysłu (myśli): Czy słyszeliście o mind mappingu, czyli mapach myśli. To łatwa i bardzo ciekawa metoda nauki. Opracował ją w 1972 r. brytyjski naukowiec

Tony Buzan. Mind mapping polega na tworzeniu tzw. map umysłu. W jej centrum znajduje się główne zagadnienie, od którego odchodzą gałęzie prezentujące za pomocą słów kluczy dalsze skojarzenia. [...] Mind Mapping jest jedną z nowoczesnych technik pracy, zarządzania i uczenia się – opracowaną w 1972 roku. Mind Mapping polega na tworzeniu tzw. map umysłu w postaci graficznej. Przede wszystkim zastępują one tradycyjny linearny sposób notowania, ale są też doskonałym narzędziem kreatywności. Metro 543/2005.

mariott *środ.* 'żartobliwie o izbie wytrzeźwień': Królową wśród wszystkich możliwych izb jest izba wytrzeźwień. Wytrzeźwiałki słodko nazywane też żłobkami (utulą cię do snu), marriottami (wygoda i luksus) lub oksfordami (szkoła życia) to wymysł krajów, w których spożycie wódki jest większe niż zużycie wody. Wprost 2/2004.

masażer 'urządzenie do masowania różnych części ciała': Chociaż takie sprzęty widujesz u kosmetyczki, a galwanizatory, elektrostymulatory czy masażery zajmują coraz więcej miejsca na półkach w sklepie AGD, to w pielęgnacji najbardziej ufasz kremom. TS 2/2005. Kilka lat temu zaprezentowano intymny masażer podłączany do iPoda. Focus 8/2008. Pomocne do udowodnienia, że nabyty masażer jest indywidualnym sprzętem niezbędnym w rehabilitacji, będzie posiadanie wystawionego przez lekarza specjalistę zaświadczenia lekarskiego, że należy stosować go w związku z orzeczonym stopniem niepełnosprawności. DGP 33/2010. Chętnie kupuje się urządzenia pielęgnacyjne takie jak golarki, lokówki, zestawy pielęgnacyjne i masażery. DGP 233/2010. [HZ]

maszer 'ten, kto powozi psim zaprzęgiem': Maszerzy, startując w kraju, marzą o wielkim wyścigu na dalekiej północy, o rozgrywanych w Fairbanks mistrzostwach świata. Sukces 2/2001.

maszerka forma żeńska od maszer (p.): Trapią ją poważne kontuzje. Pierwsza była noga prawa. Maszerka spadła z treningowego wózka, który jeszcze przetoczył się po goleni i pogruchotał kości. RzeczpMag 8/2002.

maszynka ◊ maszynka do głosowania *środ.* 'o posłach, radnych itp. należących zwykle do jednej partii, ugrupowania, stronnictwa, którzy przegłosowują każdy projekt, wniosek zgodnie z odgórnymi wytycznymi': Gdyby SLD miał bezwzględną większość i gdyby Millerowi udało się utrzymać pełną mobilizację swych posłów, można by włączyć w Sejmie „maszynkę do głosowania" i bez większych ceregieli przyjąć konieczne akty prawne. GW 228/2001.

matka Δ matka zastępcza 'kobieta, która przyjmuje do swojej macicy zapłodnioną metodą in vitro komórkę jajową pochodzącą od kobiety, która nie może zajść w ciążę': Coraz częstszym sposobem na zapewnienie sobie biologicznej kontynuacji są matki zastępcze. Gdy z jakiegoś powodu nie możesz mieć dzieci z własną lub nawet cudzą żoną, za odpowiednim wynagrodzeniem urodzi ci je ktoś inny, na ochotnika. Wprost 48/2004. [MB 4., SD, JB]

matka-surogatka 'matka zastępcza (p.)': 5 tys. dol. żąda w Rosji tzw. matka-surogatka za noszenie nie swojej ciąży. Polit 14/2004.

MC *środ.*: MC – [Master of Ceremony] dosłownie: Mistrz Ceremonii, praktycznie lider, główny wokalista zespołu hiphopowego. Polit 26/2001.

media Δ media elektroniczne ‘środki masowego przekazu dostępne za pośrednictwem Internetu’: Eksperci Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji dopiero przymierzają się do zapisów nowelizujących ustawę o mediach elektronicznych, konsultują się w zaciszu gabinetów. GW 44/2003.

Δ media publiczne ‘media, których właścicielem jest państwo’: W latach 90. przetoczyły się przez Polskę wielkie dyskusje światopoglądowe, w których starły się dwie wizje państwa. [...] Szło o ustawę o aborcji, obecność religii w szkole, konkordat, zapis o wartościach chrześcijańskich, którego mają przestrzegać publiczne media. Polit 14/2004.

medycyna Δ medycyna alternatywna ‘naturalne sposoby leczenia, zwykle niestosowane w medycynie konwencjonalnej, np. ziołolecznictwo, homeopatia itp.’: Światowa Organizacja Zdrowia nie tylko wydała lekarzom zalecenie, by ograniczać stosowanie antybiotyków do naprawdę niezbędnych przypadków, ale próbuje też zwrócić ich uwagę na medycynę alternatywną. TS 11/2003. [HZ, SD b) przykład użycia]

Δ medycyna anty-aging ‘dział medycyny zajmujący się sposobami zatrzymania procesów starzenia organizmu i przywracania mu młodego wyglądu’: Świat się starzeje, dlatego szybko rozwija się nowy dział medycyny: anty-aging, w której do odmłodzenia prócz zastrzyków z botoksu wykorzystuje się hormony. TS 12/2003.

Δ medycyna regeneracyjna ‘dział medycyny zajmujący się przywróceniem prawidłowego działania komórek, tkanek i narządów, niewłaściwie funkcjonujących z powodu wad wrodzonych, chorób, urazów czy procesów starzenia’: Odpowiedzią na starzenie się ludzkości może być tzw. medycyna regeneracyjna. Prowadzone są już badania mające na celu wykorzystanie zarodkowych komórek macierzystych, które mogą się przekształcić w dowolną tkankę i usprawnić funkcjonowanie serca czy mózgu. Wprost 12/2002.

megapiksel *specj.* ‘jednostka powierzchni równa milionowi pikseli (najmniejszych elementów obrazu wyświetlanych na monitorze, wyświetlaczu itp.)’: W porównaniu z poprzednikiem Pocket Digital 130 otrzymał większą rozdzielczość (1,3 megapikseli), wbudowaną lampę błyskową, wyświetlacz oraz matrycę z rozdzielczością 1,3 megapikseli. DzieńD 46/2003.

NS3 **piksel**

megapikselowy *specj.* przym. od megapiksel (p.): Aparat ma 5-megapikselową matrycę, obiektyw Leica z 12-krotnym optycznym zoomem o stałej jasności f/2.8 w całym zakresie ogniskowych (36–432 mm). Polit 20/2005.

megaprodukcja ‘film zrobiony z dużym rozmachem, wymagający bardzo dużych nakładów finansowych’: Rosyjscy filmowcy postanowili więc stworzyć konkurencję dla megaprodukcji amerykańskich kolegów. Polit 42/2005. Respekt okazywali tej megaprodukcji [„Kod Leonarda da Vinci”] wszyscy: minister kultury Francji zezwolił, co niezwykle rzadkie – na zdjęcia w Luwrze. Wprost 13/2006.

megaprzebój ‘niezwykle popularny, wielki przebój’: Zewnętrznie też [Maryla Rodowicz] niespecjalnie różni się od tamtej Maryli, która śpiewała „Mówiły mu”.

Ten utwór z 1969 roku okazał się pierwszym megaprzebojem artystki. Metropol 222/2005.

megaskandal ‘działanie budzące powszechne zgorszenie’: Wystarczyło jednak pół roku, by Gross stał się bohaterem megaskandalu. Polit 5/2005.

mentoring ‘rodzaj takiej relacji między mistrzem a uczniem (zwierzchnikiem a pracownikiem), która pozwala odkrywać i rozwijać ich możliwości’: Kobietom, które chcą zaprogramować swoją karierę, proponujemy programy mentoringu. Trafiają pod opiekę doświadczonej koleżanki, która przez określony czas doradza jej w rozwoju zawodowym. TS 3/2005.

mentoringowy przym. od mentoring (p.): Programy mentoringowe są prowadzone w Polsce tylko w największych zachodnich korporacjach. Tam gdzie w misji firmy znajduje się punkt o dbaniu o karierę pracownika. TS 1/2006.

metro w użyciu rzecz. ‘metroseksualista (p.)’: Kto jest macho, a kto metro? Stwórz razem z nami listę metroseksualnych postaci popkultury, sportu, polityki, biznesu. Metro 279/2004.

metroseksualista ‘mężczyzna, którego cechuje metroseksualizm (p.)’: W Polsce „zaawansowanych metroseksualistów” jest jeszcze niewielu. Większość to początkujący metroseksualni, którzy dopiero zaczynają przejmować cechy nowego stylu bycia. Metro 378/2004.

metroseksualizm ‘styl życia, postawa nowoczesnych mężczyzn łączących cechy typowo męskie z cechami tradycyjnie przypisywanymi kobietom (p.)’: Metroseksualizm burzy tradycyjny stereotyp męskości: silnego, szorstkiego mężczyzny, który nigdy nie płacze. TS 9/2004.

metroseksualny I przym. od metroseksualizm (p.) lub metroseksualista (p.): Kim jest metroseksualny Polak? Według firmy Ipsos – przeważnie młodym, wykształconym, dobrze sytuowanym, heteroseksualnym mieszkańcem dużego miasta. Metro 378/2004. Mark Simpson, autor pojęcia „metroseksualny” – określającego młodego mężczyznę z wielkiego miasta, który skupia się na własnej cielesności i atrakcyjności, konsumenta idealnego – twierdzi, że Beckham jest uosobieniem tego, co miał na myśli. Wprost 35/2005.

metroseksualność

metroseksualny II w użyciu rzecz. ‘metroseksualista (p.)’: Metroseksualny to prawdziwy facet, bo znajduje odwagę, by okazywać cechy, które społeczeństwo uważa za kobiece. Metro 279/2004.

mieć ◊ mieć branie *środ.* ‘cieszyć się powodzeniem; mieć wzięcie’: Kilka lat temu furorę robił superodkurzacz w cenie 4–6 tys. zł (jak wiadomo, kurz alergizuje), cały czas branie mają materace dla alergików. Polit 16/2004.

◊ mieć coś za uszami *pot.* ‘być w jakimś stopniu zamieszanym w nieetyczne lub niezgodne z prawem działania’: Kapusta jest dla mnie tak niewiarygodny, że kiedy zapewnia, iż informacje jakoby Masa obciążył m.in. Siemiątkowskiego są z gruntu nieprawdziwe, to jestem niemal pewien, że Siemiątkowski ma coś za uszami. Polit 30/2003. [SD mieć swoje za uszami]

Δ mieć oczy jak spodki ‘być czymś bardzo zaskoczonym, zdziwionym’: Miałem oczy jak spodki. Rozumiem, że nie mógł powiedzieć, że najważniejsze są pieniądze, żeby pojechać na Dominikanę. GW 132/2004.

mietek *środ.* ‘slangowa nazwa jednego ze środków dopingujących’: Dwa miesiące temu cierpliwość Pawła wyczerpała się. Spodziewa się trzykrotnie szybszego przyrostu masy mięśniowej. Nie rozumie pytania o trudności z załatwieniem dopingu. – Podchodzisz do umięśnionego gościa w siłowni i pytasz o mietka. Polit 16/2001.

miękki* ‘trudny do obrony, zabezpieczenia; słabo strzeżony’: Polska z pewnością jednak znajduje się na liście celów międzynarodowego terroryzmu, bowiem nie sposób wykluczyć, że Al-Kaida zaatakuje jakiś „miękki” cel w odległym kraju. Głównymi celami islamskich terrorystów na długo jednak pozostaną: Ameryka, Izrael, Rosja i Bliski Wschód. Zarówno ze względów kulturowych, jak i politycznych Polska nie należy więc do krajów szczególnie zagrożonych terroryzmem. Wprost 2/2004.
WD, MS **miękki** przen. a) ‘łatwo ulegający wpływom, uległy, mało stanowczy, ustępliwy, chwiejny; łagodny, dobroduszny’ b) ‘wywołujący przyjemne wrażenia; płynny, harmonijny; niezbyt wyraźny, niekontrastowy, przytłumiony, przyćmiony’ c) ‘niesurowy, wygodny, ułatwiony; zniewieściały’

mikropożyczka ‘niewielka pożyczka’: Aż z Pelpina przyjechał emeryt po mikropożyczkę na maszynę do wycinania trzciny. Trzcinę sprzeda firmie produkującej maty i strzechy. Kilka mikropożyczek poszło na handel obwoźny i wiejskie sklepiki. GW 59/2001.

mikrowentylacja ‘specjalne otwory w oknach umożliwiające niewielką wymianę powietrza’: Cena okna z okuciami firmy Winkhaus, obejmuje w standardzie mikrowentylację, blokadę antyprzeciągową oraz narożnik antywyważeniowy. Metro 738/2005.

mild ‘o papierosach: mniej szkodliwy dla zdrowia’: Zły dymek light. Według specjalistów od zwalczania nikotynizmu określenia typu „light” czy „mild” sugerują, że papierosy w taki sposób oznaczone są mniej szkodliwe. To mylne przekonanie, twierdzą eksperci. DzieńD 47/2003.
NS3 **light** ‘o produktach spożywczych: mający mniej kalorii; niskokaloryczny’

milleryzm ‘styl rządów premiera Leszka Milera charakteryzujący się aferami i kumoterstwem’: Cóż bardziej prymitywnego niż milleryzm – przekonanie, że historia się na nas kończy i wszystko nam już wolno. Wprost 1/2001.

milonga ‘impreza tangowa (p.)’: Na milongi, czyli tangowe potańcówki, przychodzą osoby w różnym wieku i różnych zawodów. Metropol 33/2004. [HZ taniec]

mind mapping ‘mapa umysłu (myśli) (p.)’: Czy słyszeliście o mind mappingu, czyli mapach myśli. To łatwa i bardzo ciekawa metoda nauki. Opracował ją w 1972 r. brytyjski naukowiec Tony Buzan. Mind mapping polega na tworzeniu tzw. map umysłu. W jej centrum znajduje się główne zagadnienie, od którego odchodzą gałęzie prezentujące za pomocą słów kluczy dalsze skojarzenia. Metro 543/2005.

miotła ◊ miotła kadrowa *pot.* ‘zmiany kadrowe; także człowiek przesadnie gorliwy w pełnieniu nowej funkcji’: Kadrowa miotła zawitała następnie do Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, skąd Belka odwołał: Aleksandrę Jakubowską [...], Marcina Kaszubę [...], i Marka Wikińskiego [...]. Polit 22/2004.

◊ **nowa miotła** *pot.* ‘nowe władze, kierownictwo jakiejś instytucji, firmy itp.’: Za kilka miesięcy zmieni się ekipa rządząca i nowa miotła ich wymiecie. W energetyce czy holdingu farmaceutycznym państwo wypłaci im pensje nawet za dziesięć lat z góry. Polit 3/2005. [SD pot. ‘o człowieku gorliwie spełniającym swe obowiązki na nowym stanowisku, zwłaszcza kierowniczym’]

mitsubishi *środ.*: Cukierki i lizaki zazwyczaj zawierają ecstasy lub UFO (połączenie amfetaminy i ecstasy). Kolorowe lizaki i naklejki z ecstasy, LSD czy UFO nazywają się mitsubishi, omega, a nawet Saddam Husajn. Wprost 12/2004.

mleczak* ‘mamis (p.)’: Tym razem też awangardą byli mężczyźni. Zachodni socjologowie nazwali ich mamis, my mleczakami. – TS: Przyssani do piersi, długo niesamodzielni? TS 9/2004.

WD, MS 1. **mleczak** ‘samiec ryby’ 2. ‘młode zwierzę ssące jeszcze mleko’ 3. zwykle w lm. ‘zęby mleczne’

młotkować* *środ.* ‘wyjaśniać, tłumaczyć coś wielokrotnie, cierpliwie’: Gdy słucham rozmów Jamiego z naszym synem, wiem, ze mnie by czery razy szlag trafił, a Jamie z uśmiechem do skutku młotkuje małemu każdy problem. Elle 2/2005.

WD **młotkować** techn. a) ‘w kamieniarstwie: obrabiać powierzchnię kamienia młotem’, MS 1. techn. ‘obrabiać ręcznie przedmiot za pomocą uderzania młotkiem’, WD b) ‘w spawalnictwie: lekko przekuwać młotkiem metal spoiny’, MS 2. ‘kuć na kowarce’

mobber ‘osoba stosująca mobbing (p.)’: Mobber, czyli osoba dręcząca innych, wybiera z grupy kogoś wrażliwego, czułego na uwagi i niedomówienia. Bywa jednak i tak, że wybór ofiary jest niemal przypadkowy – szef zaczyna ją nękać tylko dlatego, że jest za młoda lub za stara albo mówi to, co myśli. Claudia 2/2005.

NS3 **mobbing** ‘przemoc psychiczna w miejscu pracy polegająca na ciągłym, długotrwałym dręczeniu, poniżaniu i szykanowaniu jednego pracownika przez innego (innych)’

mobilny* ‘o ludziach: zdolny do elastycznego działania, rzutki, przedsiębiorczy, także: często zmieniający miejsce zamieszkania lub pracy’: Wojciech Bocheński należy do grupy, która w badaniach nad migracjami powrotnymi Polaków, ukończonymi właśnie przez Instytut Spraw Publicznych, została określona jako kosmopolici. Są mobilni i mogą robić karierę pod każdą szerokością geograficzną, nie przykładają specjalnej wagi do kwestii tożsamości narodowej. „Dla mnie to przestało mieć znaczenie. To nie jest najważniejsze pytanie mojego życia: „Kim ja jestem – czy jestem Polakiem, czy Amerykaninem”. Jestem tym, kim jestem z uniwersalnym podejściem do świata i ludzi. Polit 41/2002. [SD b) i JB 2., i BD 2. ‘zdolny do sprawnego, elastycznego działania; operatywny, aktywny’, SD c) i JB 3. ‘często zmieniający miejsce pobytu lub miejsce pracy’, MB]

MS ‘taki, który może być wprawiony w ruch; ruchomy’

moblog: Coraz częściej w sieci pojawiają się również moblogi, czyli blogi wzbogacone o zdjęcia i teksty z telefonów komórkowych. Polit 32/2005.

moblogger ‘osoba prowadząca moblog (p.)’: Szybko okazało się, że mobloggerzy stali się poważną konkurencją dla tradycyjnych mediów. Zanim ekipa telewizyjna zdąży dotrzeć na miejsce jakiegoś wypadku lub zdarzenia, można być pewnym, że już kilku mobloggerów wyśle swoje ilustrowane relacje, udostępniając je za pomocą Internetu całemu światu. Polit 41/2004.

moblogging ‘prowadzenie dzienników w Internecie, do których informacje, zwykle zdjęcia i filmy, przesyłane są do sieci bezpośrednio za pomocą telefonu komórkowego’: Najnowszy trend to moblogging, zjawisko zapoczątkowane w Japonii w 2001 r. Polega ono na prowadzeniu elektronicznych, dostępnych w Internecie notatników (znanych w Polsce jako blogi). Tyle tylko, że informacje, zdjęcia, a nawet filmy przesyłane są do sieci za pomocą komórki wyposażonej dziś obowiązkowo w aparat fotograficzny i kamerę wideo. Polit 41/2001.

modafinil ‘preparat zwalczający senność u osób, które cierpią na jet-lag (p.)’: „[...] Poprosiłem lekarza o likwidujacy senność modafinil przed wyjazdem na kongres do Indii. Gdyby nie ten lek, nie byłbym w stanie wygłosić wykładu” – mówi prof. Marek Bear. Wprost 44/2004.

moherowy Δ moherowa koalicja ‘koalicja Prawa i Sprawiedliwości, Samoobrony Rzeczpospolitej Polskiej i Ligi Polskich Rodzin’: Powtarza się więc publicznie dawne zaklęcia, że podział historyczny obowiązuje, i karci się Tuska za jego określenie „moherowa koalicja”, bo to uraża podobno godność słuchaczy Radia Maryja. Tymczasem praktycznie każdy dzień istnienia obecnego gabinetu dowodzi, że dokładnie taka koalicja za nimi stoi, czego członkowie rządu się przecież nie wstydzą. Polit 47/2005.

Δ moherowy beret zwykle w lm: Zwrotu „moherowe berety” używa już nie tylko młodzież, ale też publicyści, artyści i politycy. Pojęcie mieli wylansować dyskutanci internetowych forów, a podchwycili je i rozpropagowali dziennikarze. Owo pojęcie określa słuchaczki Radia Maryja: religijne kobiety w starszym wieku zamknięte na nowe idee, reprezentujące radykalne i konserwatywne poglądy. Metro 719/2005.

molestant ‘osoba dopuszczająca się molestowania seksualnego (p.)’: Po niemal dwóch latach napastowania przez dr. X., pięć kobiet z Pogotowia Ratunkowego powiedziało: dość. Wytoczyły dr X. proces. Właśnie go wygrały – sąd skazał lekarza molestanta na rok i cztery miesiące w zawieszeniu na cztery lata. GW 114/2002.

NS3 **molestować seksualnie** ‘usilnie nakłaniać lub zmuszać kogoś do różnego rodzaju zachowań seksualnych wykorzystując swoją przewagę nad nim’, **molestowanie seksualne**

monitor Δ monitor ciekłokrystaliczny ‘monitor zbudowany na bazie ciekłych kryształów’: Monitory ciekłokrystaliczne są przede wszystkim wygodniejsze od tradycyjnych ekranów. Są płaskie, obraz jest statyczny i nie miga. Poza tym zajmują mniej miejsca na biurku, ważne jest również to, że ciszej się chłodzą. Zastosowanie ciekłych kryształów w monitorach ograniczyło promieniowanie. Poza tym zużywają mniej energii niż ekrany kineskopowe. Wprost 15/2004.

Δ monitor LCD ‘monitor ciekłokrystaliczny (p.)’: Technika zmienia tak staromodne przedmioty jak ramki na zdjęcia. E-ramka to monitor LCD ze złączem do karty pamięci i portem USB. Wprost 42/2006.

monster movie ‘film z gatunku horroru, fantasy lub science fiction, w którym człowiek toczy walkę z monstrualnymi potworami’: Jednym z siedmiu propagandowych filmów, które Shin Sang Ok nakręcił w niewoli była opowieść o żywiącym się żelazem potworze Pulgasari. „Pulgasari” jest osobliwością wśród monster movies – filmem tak

monstrualnie złym, że należy mu się poczesne miejsce obok dzieł legendarnego Eda Wooda, uznanego za najgorszego reżysera w dziejach kina. Wprost 1/2005.

motylki* *środ.* 'obwisła, zwiotczała skóra ramion': Pianka Methode Jeanne Piaubert wprawdzie nie zbuduje bicepsów, ale ujędrni skórę i pomoże zlikwidować tzw. motylki po wewnętrznej stronie ramion. TS 11/2005.

WD, MS **motylek** 1. zdr. od motyl a) w zn. 1. 'dorosły owad o tej samej nazwie' b) w zn. 3. 'przedmiot kształtem przypominający tego owada, zwłaszcza kokarda ze wstążki, bibułki itp.; także rodzaj krawata, muszka' 2. sport. 'styl pływacki polegający na wyrzucaniu nad wodę okrągłym ruchem obu rąk jednocześnie do przodu i silnym odbijaniu się nogami; styl motylkowy' 3. przestarz. tylko w lm 'majtki o szerokich, kloszowych nogawkach'

mugol *środ.*: Zdaniem pedagogów, Joanne K. Rowling jest jedną z niewielu autorek tak doskonale rozumiejących dziecięcy świat. Przeciwstawia mu krainę mugoli, czyli przeciętnych, niemagicznych ludzi. Wprost 5/2001.

multikulturalizm 'wielokulturowość': Cywilizacja ostatnich ludzi będzie raczej się starać wchłaniać islam w swoją politykę powszechnego uznania i równości, oferując krajom arabskim coś w rodzaju światowego multikulturalizmu zamiast cywilizacyjnego starcia. Pojednawczość, kompromis, wzajemne ustępstwa, wspólne korzyści – taki stosunek do przeciwników byłby bardziej zgodny z naturą ostatniego człowieka. Wprost 5/2005.

multikulturowy 'wielokulturowy': Świat usłyszał jej [Natachy] zjawiskowy głos dzięki kolejnym płytom multikulturowego zespołu Transglobal Underground. GW 197/2001.

multikulturowość

muzyka Δ muzyka etniczna 'muzyka charakterystyczna dla danego narodu': Muzyka etniczna czy tzw. word music ma na świecie ważne miejsce. [...] Admiratorów muzyki etnicznej w Polsce nie brakuje, trzeba stworzyć tu tylko normalne warunki. Metropol 38/2005.

Δ muzyka korzenna 'muzyka związana z kulturą danego narodu': W muzyce korzennej tkwią ogromne pokłady wrażliwości, emocji, mądrości, zmysłowego i duchowego postrzegania świata. Swobodne traktowanie rytmu, bogata szkoła improwizacji, która może się kojarzyć z free jazzem, dzikie energie i przede wszystkim niczym nieograniczona wolność – to nas inspiruje. Metropol 38/2005.

Δ muzyka środka 'muzyka popularna adresowana do szerokiego kręgu odbiorców': Na reklamowych planszach RMF uśmiechają się dobrze znane gwiazdy muzyki środka i to one właśnie przykuwają uwagę większości słuchaczy. Polit 10/2004. Nie ma tu może hitu na miarę „Niech żyje bal", lecz dawno nie pojawiła się na naszym rynku płyta, której z przyjemnością posłuchają młodsi i starsi, płyta pastelowa i lekko zaaranżowana, będąca modelowym przykładem „muzyki środka" w najlepszym wydaniu. Wprost 42/2005.

Instytut Języka Polskiego
PAN w Krakowie
Biblioteka (Zbiór IJP)
0001-003854-00

PL ISSN 0208-4074
ISBN 978-83-89425-81-2
9 788389 425812 >